

KÖNYVBARÁT

1951 OKTÓBER • I. ÉVFOLYAM • 5. SZÁM

K Ö N Y V T Á R O S O K É S
K Ö N Y V T E R J E S Z T Ő K
H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

TARTALOM

Rákos Ferenc: Az Októberi Forradalom és az irodalom — — — — —	1	SZOCIALISTA TUDÁSSAL A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉÉRT	
Mikó Zoltán: A könyvnapok néhány tanulsága — — — — —	3	Zolnay: Szocialista kultúrmunka Ózdon (M. L.) — — — — —	30
Barabás Tibor, Hegedűs Géza, Örkény István: Írók a könyvnapon — — — — —	5	Karsai—Pamlényi: A fehér terror (M. L.) — — — — —	31
Sztálin műveinek 7 kötete — — — — —	7	Krsztonovics: A Tito-klókk népellenes kultúrpolitikája (F. R.) — — — — —	32
HARCOLUNK A BÉKÉÉRT		A Természettudományos Kiskönyvtár új füzetei (B. S.) — — — — —	33
Gh. Gheorghiu Dej: Válogatott cikkek és beszédek (Vass Henrik) — — — — —	3	IFJÚSÁGI IRODALOM	
Glezerman: A kizsákmányoló osztályok felszámolása és az osztálykülönbségek megszüntetése a Szovjetunióban (Lengyel Judit) — — — — —	10	EMI Siao: Mao Ce-tung gyermekkorára és ifjúsága (Részlet) — — — — —	34
Cathala: Francia diplomaták a béke ellen (Nemes László) — — — — —	12	Hárs László: Berke Annus két napja — — — — —	53
MAGYAR IRODALOM		A KÖNYVTAROS MUNKÁJA	
Katona József: Bánk bán (H. J.) — — — — —	14	Segítsék a könyvtárak a pártoktatást (Zalai Zoltán) — — — — —	36
A néppel tűzön vízen át (R. S.) — — — — —	15	Segítsék könyvtáraink a dolgozó parasztság szocialista útra való áttérését (Illyés Mózes) — — — — —	37
Veres Péter: Szolgátság (Arg.) — — — — —	16	A könyvek raktározásáról és a katalógusról — — — — —	39
*A mezőgazdaság szocialista átszervezésének visszhangja az új magyar irodalomban — — — — —	17	Hogyan fejlesztetem az olvasómozgalmat a Rákosi Művek „Fémmű” üzemeiben (Laczi Zoltán) — — — — —	41
HALADÓ HAGYOMÁNYOK		A Nagy Októberi Szocialista Forradalom alkalmából ajánlott könyvek	42
Belinszkij: Puskin (Antal) — — — — —	20	A könyvtároslány (Szergej Antonov) — — — — —	43
*Szaltikov—Scsedrin magyarul (Szinnai Tivadar) — — — — —	21	Révai elvtársnak az Országos Népművelési Értekezleten elmondott beszéde nyomában — — — — —	48
SZOVJET ÉLET — SZOVJET IRODALOM		Olvasóink írják — — — — —	49
Bobrov: Cskalov (Hankó Mária) — — — — —	24	* A oszlaggal jelölt cikkek előadási vázlatként is felhasználhatók.	
Nyikolaj Antonov: Az első feladat (Görög Imre) — — — — —	25		
Birjukov: A sirály — — — — —	26		
Baturin: Megválasztott álmok (Gy. L.) — — — — —	27		
NÉPI DEMOKRACIÁK IRODALMA			
Csou-Li-PO: Orkán (—r—) — — — — —	28		
Vapcárov: Párviadal — — — — —	29		

KÖNYVBARÁT

Könyvtárosok és könyvtérjesztők havi folyóirata. Egyes szám ára: 1.50 Ft. előfizetési díj egy évre: 18.— Ft. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Deák Ferenc-u. 15.

Szerkesztő: Gál György Sándor

Felölös kiadó: Állami Könyvtérjesztő Vállalat igazgatója

51/4390 — Egyetemi Nyomda Budapest, VII., Dohány-u. 12. — Felölös vez.: Erdős László íg.

Az Októberi Forradalom és az irodalom

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom gyökeres fordulatot idézett elő az emberiség történetében. Megindította a kapitalista termelésen alapuló polgári társadalom átalakulását kommunista társadalommá. Bevégezte az emberi társadalom előtörténetét, megvetette alapját az emberiség igazi történetének, amelynek során az ember a természet urává, a természet átalakítójává emelkedik.

Az Októberi Forradalom az élet anyagi, gazdasági alapjával együtt újjáteremtette a kultúra alapját is. Felszabadította a nép alkotó erőit és lehetővé tette szabad, korlátlan fejlődésüket. A kultúrforradalom szerves és elválaszthatatlan része a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak.

„Korábban az egész emberi értelem — mondotta Lenin, — az egész emberi lángelme csak azért alkotott, hogy egyeseknek a technika és kultúra minden áldását megadja, másokat pedig a legszükségesebbtől, a művelődéstől és fejlődéstől is megfoszson. Most azonban a technika minden csodája, a kultúra minden vívmánya az egész nép tulajdonába megy át és mostantól fogva az egész emberi értelem és lángelme soha többé nem lesz az erőszak és kizsákmányolás eszköze.”

Az irodalom — a politika, tudományos és szépirodalom, a népszerűsítő és szakirodalom, az időszakos sajtó minden formája egyaránt — soha nem látott fejlődésnek indult.

A formájában nemzeti, tartalmában szocialista irodalom elvitte a kultúrforradalom zászlaját a korábban elnyomott, a fejlődésből kizárt nemzetiségek közé, a cári uralom egykori gyarmataira, a végvidékekre. Számos kis nép, amely már kihalóban volt, újjászületett és a nemzeti fejlődés útjára lépett. Az Októberi Forradalom éltető lehetete életre hívta a népi kultúrát, az irodalmat, művészetet oly népeknél, amelyeknek azelőtt még írásjeleik sem voltak.

Az önkényuralom sortúzzal, szuronnal, kancsukával, a nemzeti kultúrák megfojtásával kormányozta és kényszerítette a leigázott népeket engedelmességre. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom tüzeiben született szovjet hatalomnak az írástudás terjesztése, a felvilágosítás, az irodalom egyik hatalmas fegyvere, hűségese szövetségese.

Új, bátorhangú irodalom kísérte a vörös partizánokat és vörös gárdistákat, a fiatal Vörös Hadsereget a polgárháború győzelmes harcaiban a levitézlett cári generálisok ellenforradalma, a külföldi imperialisták betörései ellen.

Az irodalom hátor szónólója, tudatosító fegyvere volt a Pártnak, amikor megindultak a sztálini ötéves tervek és létrejött a hatalmas szocialista ipar, a világ legfejlettebb mezőgazdasága.

Ott volt a szovjet irodalom a Nagy Honvédő Háború tüzeiben, acélosította és lelkesítette a szovjet harcosok öntudatát, győzni akarását, a hátország dolgozóinak minden nehézséget leküzdő hazafiasságát.

A fasiszta szörnyeteg eltiprása és a háború diadalmos bevégezése után a könyv segítette, lelkesítette a nagy szovjet népet a romok eltakarításában, a lerombolt városok, falvak, ipartelepek újjáépítésében. A könyv fegyverzi fel a szovjet embert és kíséri tovább is előre a kommunizmus korszakalkotó nagy építkezéseiben. A lenini-sztálini magvetés nyomán a szocialista-realista irodalom hatalmasan kiterelvényesedő fája évről-évre gazdagabb és zamatosabb gyümölcsöt terem.

A polgári világ irodalma a bomló kapitalista társadalom, az imperializmus kannibáli elvadulásának dekadens termékévé aljasodott. Az emberi igazság szavát üldözik, fojtogatják, lakat alá zárják. A vesztébe rohanó kapitalizmus nem bírja

elviselni dühtől eltorzult képmása látványát, amely a realista irodalom tükréből felé vigyorog és öklével zúzza a haladó irodalmat és művészetet.

Az értékes, haladó szellemű irodalom csak néhány száz példányban lát napvilágot — mint az angol „Economist” megállapítja — olcsó papíron, szerény külsőben. Ismert kiváló írók irodalmi jelentőségű műveit alig ötszáz példányban adják ki és azokat is eldugják a könyvtárak, könyvkereskedések polcain. Az *Északamerikai Egyesült Államokban az egyetlen marxista-leninista irodalmat kiadni merészülő könyvkiadó, az International Publishers fejté, A. Trachtenbergel börtönbe vetette a dollárfasizmus.*

Példátlan és a polgári kapitalista könyvkiadásban elképzelhetetlen az a fellendülés, amelyet a szovjet könyvkiadás mutat. A Szovjetunióban 119 nyelven jelennek meg a marxizmus és leninizmus klasszikusainak művei, újságok, brosurák, szépirodalmi művek, tudományos népszerűsítő és szakirodalom. 40 olyan nép nyelvében jelenik meg irodalom, amelyeknek a forradalom előtt még ábécéje sem volt. 1918-tól 1950-ig több mint 1 millió könyv jelent meg 13 milliárd példányszámban. A szovjet hatalom ideje alatt a marxizmus-leninizmus klasszikusainak a művei 847 millió példányban jelentek meg. 1950-ben a szépirodalom példányszáma, összehasonlítva az 1940-es példányszámmal, négyeszeresére, a tudományos irodalom pedig a kétszeresére emelkedett.

Beszédek azok a számok, amelyek a szépirodalom hatalmas elterjedését mutatják. 1949-ben a szépirodalmi művek példányszáma több mint 130 millió volt, csaknem kétszerannyi, mint 1946-ban. Egyes írók munkái kapitalista viszonyok között elképzelhetetlen nagy példányszámban jelentek meg. *Gorkij* művei a szovjet hatalom első harminc éve alatt 66 nyelven, több mint 44 millió példányban jelentek meg. Ugyancsak milliós példányszámban jelentek meg *Tolsztoj*, *Csehov*, *Puskin*, *Lermontov*, *Nyekraszov* és a szovjet irodalom más klasszikusainak művei is.

A világirodalom klasszikusai a Szovjetunióban találtak igazi hazára. A kapitalista országok könyvkereskedéseiben a polcokon porosodnak, az amerikai könyvkiadás pedig odáig merészkedett, hogy olcsó piaci érdekei kielégítésére a világirodalom klasszikus műveit kivonatolva, sőt gyakran „megfésülve”, meghamisítva, mint szenzációs ponyvákat adja ki. A német, angol, francia irodalom legjobb képviselői, a polgári kritikai realizmus nagyjai hazájukban soha olyan népszerűségnek nem örvendtek, mint a Szovjetunióban. *Heine*, a nagy német költő versei, amelyeket évtizedeken át száműztek a hivatalos császári német irodalomból vagy eldugni igyekeztek, a Szovjetunióban 17 nyelven, csaknem 1,300.000 példányszámban jelentek meg. *Balzac* műveit 10 nyelven, több mint 2 milliós, *Maupassant* műveit több mint 4 milliós példányszámban, *Dickens* műve 15 nyelven csaknem 2,400.000 példányban adták ki. *Byron*, a nagy angol költő művei 8 nyelven, több mint félmillió példányszámban jelentek meg. *Shakspae*re műveit 26 nyelven adták ki a Szovjetunióban.

A könyvtárak a szovjet kultúra hatalmas arzenáljai. A tudás világosságára felé törő milliók könyvszüksége szinte végtelen és ezt a tudásszomjat a hatalmas országot sűrűn befonó könyvtárhálózat elégíti ki. A könyvtárak száma felülmúlja a 250 ezret. 60 ezer népkönyvtár, 3 ezer óriási nyilvános és tudományos könyvtár, az üzemi, falusi, főiskolai könyvtárak tízezrei szolgálják a szovjet dolgozók könyvigényeit. A szovjet könyvtárak könyvállománya 55-ször nagyobb, mint a cári Oroszország könyvtáraiban voltak. A Szovjetunióban a Nagy Honvédő Háború előtt 2197 lakosra jutott egy könyvtár, míg az Északamerikai Egyesült Államokban 20.231 lakosra. Hatalmasra duzzadtak az üzemi könyvtárak. Nem ritkaság, hogy egy-egy gyárnak 100 ezernél is több könyvet magában foglaló könyvtára van.

A szovjet irodalom a világ legszabadabb, a legmagasabb eszmei és elvi színvonalon álló, legigazabb irodalma, a dolgozók millióival szoros és eleven kapcsolatban álló irodalom, mely fénylő és követendő mintaképe a haladó, az emberiség jövőjéért harcoló irodalomnak világszerte. A szovjet irodalom nevel, tanít és utat mutat előre.

A szovjet irodalom a nagy harcban, melyet a szovjet nép folytat a kommunizmus diadaláért, becsülettel teljesíti a feladatát, melyet Lenin és Sztálin pártja bízott rá.

Rákos Ferenc

A könyvnapok néhány tanulsága

Az idei könyvnapok alkalmával dolgozóink háromnegyedmillió könyvet vásároltak. Azonban nem ez az egyetlen tény világítja meg elért eredményeinket. A felszabadulást követő első években a könyvnapok csaknem kizárólag Budapestre és elsősorban a területi könyvtárúsításra korlátozódtak és csak az utóbbi három esztendőben szélesedett ki a vidéki városokra és nagyobb falvakra. *Az idei könyvnapokon hazánk minden városába, fontosabb üzemébe és — egészen elenyésző kivételtől eltekintve — minden falujába eljutott a könyv.* Ahogyan kézből-kézbe adták, amilyen érdeklődéssel, lelkesedéssel keresték a magyar és szovjet irodalom új alkotásait, a klasszikusokat, a politikai, ismeretterjesztő, tudományos és műszaki könyveket különösen a munkások és a dolgozó parasztok, ahhoz fogható még nem tapasztalhattunk a magyar könyvnapokon. Az úttörő és a fiatal vásárlók nagy számát bizonyítja, hogy a nagy példányszámban, közvetlenül a könyvnapok előtt kiadott ifjúsági művek szinte teljesen elfogytak. — A felszabadulás előtt a falusi dolgozók általában nem vettek könyveket, sokszor még a gyereküknek vásárolt tankönyvek árát is kidobott pénznek tekintették. Most legalább negyedmillió könyvet vettek meg két-három nap alatt.

Az életszínvonal emelkedése mellett dolgozó népünk kulturális fejlődését, a kultúra, az irodalom iránti egyre fokozódó igényét bizonyítja ez.

A könyvnapok sikerében feltétlenül szerepe van annak, hogy könyvkiadóink és az Állami Könyvterjesztő vállalat munkájában komoly mértékben csökkent a „kulturális bürokratizmus“. Kerestek és találtak is kapcsolatot az olvasókkal. Gondolunk itt az olvasók és írók közös megbeszéléseire, az ankétokra, a tavalyi és idei könyvnapok alkalmával kibocsátott kérdőívekre. Az ÁKV *könyvpropagandistái területükön állandóan kapcsolatban vannak az üzemekkel, s egyre inkább ismerik a dolgozók igényeit, bírálatát.*

A könyvnapok színvonalát emelte, az irodalom iránti érdeklődést fokozta ez alkalommal egyes vásárlóinkban a vidéki írószövetségi csoportok által rendezett irodalmi est (Debrecen, Pécs stb.). Éppen ezekben a városokban sikerültek legjobban a könyvnapok. Helyes tehát, ha ezt a módszert a jövőben is alkalmazzuk. Az írók és olvasók ilyen formában való találkozása elmélyültebb, gazdagabb és eredményesebb, mint az a régi szokás, hogy a könyvsátorban dedikálják könyveiket. Amíg az előbbi olvasóimknak és íróinknak bő tapasztalatokat hozott, az utóbbi félszeg közeledési kísérletekben hamvadt el. Az idei könyvnapoknak formális kirakat-kapcsolata helyett az olvasó és író, az olvasó és irodalom termékeny kapcsolatát, ismerkedését kell továbbfejlesztelnünk.

Többszörösen megnövekedett a munkás és dolgozó paraszt könyvvásárlók száma. Ez az ami elsősorban jellemezte az idei könyvnapokat.

Dolgozó népünk, olvasóink csak egy év alatt is mély politikai és eszmei átalakuláson mentek keresztül. *Az olvasó nemcsak és nem elsősorban szórákoszi eszközt lát a könyvben, hanem azért vásárol könyvet, hogy jobban megismerje a világot és tudatosan avatkozzék be a gazdasági, politikai történésekbe.* Ezért volt olyan nagy az érdeklődés a marxizmus-leninizmus klasszikusainak művei iránt. Ezért vásárolták sok ezer példányban Rákosi elvtárs könyveit, ezért keresték az új ismeretterjesztő és szakkönyveket. Olvasóink megszerették és szívükbe zárták a szovjet szépirodalom nagyszerű alkotásait. Megszerették a bennük megrajzolt harcos alkotó szovjet embert. A szovjet nép életének, példamutató harcainak megismerésén keresztül saját szocialista építésünk perspektíváját, az élet igazi értelmét látják meg. Harci fegyverként használják jelen feladataink megoldásához. Ezt bizo-

nyítja Nyikolajeva Sztálin-díjas regényének „Az aratás“-nak nagy sikere. Nem véletlen, hogy ezt a könyvet szinte minden faluban vásárolták.

A klasszikus és új magyar irodalom fokozódó érdeklődést vált ki dolgozóinkból. Saját értékeinknek nemcsak feltárása, hanem megismerése terén is hatalmas fejlődést mutatnak az idei könyvnapok. Mikszáth Kálmán, Moricz Zsigmond művei szinte teljesen elfogytak. Az Ifjúsági Könyvkiadó által igen szép illusztrációkkal és gondos munkával az idei napra kihozott Petőfi: János vitéz-ének, Mikszáth Kálmán: Különös házasság-nak újranyomása vált szükségessé. Eddig nem tapasztalt példányszámban fogyott el a Szépirodalmi Könyvkiadó által a könyvnapra kiadott Petőfi: Összes versei. — Az élő magyar írók művei nagy érdeklődést keltenek. Veres Péter: Próbátétel, valamint Pályamunkások c. könyve, Illés Béla: Kárpáti Rapszódia, Szeberényi Lehel: A hegyek elmozdulnak, Örkény István: Házastársak c. regénye, Dobozi: Turkeve c. műve és még számos nagy példányszámban eladott könyv sikere bizonyítja ezt.

Két dolog magyarázza a klasszikus és új magyar irodalom sikerét az általában említett okokon kívül: dolgozóink már ismerik és műveiken keresztül megszerették a magyar írókat, mert róluk, saját életükről, harcaikról írnak; a könyvek kiállítása, az illusztráció terén könyvkiadóink munkája gondosabbá, színvonalasabbá vált (pl. Petőfi összes versei, János vitéz stb.).

A könyvkiadói tevékenység színvonalával azonban korántsem elégedhetünk meg. Legfontosabb feladat a tartalom javítása, a lektorokon keresztül a művészi színvonal igényesebb követelése. A kiadóknak az írók felé a dolgozó nép igényeit határozottabban, szívósabban kell képviselniök. Az életet még hívebben ábrázoló, még harcosabb, művészileg még tökéletesebben megformált műveket kell az olvasók kezébe adnunk.

Utoljára hagytam, de nem utolsó kérdés a könyvterjesztő-apparátus munkájának szerepe az idei könyvnapokon. Megállapítható, hogy a szervezőmunka komolyan megerősödött és fejlődött. Az ÁKV és a Földművelésügyi Minisztérium terjesztői elhárították a nehézségeket, s ahol például tömegszervezeti vonalon nem volt eléggé rugalmas, vagy lemaradt a munka, igen sokszor a terjesztők a könyvpropagandisták hozták helyre. A terjesztőknek azonban valóban propagandistákká kell lenniök, ehhez pedig elkerülhetlenül szükséges az írók és az irodalom bizonyos fokú ismerete. Tudniok kell, melyik könyv miért fontos, tudniok kell, kinek milyen könyvet ajánlhatnak. Ezt persze utasítással nem lehet megoldani, csak a terjesztők nevelésével, kulturális, irodalmi ismereteik tervszerű bővítésével. Kettős feladatuknak fontosságát: az irodalom kultúrált színvonalas propagálását és az olvasók, a könyvvásárlók dolgozók véleményének megismerését (annak az írók, könyvkiadók felé továbbítását) — tudatosítani kell bennük. A könyvnapok tapasztalatai alapján ez az ÁKV egyik legfontosabb feladata.

A könyvnapok ott hozták meg a legjobb eredményeket, ahol súlyt helyeztek az agitációs munkára, ahol a felszínes vásári módszerek, a „kiabáló“ propaganda helyett az irodalom iránti érdeklődés fokozására törekedtek. Tanulság ebből többek között: az új könyvnapok előkészítését az ankétok, olvasómegbeszélések széleskörű szervezésével, az irodalom kérdéseinek a sajtóban való állandó napirenden tartásával már most meg kell kezdeni és folyamatosan kell végezni.

A felsoroltakon kívül számtalan eredményt és tapasztalatot hozott az idei könyvnap, s ezek feldolgozása, további munkában való felhasználása szükséges és nem hanyagolható el.

A tapasztalatok, tanulságok felhasználásával segítsük elő az irodalom hatalmas nevelőerejének még mélyebb hatását a szocializmust építő magyar dolgozó népre.

Mikó Zoltán

Írók a Könyvnapon

Az idei könyvnap az olvasókat és írókat egyaránt mozgósította: dolgozóink sohasem látott tömegei keresték fel az ünnepi könyvsátrakat, írónk pedig ott voltak mindenütt — üzemekben, falvakban, vidéki városainkban —, hogy a könyvért, tudásért, népünk kulturális fölemelkedéséért harcoljanak. Az alábbiakban Barabás Tibor, Hegedűs Géza és Örkény István könyvnapi feljegyzéseit közöljük.

Aki ebben az évben megállt a mi könyvsátraink előtt és végigtekintett a könyvnapra kivonult könyvek sokszínű arcvonaltán, örömet és büszkeséget érzett. Ott látta maga előtt a haladó emberiség irodalmát, teljes fegyverzetében; nemzeti irodalmunk multjának nagy alkotásait, a klasszikus írók remekműveit, a szovjet írók műveinek legjavát, a magyar kortársak és a nyugati fegyvertársak írásait, verseket, regényeket, és tudományos könyveket, egyszóval szemelvényeket a szellemi élet egész birodalmából. Mily származásan semmivé váltak volna ellenségeink, a szocializmus rágalmazói, ha látták volna e sátrakat a Váci-úton vagy Komlón, az aknatornyok tövében! Hogy torkukra forrott volna vádaskodásuk a szocializmusról, mely „ellensége a kultúrának”, „csirában fojtja meg az egyéni kezdeményezést” s ki tudja, még miféle bűnöket követ el a „szellem szabadsága” ellen. Aki megállt e sátrak előtt s végignézett e könyveken, akarva-akaratlan beismerte volna, hogy a történelmi mult és a jelenkor minden becsületes írói alkotása féltett kincsünk s akkora megbecsülésben van része, amilyenről író

— sem eleven, sem holt az ő világukban nem is álmodhatik.

Valamikor régen kezembe került Arany Toldijának hártypapírra nyomott, pergamenbe kötött, néhány száz példányban megjelent dicskiadása... Gyermekfővel arról ábrándoztam, hogy jó volna olyan nagy író lenni, akinek ily szép köntösben adják ki a könyveit. Az idei könyvnapon Kaposvárt, korán reggel láttam egy rakottsoknyás, hosszúcopfios kislányt, akit valamelyik környékbeli faluból hozott be egy irtalmatlanul zörgő, vasalt szekér, amint megvett és rettentő gyengéden a füleskosarába süllyesztette a Karenina Annát. Mi más lehet egy író jutalma — gondoltam akkor magamban, miféle dicskiadás, kitüntetés vagy elismerés ér fel ezzel a mozdulattal? Ezek a füleskosarak, vállon átvetős, hálók, kopottsarkú aktatáskák, minden író pályáján a végső kikötő, a legnehezebben elérhető cél s a beteljesülés...

Aki megállt a mi sátrainknál, nemcsak könyveket s nem is csak könyvet vásárló embereket láthatott, hanem a mi győzelmes harcunk egy jelképes pillanatképét — annak a pillanatnak a képét, amikor a művészet betölti igaz hivatását. Az olvasó megtalálta választott íróját, az író pedig választott olvasóját — a dolgozó nép megszámlálhatatlan millióit.

Örkény István

Ezt láttam a Dunántúlon...

A jó szervezésnek, a példaszerű népnevelőmunkának szép példája volt a Szombathelyi Pamutipar könyvnapja. Mikor szombat délben a gyár udvarára értem, az egyik sarok felé úgy tódultak a munkások, hogy azt hittem: ott fizetik a bért. Holott abban a sarokban volt az üzemi könyvsátor. Már maga a sátor is megmutatta, hogy itt az emberek szeretik a könyveket. Rendkívül izléses, zászlókkal, jelmondatokkal, növényekkel díszített piros építmény, afféle jókedvvel épített mesevár volt ez a könyvsátor. Az emberek nyüzsgöttek, nevettek, forgolódtak előtte. Ott állt a párttitkár, Kóbor Imre elvtárs és könyvekről beszélgetett a munkásokkal. A sátorban pedig az üzemi bizottság titkára, Döri Kálmán elvtárs volt az egyik elárúsító. És a munkások versengve vásárolták a

könyveket. Hamar észre lehetett venni, hogy ez a két mosolygó kommunista a kultúrpolitikának is lelke a gyárban. Tudják, hogy a művelődés, az olvasás, a szép és jó könyv egyszerre éles fegyver és pihentető gyönyörűség a munkásember számára. A látható eredmény meg is volt. Amíg ott voltam, mintegy háromnegyed óra alatt, háromezer forintért vásároltak a munkások könyveket. És milyen jókedvvel vásároltak! Aki megvette a maga egy-két könyvét, az nem is ment el azonnal, hanem a legtöbb már ott megállt és beleolvasott.

*

Köszöggem ennek épp az ellenkezőjét tapasztaltam. Ez a város az ország egyik legszebb települése. Régi házai, ódon lehelletű utcái, gyönyörű fekvése az

idegenben minduntalan azt az érzést keltik, hogy egy nagyon hangulatos történelmi dráma díszletei közt jár. De úgy látszik, hogy ennek a régi polgárfélszéknek a lakói kissé elmaradtak a történelmi multban. Kőszeg még alszik. Vasvár sem volt jobb. Annál csodálatosabb teljesítmény, hogy az egész megye mégis 160%-ot tudott teljesíteni. És Szombathely egy-maga 200%-ra futott előre.

Sok mindent láttam a megyéből. Lelkesítő és kevésbé lelkesítő példáit a könyvek iránti érdeklődésnek. Példá-szerű volt a szentgotthárdi járás; ennek

több faluját is bejártam. A sikerben jelentékeny része lehetett a járási tanács elnökének, Závecz elvtársnak, aki mintha egyszerre minden faluban ott lett volna. Ahol autónk megfordult, ott egyszerre csak megjelent Závecz elvtárs is, indokolt büszkeséggel beszélve járásának feltűnő érdeklődéséről az olvasnivalók iránt. *Meg kell említeni, mint kiemelkedő jelenséget Bajánysenye kisközséget. Aliq 900 lakos, talán még annyi sincs. És a dolgozó parasztok, mire odaértem, már 1250 forint értékű könyvet vásároltak. Az ország legsikerültebb könyvnapjai közé tartozott ennek a falucskának a könyv-ünnepe.*

Hegedűs Géza

Borsodmegyei pillanatkép

Mindenütt a növekedés jelei, eredményei és hibái. Miskolcon a könyvnapokkal egyidejűleg nyitott a Nemzeti Színház; rendezték meg a filmhetet, a Mezőgazdasági Kiállítást, egy képzőművészeti vándorkiállítást, a Magyar-Szovjet Társaság ünnepségét és a szövetkezeti napot. Nyilvánvaló, hogy a túl sok egyidejű rendezvény, amely mellett még a kézilabdázók és a labdarúgók is elbonták a figyelem jórészt, szórta szét az érdeklődést. A borsodmegyei tanács népművelési osztályán, Jászberényi József elvtárs és munkatársai mindent megtettek a könyvnap sikeréért, de egyetlen autó sem áll rendelkezésükre e nagy megyében. Mégis mindenütt pirosba öltözött könyvsátrak. Nem nézhettük megindultság nélkül Szikszó főterén a könyvnap sátor felállítását: „Kultúrával a szocializmusért!” Zsuránszki elvtárs, a község egyik pártvezetője szabadkőzik, amiért kevesen vannak a sátor körül. Háromkor nyitották meg az alsó sátornál a könyvnapot, mert két sátrat is állított Szikszó. Vagy kétszáz-an állhattak körülöttem. Bajszos, napcserzett, öreg parasztok, egymásba kapaszkodó, rózsaszín- és petyyesruhájú, mindig nevelő lányok, fekete fejkendők alól fűrészve néző asszonyok és városlakók legények figyelik a szót. Jó iskolája ez a megindult ország minden trójának. Mert ezek a sokat próbált emberek latravelik a szót minden egyes szavát, keresik, nézik, megérik, hogy ki a nép fia, ki mond igazat, ki érez velük. A beszéd után megindul a vásárlás. Vagy negyven könyvet adtak el a szemem láttára. A vendéglátó kedvesség nyilatkozott meg abban, hogy legelőször az előadó könyveit keresték. Egy-kettőt találtak is. A szikszói sátorban ugyanazt tapasztaltam, amit a többiben: kevés volt a sátrakban a magyar szépirodalmi könyv. Pedig keresték és keresik a magyar regényeket, költőket. Ezen a léren minden pesszimizmus téves és hamis. Csak a szervezés hibáit kell kiküszöbölnünk. A szikszóiak azt kívánták, hogy dedikáljam a

megvett könyveket. Így aztán dedikáltam én Leó és Alexej Tolsztoj, Kazakevics és Nyikolajeva, Blackett professor, Veres Péter, Illés Béla, Örkény, Gergely Sándor, Zelk, Kónya Lajos és Szabó Pál nevében. Mentségemre szolgáljon, hogy mindez a könyv és az olvasó érdekében.

*

A miskolci, borsodmegyei könyvnapokról beszámoló író vak lenne, ha nem látná meg a leglényegesebbet, a legnagyobbat, amely Diósgyőr-Vasgyár hivatalépületi nagy versenytáblájáról, a szikszói vasútállomás mozgalmasságából, a zsúfolt vagonok utasairól, a tapolcai egyetemi város hét kész épületszárnyáról kiáltott feléje: hahó, megmozdult Magyarország. Felébredt a falu, a vidék, a kisváros. Minden él, pezseg, mozdul. Valami alulról jövő nagy erő emeli óriás tenyerére az embereket, az 1200 helyen épülő megye minden sarkát és forgatja ki megrozsdásodott sarkaiból az avullat, a régít.

Barabás Tibor

Sztálin műveinek 7. kötete

Szakra Könyvkiadó

Az alábbi bevezetőt i. V. Sztálin művei 7. kötetének eredeti, orosznyelvű kiadásából idézzük. Legközelebbi számunkban visszatérünk a mű ismertetésére.

I. V. Sztálin Műveinek hetedik kötete Sztálin elvtárs 1925-ben írt műveit tartalmazza.

Ebben az időszakban a munkásosztály és a parasztság a bolsevik párt vezetésével befejezte a népgazdaság helyreállítását. A bolsevik párt elvezette a Szovjetek országát a szocialista iparosítás szakaszához. A szocialista iparosítás jegyében folyt le a bolsevik párt XIV. kongresszusa. Országunk jellegének, országunk fejlődési távlatainak kérdése, a szocializmus sorsának kérdése a Szovjetunióban — ezek a kérdések ebben az időben a párt előtt már mint gyakorlati kérdések vetődtek fel.

Sztálin elvtárs „Az OK/b/P XIV. konferenciájának eredményeihez”, „Kérdések és feleletek”, „Október, Lenin és fejlődésünk távlatai”, „A Központi Bizottság politikai beszámolója az SzK/b/P XIV. kongresszusának” c. és más munkáiban kimerítően megindokolta a bolsevik párt vezérvonalát, amelynek iránya a szocializmus győzelme a Szovjetunióban a kapitalista környezet viszonyai között, és leleplezte a trockistáknak és a zinovjevistáknak, a tőkés rendszer visszakívánóinak kapituláns irányvonalát.

Az olyan kérdéseket, mint a munkás-paraszt szövetség megszilárdítása, a dolgozó tömegek és az ifjúság nevelése és bevonása a szocialista társadalom építésében való aktív részvételbe, Sztálin elvtárs a következő munkákban világítja meg: „A ‚Dimovká’-ról”, „A proletáriátus és a parasztság kérdéséhez”, „A falusi komszomol-aktíváról”, „A komszomol feladatairól”, „A proletár diákok első összszövetségi értekezletéhez”, „A Keleti Népek Egyetemének politikai feladatairól”, az agitációs és propaganda osztályok tanácskozásának résztvevőivel 1925 október 14-én folytatott beszélgetésben és más művekben.

A hetedik kötetben vannak cikkek és beszédek, amelyekben Sztálin elvtárs a külföldi kommunista pártok helyzetével és a kapitalizmus részleges stabilizációjának viszonyai között rájuk háruló feladatokkal foglalkozik: „A nemzetközi helyzethez és a kommunista pártok feladataihoz”, „A csehszlovák kommunista pártról”, „A jugoszláviai nemzeti kérdésről”, „A Németországi Kommunista Párt perspektíváiról és a bolsevizálásról” és a „Levél Me-rt elvtárhoz”.

Először jelenik meg: az OK/b/P Központi Bizottságának plenumán 1925 január 19-én mondott beszéd, az agitációs és propaganda osztályok tanácskozásának résztvevőivel 1925 október 14-én folytatott beszélgetés, a „Komszomolszkaja Pravda” szerkesztőségének tagjaihoz intézett levél és a D-ov elvtársnak, Me-rt elvtársnak és Jermakovszkij elvtársnak írt levelek.

*A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának
Központi Bizottsága mellett működő
Marx—Engels—Lenin Intézet*

Gh. Gheorghiu-Dej: Válogatott cikkek és beszédek

Szikra Könyvkiadó

Románia a Szovjetunió által történt felszabadítását megelőző időkben, a burzsoá földbirtokos kormányok jóvoltából Európa egyik legelmaradottabb országa volt. Az ország kincsein a külföldi, főleg angol, amerikai és német tőkésék osztozkodtak. Az ország gazdaságát, politikáját a külföldi hitelezők diktálták, külpolitikáját pedig az imperialista vezérkarok. Amikor az angol-amerikai imperialisták szegényletes müncheni politikájukkal Romániát is átadták Hitler „érdekerületének” — a volt uralkodó osztályok gazságukban még mélyebbre süllyedve szolgálták ki új gazdájukat is, a Hitler-fasizmust.

A Vörös Hadsereg megsemmisítő csapásokat mért a hitlerista Németországra és vele együtt Antonescu önkényuralmi rendszerére. A hitleri Németország veresége után Románia függetlenségének kalmárai azt hitték, hogy az amerikai és angol imperializmus segítségével újból és továbbra is folytathatják az ország árubocsátásának politikáját. Tovább kereskedhetnek az ország érdekeivel, kincseivel, függetlenségével.

„De valami megváltozott országunkban — mondotta Dej elvtárs, a Román Kommunista Párt 1945. évi országos konferenciáján. Ami lehetséges volt a legnap Romániájában, nem volt lehetséges a hitleri Németország összeomlása után, miután Románia felszabadult Hitler és Antonescu járma alól, s a munkásság tömegei tevékeny politikai életre ébredtek.”

Dej elvtárs válogatott cikkei és beszédei — a marxizmus-leninizmus romániai viszonyokra való mesteri alkalmazásával — ennek a változásnak történelmi fordulót tartalmaznak, megismertetnek bennünket azokkal az erőfeszítésekkel és küzdelmekkel, amelyeket Románia népe a kommunisták vezetésével folytatott az ország függetlenségéért, a helyreállításért, majd a szocializmus felépítésének megkezdéséért. Ezek az írásokon, beszédeken keresztül megismerjük az utat, amelyen keresztül Románia, az imperialista nyugati hatalmak kíméletlenül kifosztott félgymarmatából a Szovjetunió felszabadítása és szakadatlan támogatása mellett szabad és független országgá vált.

1944. augusztus 23-án Hitler és Antonescu katonai veresége gyökeres fordulatot jelentett Románia történetében. Először nyílt alkalom arra, hogy a román nép végérvényesen kivívja nemzeti függetlenségét, megszabaduljon a földesurak és tőkésök igája alól. Maniu és Bratianu „történelmi” pártjai és a körjük csoportosuló reakciós klikkek mindent elkövettek, hogy a román nép kibontakozó új életét aláaknázzák. Ezeknek a csoportoknak az elszigetelésére, összeesküvéseik leleplezésére a Párt mozgósította a tömegeket, megszervezte minden antifasiszta erő részvételével az Országos Demokratikus Frontot. Meg kellett kezdeni az ország talpraállításának nagy munkáját. Ehhez

„a Pártnak nemcsak élére kellett állnia a különböző célok megvalósításáért folyó harcnak, de ezt a harcot az illegális és terror által számbelileg súlyosan érintett kérdéseink teljes újjászervezése közepette kellett megvívnia, gyors ütemben új kérdéseket kellett nevelni és erős párttá kellett válnia” — mondotta Dej elvtárs.

A Párt 1945 októberében, országos konferenciáján megszabta az ország előtt álló feladatokat, az ország újjáépítése és fejlesztése terén. Bár ebben az időben a Párt és a kormány előtt igen nehéz és azonnali megoldást követelő kérdések álltak: így az ipar és a közlekedés helyreállítása, a földreform végrehajtása, a gazdasági zűrzavar és az aszály okozta éhínség legyőzése és kíméletlen harc a szabotáló tőkésök és az imperialista kémszolgálatok ellen, mégis ezen a konferencián Dej elvtárs beszédeiben megjelölte már azokat a távolabbi feladatokat is, amelyek a népi demokratikus Románia fejlődésének alapproblémái voltak. A Párt már 1945-ben megjelölte az ország villamosításának nagyszerű tervét, az ország természeti kincseinek tudományos felkutatását, nagy öntözési és talajjavítási munkálatok végrehajtását és a nehézipar létrehozásának történelmi szükségességét.

„Mi azt hirdetjük, hogy államunk fejlődése közvetlenül és szoros kapcsolatban áll az iparosítás előrehaladásával, s hogy nagy mértékben az állam ipari erejétől függ államunk függetlensége is... Ezért az ország helyreállításának és újjáépítésének alapját a nehézipar újjáépítése és fejlesztése kell, hogy alkossa.”

A szomszédos államokkal való tartós kereskedelmi kapcsolat alapján fejlődött erős nehézipar teremt alapot arra, hogy az ország egész gazdasági élete új feltételek között fejlődjék. Lehetséges ez? — teszi fel a kérdést Dej elvtárs. A felelet: Igen, mert... „Rendelkezünk a döntően szükséges nyersanyagokkal, rendelkezünk munkaerővel és a szükséges tartalékokkal”, ami elegendő ahhoz, hogy a román népgazdaság fejlődése elindulhasson új útjain.

Dej elvtárs beszédeiben és írásaiban szüntelenül felhívja a román nép figyelmét a reakció elleni harc és az éberség fokozásának szükségességére. Az osztályellenség legfontosabb fegyverei közé tartozott Romániában is a burzsoá nacionalizmus és sovinizmus, különösen a nemzetiségi területeken. A Román Kommunista Párt és a népi demokratikus állam helyes nemzetiségi politikája, a tömegeknek a nemzetköziség szellemében való nevelése, az ellenség kísérleteit keresztülhúzták, mert

„a Párt — úgy értelmezte az országban élő nemzetiségek teljes jogegyenlőségét, mint a demokratikus fejlődés megszilárdításának egyik feltételét.”

A Párt kíméletlenül leleplezte a „történelmi” pártoknak a magyar lakosság ellen szervezett uszításait és provokációit, amelyet úgy tekintett mint a román nép és az országban élő nemzetiségek harci egységének, a fiatal román demokrácia aláaknázására irányuló tervük szerves részét. Leleplezte a pártonbelüli Patrascanu elhajlását, amely a román reakciónak adott tápot a sovinizta uszításra és provokációra.

Az 1945 március 6-án a román reakcióra mért súlyos csapások után uralomra jutott Groza kormány az ország történelmében az első kormány volt, amely nemre és vallásra való tekintet nélkül jogegyenlőséget biztosított a nemzetiségeknek.

Az előrehaladás nagyszerű munkája a belső és külső osztályellenséggel vívott szakadatlan harc, a munkásosztály egységes pártjának létrehozása, a népgazdaság tervszerűsítése, a Párt sorainak egyre szilárdabbá tétele utján ment végbe. Ezek után kerülhetett sor a mezőgazdaság szocialista átépítésének napirendre tűzésére 1949 márciusában. Ugy mint nálunk — Romániában is az ország fejlődésének lassan akadályává vált több mint hárommillió szétszórt egyéni parasztgazdaság nadrágszij parcelláival, elmaradt felszerelésével. Dej elvtárs különösen felhívja a figyelmet a parasztpolitika lenini hármas jelszavának a helyes alkalmazására a kulákság elleni harcban. A dolgozó parasztságnak az önkéntesség és a fokozatosság elve alapján történő rávezetése a szövetkezeti gazdálkodás útjára, az egyedül járható út, amelynek segítségével Romániában is meg kell szüntetni a népgazdaság kettős alapját. Ennek a politikának a következetes bevezetése és az áttérés a mezőgazdaság szocialista átszervezésére az osztályharc rendkívüli kiéleződésére vezet falun

Ezért figyelmeztet Dej elvtárs, hogy

„a kulákság elleni harc a népi demokrácia hadállásának megszilárdítására és megerősítésére irányuló feladatok szerves része, mert a népi demokráciának mint a proletárdiktatúra egyik formájának funkciói közé tartozik az emberember általi kizsákmányolásának korlátozása, majd felszámolása városban és falun egyaránt.”

Ebben a helyzetben a kommunistáknak ébereknek kell lenniök. Nagy figyelmet kell szentelniök a dolgozó parasztság szükségletei iránt, hogy a kulákság minden mesterkedése és szabotázscelemekényeinek leleplezésével kivonják a dolgozó parasztságot a kulák befolyása alól. A helyes parasztpolitika alkalmazásának eredményeképpen megváltozott a dolgozó parasztság helyzete, a mezőgazdaságban új típusú gazdaságok jelentek meg: a nagyszámú értékesítő- és fogyasztási szövetkezetek mellett az állami és kollektív gazdaságok, amelyek megmutatják a szebb jövőhöz vezető utat Románia dolgozó parasztságának.

Dej elvtárs minden írása és beszéde azt tükrözi, hogy a Román Népköztársaság sikereinek és győzelmeinek alapja, hűség a proletárnemzetköziség eszméjéhez, mélységes összetartás és szeretet a szocializmus nagy országával, a Szovjetunióval. Dej elvtárs szakadatlanul hangsúlyozza, hogy a román nép csak a szocialista egységfrontban, csakis mint a Szovjetunió barátja és szövetségese érthette el legszentebb célkitűzését: szabadságát és nemzeti függetlenségét. A Román nép a hatalmas Szovjetunió támogatásának köszönheti, hogy elindult azon az úton, amely Romániát kifosztott, a nyugati imperialisták által lealacsonyított és megrobolt országból; „fejlett és a szocializmust építő hatalmas országgá teszi.

A román népi demokrácia eredményei és győzelmei a mi eredményeink is, a békéért küzdő népek győzelmei is egyben. Éppen ezért az imperialisták felhasz-

nálva legaljasabb ügynököket, a Tito fasizmust, vad dühvel és gyűlölettel acsarkodnak — úgy mint a többi népi demokrácia ellen — az egyre izmosodó és erősödő fiatal román népi demokrácia ellen is. Mozgósítják minden tartalékukat, a román nép minden ellenségét a román népi demokrácia fejlődésének megakadályozására. Eppen ezért figyelmeztet Dej elvtárs: a megvert ellenség ha rájön, hogy mit veszített, megtízszerezi erejét, annál inkább hajlik arra, hogy „végső eszközökhöz” folyamodjék. A kommunistáknak fokozniuk kell az ideológiai és politikai éberséget a társadalmi élet minden területén. Bolsevik könyörtelenséget kell tanúsítaniuk mindennemű, a pártpolitikától, a proletárnemzetköziségtől való elhajlás iránt és szakadatlanul erősíteni kell a nemzetközi munkásmozgalomhoz és a Szovjetunióhoz való szeretet és ragaszkodás szellemét a Pártban és dolgozó népünk soraiban.

Dej elvtárs Válogatott beszédei és cikkei megmutatják számunkra azt az utat, amelyen keresztül Románia népe a Román Munkáspárt vezetésével felzárkózott azokhoz az országokhoz és népekhez, amelyek már lerázták magukról az imperializmus és kapitalizmus igáját és feltartózhatalanul építik országukban a szocializmust. Sokat tanulhatunk Dej elvtárs írásaiból és beszédeiből, könyvének tanulmányozása és felhasználása fontos eszköz számunkra a szocializmus építéséért folytatott harcunkban.

Vass Henrik

Glezerman: A kizsákmányoló osztályok felszámolása és az osztálykülönbségek megszüntetése a Szovjetunióban

Szikra Könyvkiadó

G. Glezerman művének tárgyi igényessége és időszerűsége már a mű címében is kifejezésre jut: „A kizsákmányoló osztályok felszámolása és az osztálykülönbségek megszüntetése a Szovjetunióban”.

E kérdés elméleti és gyakorlati ismerete nélkül az osztályharc és a proletárdiktatúra igazi megértése is elképzelhetetlen, Glezerman könyve számos döntő jelentőségű témát dolgoz fel központi tárgyának keretén belül. Ezek közül csak néhányat említünk, mint legfontosabbakat: *a kizsákmányoló osztályok felszámolásának történelmi folyamatait, a munkásosztály és a parasztság szociális természetének megváltozását, a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet alapvető feltételeit, a munkásság és parasztság közti osztályhatárok eltörlésének módjait a Szovjetunióban és mindezeknek rendkívüli jelentőségét a népi demokráciákra nézve, amelyek a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet harcok időszakát élik.*

Ha a szóbanforgó mű mindezekről csak hozzávetőleges tájékoztatást adna, akkor is rendkívüli értéke volna a magyar olvasó számára. A magyar olvasó szinte nélkülözhetetlen segédkönyvhöz jut marxista-leninista ideológiai fejlődése alátámasztására.

Glezerman művét négy részre tagolta. Ez a tagoltság biztosítja a hatalmas anyag áttekinthetőségét.

Az első részben ismerteti Marxnak, Engelsnek, Leninnek és Sztálinnak az osztályok megszüntetésének módjairól szóló tanításait. Ebben az első részben találjuk azokat a fejtegetéseket, amelyek leleplezik a marxizmus árulóinak és meghamisítóinak az osztályharc és a proletárdiktatúra elleni mesterkedéseit.

A mű második részében a szerző az osztályok és az osztályharc fejlődését analizálja a Szovjetunióban a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában. Ennek a résznek nagy fontosságot és aktualitást ad az a tény, hogy mi is a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában élünk, amelyben a kizsákmányoló osztályok felszámolását és az osztályharc szovjetunióbeli tapasztalatait és eredményeit egyre kiterjedtebb értelemben kell állandó tanulmányozás tárgyává tennünk.

A könyv harmadik része foglalkozik a szocializmus győzelmével a Szovjetunióban. Ismerteti a szovjet társadalom osztályszerkezetének megváltozását. A szerző ebben a részben a kizsákmányoló osztályok felszámolásának történelmi jelentőségét elemzi. Ezen a perióduson belül gazdag képét adja a munkásosztály

szociális természete és ugyancsak a szovjet parasztság szociális természete megváltozásának a Szovjetunióban. Az értelmiség szociális természete megváltozásának rajzával teszi egésszé nagy történeti tanulmányát, amelyet gazdag tudományos, élettapasztalati anyaggal is alátámaszt. Kiemelkedően érdekesek a munkások, parasztok és értelmiségiek nagyszerű megnyilatkozásai a társadalmi tulajdonhoz, a munkához, a hazához, a proletárdiktatúrához való új, a harc során megváltozott viszonyokról, új, holdog, örömteli, alkotó életükről. E nyilatkozatoknak felhasználása rendkívül élénkíti és gazdagítja a könyvet annak tudományos erejét s jellegét nemhogy csökkentve, hanem éppen ellenkezőleg, nagy mértékben növelve ezáltal. Alapvetően fontosak azok a fejtegetések, amelyek a könyvben az erkölcs-politikai egységről, mint a szovjet társadalom egyik legfontosabb hajtóerejéről szólnak. Glezerman az új szovjet területek osztályszerkezetének megváltozásáról adott beszámolóval fejezi be művének harmadik részét.

Nincs elegendő hely az egyes fejezetek részletes elemzésére, de kétségtelen, hogy a magyar olvasó érdeklődése és fantáziája számára a szocializmus győzelmének ez az ismertetése rendkívül bő anyagot szolgáltat.

Még nagyobb mértékben áll ez a kötet utolsó, negyedik részére vonatkozóan.

Ez a fejezet a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenetet, a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség közti határvonalak eltörlésének elemzését dolgozza fel.

Ami a Szovjetunióban már valóság, az nálunk kiharcolandó jövő. Ennek a jövőnek számtalan csirája van meg a mi jelenünkben, amelyből erre a jövőre következtetni lehet. A kommunizmusba való átmenet időszakának tanulmányozása a Szovjetunióban segít hozzá bennünket elsősorban ahhoz, hogy társadalmunkban felfedezzük az új különféle megjelenési formáit, hogy ezt az újat valóban képesek legyünk ápolni, fejleszteni, segíteni s mindenkor meglássuk benne a végső fokon a kommunizmushoz vezető út biztos jelét. Glezerman könyvének negyedik része ebben kétségtelenül nagy segítséget nyújt számunkra.

Glezermann e fejezetben először a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet alapvető feltételeit ismerteti az olvasóval. E gondolatmenet természetes folytatása a munkásság és a parasztság közti osztályhatárok eltörlésének módjairól szóló elemzés. Glezerman arra az egyedül lehetséges következtetésre jut, hogy az osztálykülönbségek megszüntetésének fő eszköze maga a szovjet állam.

Ez nagyjából „A kizsákmányoló osztályok felszámolása és az osztálykülönbségek megszüntetése a Szovjetunióban” című mű gondolatmenete.

A könyv kiemelkedő tudományos elemzése közé tartozik a szellemi és fizikai munka közötti különbség felszámolását tárgyaló rész, valamint azok az analízisek, amelyek a szocialistává lett ember tudatának fejlődéséről és megváltozásáról adnak számot.

A magyar olvasó, aki a marxi-lenini tanítások egyik legfontosabb részével: az osztályokról és az osztályharcról szóló tanításokkal ismerkedik meg részletesebben e könyvben, kétségtelenül még más szempontok miatt is igen hasznos munkát kap a kezébe. *A szovjet tudományos irodalom valóstítottala meg elsőnek, hogy a legmagasabb fokú tudományos igényesség elvének teljes fenntartásával, a tudományt s a tudományos művel hatalmas tömegek számára tette hozzáférhetővé.* Ehhez a szocialista tudomány sajátos stílusának megalkotására volt szükség. Ebben is a lenini és sztálini stílus zsenialitása mutatta meg a követendő utat. A szovjet tudományos irodalom, bármilyen bonyolult elméleti kérdéseket tárgyaljon is, a lenini-sztálini tudományos irodalom stílusának útján halad.

Glezerman könyvének közérthetősége — egyik nem utolsó sorban említendő értéke. Ezt az értéket méltón támasztja alá a fordítás kultúrája és tudományos színvonala.

A magyar kiadás a könyv elmélyültebb és rendszeresebb tanulmányozását kívánta elősegíteni egy részletes tárgymutató csatolásával, amely ezen felül lehetővé teszi és megkönnyíti a marxizmus-leninizmus tanulmányozói részére a könyv állandó használatát egy-egy tárgykörébe tartozó téma feldolgozásánál.

Lengyel Judit

Jean Cathala : Francia diplomaták a béke ellen

Szikra Könyvkiadó

A Szovjetunió és a világ békéje ellen szőtt imperialista összeesküvés újabb, eddig még ismeretlen részleteire derít fényt Jean Cathala nagyjelentőségű könyve. A szerző két évtizedig állott a francia diplomácia szolgálatában, hosszú évekig a Szovjetunióban teljesített diplomáciai megbízatást. Ez alkalmat adott arra, hogy közvetlen közelről megismerje a francia — és az őket irányító amerikai — diplomaták tényleges működését: azt, hogy a diplomácia álarca mögött kémkednek, összeesküvéseket szőnek, szovjetellenes rágalmatokat költenek és különböző provokatív mesterkedésekkel igyekeznek megzavarni a nemzetközi együttműködés légkörét.

Cathala francia hazafi. Szereti hazáját, népét, azért akart diplomáciai pályára menni, hogy Franciaországot szolgálhassa. Tudja, hogy a francia nép legőszintébb barátja a Szovjetunió, békéjének legfőbb biztosítéka a francia—szovjet szövetség és együttműködés. A francia diplomaták mégis kezdettől fogva, a Szovjetunió megalakulása óta, összeesküvéseket szítottak ellene, diplomáciai, gazdasági és katonai téren egyaránt a léte ellen törtek. Ténykedésükkel tehát mindenekelőtt saját hazájuknak, a francia népnek ártottak. A könyv megmagyarázza ennek a hazaáruló magatartásnak az okait is.

Kik mehettek Franciaországban diplomáciai pályára? Azok, akiket a Franciaországot irányító monopoltőkés csoport, a hírhedt „kétszáz család” erre alkalmasnak és megbízhatónak tartott. Ezt a gyakorlatban úgy hajtották végre, hogy azoknak, akik a külügyminisztérium szolgálatába akartak lépni, rendkívül költséges — tehát csak a leggazdagabb családok fiai számára hozzáférhető — előkészítő tanfolyamon és külön társadalmi szűrővizsgán kellett keresztülmenniük. A „kétszáz család” nemcsak a francia diplomáciát ellenőrizte és irányította ezen a módon, hanem a kémiszolgálatot is, a hírhedt „Deuxième Bureau”-t, amelynek népellenes, demokráciaellenes aknamunkáját például a Rajk-per anyagából mi magyarok is megismerhettük. Cathala könyvében bemutatja a diplomáciai szolgálat és a kémiszolgálat vezetőit, akik mind valamilyen módon függtek a Rothschild, a Schneider, a de Wendel, vagy más monopoltőkés családoktól. A gyakorlatban azután a ténykedésük is teljesen egybefonódott: a diplomaták egyik legfontosabb feladata a kémkedés lett.

A kémkedés mindenekelőtt a Szovjetunió ellen irányult. Azt már régebben is tudtuk, hogy az imperialista hatalmak az intervenció háborútól kezdve hogyan szőtték a „nagy összeesküvést” a szocializmus országa ellen. Rendkívüli érdekessége Cathala könyvének az, hogy megtudjuk belőle: *a mai francia politika számos „kiválósága” a két világháború közötti időben kém, az imperialista hatalmak és a francia nagybancok fizetett ügynöke volt. Jules Moch, a hírhedt munkásgyilkos belügy- és hadügyminiszter, a jobboldali szocialisták egyik vezetője például a balti államokban, a Szovjetunió határvidékén kémkedett. Hasonló „munkát” végeztek René Mayer és Jean Monnet is.* A diplomata- és táborno-kémek megbízóik, a monopoltőkések érdekében mindenekelőtt azzal a hatalommal igyekeztek kiépitni kapcsolataikat, amelytől legtöbbet vártak szovjetellenes reményeik valóra-váltása terén. Ez a hatalom Hitler náci Németországáé volt. Nemcsak a fasiszta Laval és cinkosai segítették elő Franciaország bukását és náci megszállását, hanem az olyan „szocialista” politikusok is, mint Léon Blum, aki az összeomlás előtt rendszeresen adatokat szolgáltatott Welczek német követnek és Otto Abetznek, Ribbentrop személyes ügynökének, vagy Ramadier, volt miniszterelnök és hadügyminiszter, aki pártja megbízásából a háború alatt is titkos tárgyalásokat folytatott a náci megszálló hatóságokkal.

A második világháború alatt a „kétszáz család” fenntartotta kapcsolatait a nációkkal és Hitler kémiszolgálatával, de ugyanakkor — a fasizmus esetleges vereségére számítva — megerősítették összeköttetéseiket az angol és amerika

imperialista körökkel. De Gaulle mozgalma, a Londonból irányított hivatalos „Szabad Franciaország” példával világosan tükrözte ezt a helyzetet. De Gaulle maga a „kétszáz család” embere, több nagytőkés dinasztiával, például a Schneiderekkel és a nációkkal együttműködő, félig német de Wendelekkel rokoni kapcsolatban áll. Közvetlen környezetében az angol Intelligence Service és az amerikai monopoltőkések ügynökei voltak, például a dúsgazdag gyáros, Plevén, Franciaország mai amerikai kormányának miniszterelnöke. A nációk felé a kapcsolatot De Gaulle főhadiszállásán a Vatikán ügynökei tartották és egyik kétesmultú kalandor alvezére, Gaston Palewski, aki egyszemélyben az angol titkos szolgálat ügynöke volt és szoros összeköttetésben állott a lengyel fasisztákon keresztül Hitler kémiszolgálatával.

A „Szabad Franciaország” diplomáciai missziója a Szovjetunióban mindent elkövetett, hogy akadályozza a Szovjetunió győzelmét és Franciaország felszabadulását.

Cathala könyvből megtudjuk, hogyan vette át az USA kémiszolgálata a második világháború után a francia diplomácia és kémiszolgálat irányítását. Az amerikai párt elnevezés, amellyel a francia nép illeti árulóit a „szocialista” párttól De Gaulle fasiszta bandájáig, valóban helytálló, e pártok vezetői mind az amerikai imperializmus ügynökei és mint ilyenek irányítják Franciaország moszkvai követségének kémtevékenységét és megpróbálják Franciaországot belesodorni egy szovjetellenes háború eszeveszett kalandjába.

A könyv nagy érdeme, hogy a fontos dokumentációs anyagot nem szárazon tálalja, hanem izgalmasan, érdekesítően írja le, hogyan láncolja magához az amerikai titkos szolgálat egyre szorosabb köteléssel a Moch, Bidault és De Gaulle-féle hitvány figurákat. Nemcsak érdekes, tanulságos olvasmány Cathala műve, hanem feyver is kezünkben a béke ellenségei ellen folyó nagy harcunkban.

Nemes László

K Ö N Y V H Í R A D Ó

KÖNYVNAPOK BULGÁRIÁBAN. Bulgáriában is tartottak könyvnapokat. „A könyv és a napisajtó napja” címen. A könyvnapok alkalmával kivilágított az a hatalmas érdekfűdés, amellyel a bolgár dolgozók a könyv és a napisajtó termékeit iránt viselkednek. 1944 szeptembere óta a könyvek és újságok száma jelentősen megnövekedett. Jelenleg az újságok példányszáma a napi egy millióhátszáz ezer példányszámot már túllépte. Ez a szám többszöröse a régi Bulgáriában megjelent újságok példányszámának. Erős fellődésnek indult az ú. n. helyi sajtó is; ma már Bulgáriának csaknem valamennyi városában jelenik meg helyi sajtóorgánium. A könyvek példányszáma több, mint háromszorosa az 1944. évnél. 1950-ben 19 millió példányban jelent meg bolgár nyelvű könyv.

„KÖNYVCSATA” OLASZORSZÁGBAN. Olaszországban harc indult a jó, haladószellemű könyvek terjesztésére. E kampány központja máris szép eredményeket mutat fel, mintegy ezer népszerű könyvtárat állított fel, egyenként legalább száz könyvvel, pártközpontokban, üdülőhelyekben, kultúrközpontokban. munkahelyeken, hogy ezzel is ellenesúlyozza a nyugatról áradó szellemi mértévt. Az új cél most az, hogy kultúrmozgalmat szervezzenek a jó könyvtárak körül. Több olasz városban értékeset tartanak ipari-, mezőgazdasági munkások, az ifjúság és az ana.fabériák között szervezendő kultúrunka s olvasómozgalom kérdésében. A haladó könyveknek nagy sikerük van az olasz dolgozók között.

IFJÚSÁGI KÖNYVEK VALSÁGA OLASZORSZÁGBAN. Az olasz sajtó is a gyermekirodalommal foglalkozó könyvkiadókusok állandó panasza, hogy válságba került az olasz gyer-

meirodalom s az ifjúsági irodalom. Ez annál is fontosabb kérdés, mert az ifjúsági művek a holnap felnőtteire erősen hatnak: rombolni s építeni lehet a holnap felnőtteinek belkét a rossz, vagy jó munkáké. A haladó olasz sajtó példaképpen hozza fel a Szovjetunió gyermekkönyvtárait, mint a legjobban megszervezett s felépített gyermekkönyvtárakat: a holnap könyvgyűjteményeket együttes olvasást és vitaközpontokká fejlesztették. Az iskolai könyvtárak szaporítása helyett azonban a kormány inkább háborús célokra adja ki a pénzt. A másik kívánság e világháború merült fel: új ifjúsági irodalmat kell teremteni, amely időszervi eseményekkel foglalkozik s híven tükrözi a való életet. Olyan irodalmat kell teremteni, amely nem csóbit a való élettől való menekülésre, — mint a nyugati irányú ifjúsági művek teszik, — hanem segít annak a világnak megismerésében, amelyben most élünk. Az ellenállási mozgalom, a munkások a névvelén hő-küzdelme esemény témát szolgálta, — vallják a haladószellemű könyvkiadókusok. (Unita, 1951. VIII. 31.)

SZOVJET KÖNYVEK KIALLITÁSA CSEHSZLOVÁKIÁBAN. A Csehszlovák Kommunista Párt megalapításának harminc éves évfordulóját többek között azzal is megünnepelte Csehszlovákia dolgozó népe, hogy ebből az alkalmából Csehszlovákia nagyobb városaiiban igen gazdag kiállításokat rendeztek szovjet könyvekben. A kiállításoknál hatalmas látogató közönség volt.

ÚJ GOETHE-FORDÍTÁSOK LENGYELUL. Két varsói könyvkiadó is vetélkedik egymással Goethe műveinek új lengyel fordításban való megjelentetésével. Az **Állami Könyvkiadó** és a **Könyv és Tudomány Kiadó**vállalat rendre megjelenteti Goethe műveit korszerű fordításban. Az első két munka a **Reinecke Fuchs** és **A fiatal Werther** keservei.

Katona József: Bánk bán

(Egykorú metszet után)

Halála után négy évre, 1834-ben mutatták be élete fő művét a Bánk bán, akkor sem Pest-Budán, hanem Kolozsvárt, — Katona 1815-ben, 23 éves korában írta meg drámairodalmunk e legjelesebbjél. A Bánk bánig huszonkét részben átdolgozott, részben eredeti színművel és több költeménnyel gazdagította irodalmunkat.

Katona József a francia forradalom után három évre született, s ifjúként érte meg Martinovics és társai kivégzését. A férjivá fejlődött Katona saját életén tapasztalta a Martinovics összeesküvést követő abszolút királyi hatalom erősödő elnyomását. — A nemesség Bécsben dőzsölt, s az udvar körül legyeskedett, hogy hűségét ezzel is igazolja. Boldogan jöltötte a napoleoni háborúk hasznát. — Ezek az élmények adják Tiborc, illetőleg Katona ajkára a jogos zúgolódás hangját: „a magyar sem gondol már oly sokat velünk, ha a zsebe tele van”.

1213-ban II. Endre uralkodása alatt játszódik a dráma cselekménye. A király Galtciában hadakozik, távollétében a hatalom Bánk bán, illetve, de őt Gertrudis királyné az ország látogatására bírja, hogy helyette ő gyakorolhassa a hatalmat. — Az udvarban a merániak, de elsősorban Ottó, a királyné öccsének mulattatására tivornya tivornyát követ. — Ottó herceg egy alkalommal látva Bánk bán feleségét, Melindát, szerelemre lobbán. — Melindát, rangjára hivatkozva az udvarba hívják, hogy Ottó szerelmi kelepccéjébe essék. Ennél a pontnál kezdődik az ötfelvonásos dráma.

A királyi udvarban vígan folyik a lakoma, ezalatt az ország sorsát féltő urak Petur bán vezetésével összefognak a merániak ellen. — Az ország kétségbeejtő helyzete, az udvar dorbézólása, s Melinda behalózását előkészítő tervek arra készítik Peturt, hogy Bánkot visszahívja. — Bánk az összeesküvést el akarja fojtani, de a Melindát ért sérelem, az ország sorsát féltők vezérévé teszi; Tiborcnak, a magyar nép megtestesítőjének panaszai végkép felnyitják szemét. — Bánk rádöbben, hogy ugyanazok veszélyeztetik a haza ügyét, és családi boldogságát: az elnyomók.

Tiborc megjelenése a színen fontos fejlődést jelent a dráma történetében. Katonánál nem statisztika a nép, hanem fontos tényező, Bánk elhatározásához Tiborc adja az utolsó lökést. — A megöregült Melindát Tiborccal hazakísérteti, s a királyné meggyilkolásától most már semmi sem tartja vissza. — A szabadságharcot három évli-zeddel megelőzve mulatott rá Katona e drámájában: A nemzet csak úgy tud a „meráni zsarnokság”, magyarul: a Habsburgok felett győzedelmeskedni, ha a legszélesebb hazafiúi erők összefognak.

A Nemzeti Színház új évadját Katona Bánk bánjával kezdte. Most a Szépirodalmi Könyvkiadó adta ki a drámát, hogy küzdelmekkel terhes gazdag mulunkkal megismerkedhessünk. A mult eseményeinek megismerése segít bennünket a ma és a holnap munkálkodásában.

A nemzeti lét féltése, a szabadságot elnyomni akarók elleni tűz lángja lobog Katona minden sorából. — Bánk bán és Tiborc minden szava dolgozó népünk hazaszeretét mélyíti el.

Fontos megemlíteni a kötet elején olvasható Arany János tanulmányt, amely a dráma elmélyülő elemzését nyújtja. H. J.

A néppel tűzön-vízen át

Szépirodalmi Könyvkiadó

Azok az trók, akik előadásokat tartanak a honvéd-olvasómozgalom keretében, vagy más úton-módon érintkeznek néphadseregünk katonáival, évek óta ismerik azt az egyre sürgetőbbben jelentkező kívánságot, hogy minél több katonai tárgyú irodalmi mű jelenjék meg. Ez az igény elsősorban néphadseregünk mai életével foglalkozó regényekre, elbeszélésekre és versekre vonatkozik, azonban rendkívül nagy szíjjúsággal fordul a múlt, a hagyomány felé is: minden érdeklő szabadságharcos, forradalmi hagyományainkból, ami a néphadsereg katonájának napi munkájában, tanulásában hasznára válhat, ami nevel, példát mutat, gyönyörködlet.

Most, amikor a békéltábor erdi Sztálin elvtárs nagyjelentőségű béke nyilatkozata után minden eddiginél hatalmasabb erőfeszítéseket tesznek a béke megvédése, az imperialisták harmadik világháborúra spekuláló akncmunkájának leleplezése és megakadályozása érdekében, meg az eddiginél is nagyobb büszkeséggel tekintünk békés építő munkánk, ötéves tervünk alkotásainak őrzőjére, nemzetünk függetlenségének biztosítójára, Néphadseregünkre.

Fokozott jelentősége van tehát minden olyan megjelent könyvnek, amely azt bizonyítja, hogy népi demokráciánk virágzó, boldog életét mindannyiunk munkája és néphadseregünk képzettsége, bátorsága, érzetltsége, a Nagy Októberi Szocialista Forradalm tapasztalataiból és történelmünk szabadságharcos hagyományából, a néppel való állandó és szoros kapcsolatából táplálkozó ereje egyúttal, egymást erősítve biztosítja.

Eppen ezért igen nagy érdeklődéssel fogadtuk A néppel tűzön-vízen át című tantológiát, amely a Néphadsereg Napjának tiszteletére jelent meg, 1951 szeptember 29-én, Devecseri Gábor, Keszi Imre és Pintér József szerkesztésében.

Az antológia — ezt mindjárt előjáróban megállapíthatjuk — nagy lépést jelent előre, hogy békeharcunk jelenlegi szakaszának feladatait teljesíthessük, néphadseregünk jelentőségének, fontosságának, szabadságharcos múltunkban gyökerező hagyományának tudatát dolgozóink legszélesebb rétegeivel, még az eddiginél is jobban elmélyíthessük — torábbá a bevezetőnkben ismerlelett, néphadseregünk katonái körében régóta jelentkező igények és kívánságok kielégítése felé is. A könyv célját az előszó így határozza meg: „Az itt közölt írások hírt adnak és bizonyosságot tesznek arról, hogy a hazáját szerelő dolgozó magyar nép, történelmünk kezdetétől mindmáig egybeforrott a magyar népi hadseregekkel; csodálta, magáévá tette és megsokszorozta a honvédő, felkelő és forradalmi magyar seregek hőseinek nagyszerű haditeleit.”

A kiütözött eszmei célnak megfelelő csoportosításban, az olvasó elé kerülő szemelvények átjcgják a múlt és jelen üccalmát: a legrégibb írás hatszáz évvel ezélt kel, a legfrissebb napjainkban, néhány hónappal az antológia megjelenése előtt.

Ez a hatalmas irodalmi-történelmi távlat jelöleli nemzetünk egész történelmét, mintegy pillérként támaszkodva a honszerző, honvédő, felkelő és szabadságharcos hagyományokra. A honfoglalás, a parasztfelkelések, a török elleni honvédő háború, a II. Rákóczi Ferenc által vezetett és az 1848-49-es szabadságharc, az 1919-es proletárforradalom eseményei mellett magyar forradalmárok útját követhetjük a Nagy Októberi Forradalom történelmet formáló harcaiban és a nemzetközi forradalmi megmozdulásokban, végül a felszabadulás nagyszerű pillanatát, dicsőséges felszabadítóinkat és a példákat követő, a szocialista haza építésében résztvevő, a békét védő néphadseregünk életét láthatjuk az antológiába felvett írásokban.

Az anyag jelentős részét irodalmunk örökbecsű remekművei, általánosan ismert, gyakran idézett versek, elbeszélések, leírások teszik. Petőfi, Arany, Vörösmarty, Jókai, Ady, Móricz, József Attila művei szinte új jelentőséget kapnak ebben a csoportosításban és környezetben.

A szerkesztők bátran hozzányúltak az eddig feltáratlan, vagy csak kevesek által ismert hagyományokhoz is és ezzel számos, dokumentációs és irodalmi szempontból egyaránt értékes darabbal gazdagították a kötetet. Az antológia terjedelmes, az egyes részek arányosságára való törekvés minden bizonnyal megrövidítette a begyűjtött anyagot; a renkiivűl gazdag hagyományból még több kötetre való telnék. Könyvkiadásunknak tovább kell folytatnia ezt a kezdeményezést és a régi magyar irodalomból, klasszikusaink hagyatékából és a népköltészetből össze kell gyűjtenie a katonai vonatkozású darabokat, amelyek ebből a kötetből kimaradtak.

R. S.

Veres Péter: SZOLGASÁG

Szépirodalmi Könyvkiadó

Új kiadásban jelent meg Veres Péter nagy történelmi regényének eddig elkészült első kötete, a SZOLGASÁG. Ez a kötet az 1950-es könyvnapra jelent meg először. Azóta ezrek és százezrek olvasták; üzemi kultúrotthonokban, tszcs könyvtárakban és iskolai önképzőkörökben bőven megvitatták és az új kiadás azt mutatja, hogy újabb és újabb olvasók nyúlnak érdeklődéssel e könyv után. Valóban egyik legjelentősebb alkotása a felszabadulás utáni magyar irodalomnak. „Évezredek óta az irodalom a szerelemből, a háborúból és a természet ábrázolásából, meg a karrier- és vagyonszerzés útjának a megrásából élt, — írja Veres Péter egyik új műve ajánlásában. — *A most épülő szocialista világrend alapja az emberi munka, irodalmában is el kell foglalnia a munkának a maga helyét: csak így lehet az irodalom a teljes emberi élet ábrázolója és az emberi lélek formálója.*”

Veres Péter Szolgaság című regénye a dolgozó ember, a kétkezi munkájából élő szegényparaszt életét mutatja be. Valóban a teljes életét, amelyet a munka tölt ki látástól vakulásig. A regény hőse, Balogh Jani még gyerekember, de már tízéves kora óta az ő életét is teljesen a munka, a nehéz, robotos munka köti le. Élettörténetének azok a fordulópontjai, amikor újabb és újabb munkába kell állnia: hajcsár, majd libapásztor, szolga, kondás, juhász, vályogvető, napszámos. A többkötetes regénysorozat első része, a Szolgaság Balogh Jani férfiváéréséig, 21 éves koráig vezeti Balogh Jani életét, de valójában nem egy ember élettörténete a regény, hanem a szegényparasztság egész életének bemutatása a század első évtizedéből. A többkötetes regény — végső terve szerint, — a szegényparasztság útját mutatja be a szolgaságtól a szabadulásig. Veres Péter eddigi írásában is sok képet, sok értékes dokumentumot őrzött, megrázó vonásokkal ábrázolta a multbeli szegényparasztság teljes reménytelenségét, embertelen sorsát. A SZOLGASÁGBAN e sivár élet ábrázolása során már a szegényparasztság jövőbe-mutató arcát is megmutatja; a maga jelentőségében ábrázolja a századeleji agrár-szocialista mozgalmak működését; Balogh Jani is az úri önkénnyel merészen szembeszálló aratósztrájkban érzi meg először a szervezetség erejét, itt érik közösségi emberré.

Korábbi írásaihoz viszonyítva nagy mértékben fejlődött Veres Péterben a társadalomkritika ereje. Szomorú Szabó, a kupeckedő zsirosparaszt alakja élő típust mintáz, nem sematikus kulák-figurát. Veres Péter egész írói szemléletének határait bővítette-tágította a parasztság napjainkban lezajló nagy forradalmi átalakulása. Jól ábrázolja a falu életén belül folyó osztályharcot és a kiegyenlíthetetlen osztályellentétek következtében kiéleződő összeütközéseket.

Veres Péter írói fejlődésének legújabb és egyben legjelentősebb szakasza a PRÓBATÉTEL című novelláskötetével kezdődik. Ez a kötet mutatta be először, a riportféle dokumentumírások után a dolgozó parasztság életét a felszabadulás, a földosztás után, bizonytalan útkereséseit addig a pontig, amikor a dolgozó parasztság rálépett a szocialista gazdálkodás biztos útjára. A Próbatételt követte a Szolgaság. Az olvasók ezrei várják nagy érdeklődéssel a nagy regény második kötetét a Szegények szerelmét.

Veres Péter közelmultban megjelent regénye a PÁLYAMUNKÁSOK, — saját szavai szerint — mellékhatása a Szolgaságnak. Ebben is kétkezi munkások multbeli életét eleveníti meg. „A szegényember élete olyan sokoldalú — írja Veres Péter e bevezetőben, — olyan változatos, hogy annak a leírása nem férne bele egy útkötetes regénybe se. E sokféle munkából és sokféle megpróbáltatásból leírtam itt egyet és azt sem egészen”. A Pályamunkásokból megismerjük a nincstelen szegényemberek életét, a kizsákmányolókat, és az urakhoz dörgölőző kiskirályok hatalmaskodása alatt nyögő napszámosok világát. A könyv hőse nyolc estén át mondja a pályamunkások történetét. Az elbeszélések kerete már a mi életünk, a felszabadult parasztság élete. Este, a nyolcórás munkaidő után a dolgozók pihenve hallgatják az emlékeit mondó Balogh János szavait és a régi történetet olvasva előttünk is világossá válik az az előremutató, hatalmas változás, amely a parasztság új, szabad életében bekövetkezett.

— arg —

A mezőgazdaság szocialista átszervezésének visszhangja az új magyar szépirodalomban

Az idei Könyvnap valóban frontáttörést jelentett száz és száz faluban, kis tanyákon, apró településeken, melyeket csak bekötőutak kapcsolnak össze a világgal, a dolgozó ország vérkeringésével. Igen, frontáttörés volt, mert a Könyvnapok ünnepein mindenütt megjelent a könyv és a színes táblák, a dolgos kezekben kinyíló könyvek úgy odavonzották az embereket, mint holmi csodálatos mágnesek, melyek a szellem, a haladás erejével fűzik magukhoz a lelkeket. Ez a frontáttörés azonban nemcsak a Könyvnapokon történt meg, hanem kiszélesedett és állandósult a Könyvnapok után is. Egyre több és több helyről érkezik jelentés: „új regényeket, politikai műveket, marxista-leninista klasszikusokat, szakirodalmat, természet-tudományos füzeteket kérünk, mert a hozzánk eljutott művek javarészt elfogytak”.

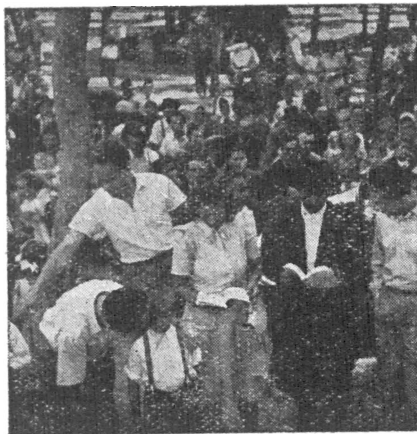
A könyvek nyomán megindult az olvasók levelezése is, akik egyre gyakrabban és egyre bátrabban hangoztatják véleményüket. E vélekedésekből pontosan kiolvasható az új, széles olvasóréteg kívánalma: *olyan írásműveket kérnek, melyek a szóra-koztatás mellett feleletet adnak a dolgozó parasztság mindennapi kérdéseire. Majd mind-egyik levél kifejti, hogy Solohov „Új barázdát szánt az eke” c. regénye az a példa, ame-lyet minden magyar író figyelmébe ajánlanak.* És alig van írás, mely ne hangsúlyozná, hogy a falvak, tanyák dolgozói várják azokat a magyar írásműveket, amelyek *nem-csak a mult ezernyi szenvedését, igazságtalanságát, gyötrelmét festik, hanem fény sugarat vetnek a jelenre és jövőre is; olyan regényeket, verseket, elbeszéléseket várnak dolgozó parasztjaink, amelyek a mezőgazdálkodás szocialista átszervezésének indokait, hasznát — és győzelmét ábrázolják.*

Íróink az utolsó esztendő során fel is figyeltek erre a kívánságra s egyre több alkotóművésznünk fordul érdeklődésével a falu problémái, a mezőgazdálkodás szocia-lista átszervezése felé. Mint Révai elvtárs több ízben leszögezte: még itt-ott elő-fordul egy-egy sematikus figura, az élet ábrázolása sem eléggé sokrétű, még érezhető az „adagolás” a termelési, politikai problémák, családi kérdések, szerelem oly módon vegyülnek az írásművekben, „*mint az ételreceptek*” előírásai.

De e hibák mellett egyre több a pozitívum. Egyre töb szeretettel, szenvedéllyel, pártos kiállással és igazsággal festik meg íróink azt a hatalmas átalakulást, mely magávalragadja dolgozó parasztságunkat, mely új arculatot ad a falunak, s meg-teremti mindazokat a lehetőségeket, amelyeken a művelt, jómódú falu élete épül. Íróink közül egyre többen látják meg a számtalan irodalmi, epikus lehetőséget, mely az új és régi harcából adódik; egyre bátrabban festik elének annak az új em-bernek születését, aki maga mögött hagyva a babonától és maradiságtól lenyomott falut, az új villanyvilágítástól fényes, könyvtárakkal, kultúrházzal, gépállomással felszerelt szocialista falut építi. Költőink, íróink egyre tisztább szemmel látják, hogy a szovjet kolhozok példaadása milyen hatalmas segítséget jelent dolgozó parasztságunknak, hogy az itt járt kolhozparasztok és a Szovjetuniót meglátogató magyar parasztküldöttek munkájának, tapasztalatainak, illetve tanácsainak jó-voltából hogyan lombosodik ki falvaink új élete; *egyre melegebb és igazabb a Párt szerepének ábrázolása. Az új könyvek lapjain egyre elevebb a kép, mely a munkásság és a dolgozó parasztság kemény, szétbonthatatlan harci szövetségét jeleníti meg.*

Szeberényi Lehel: Napkelte

Ha a megjelenés sorrendjében adunk rövid beszámolót azokról a könyvekről, melyek a szocialista átalakulásáról szólnak, elsőik között kell említenünk Szeberényi Lehel *Napkelte* c. regényét. Szeberényi a falunak azt a korszakát ragadja meg, amikor a szövetkezés ellen-ségei — tehát a dolgozó emberek ellen-ségei — még úgyszólván túlsúlyban vannak. Még hangadó rétegnek számít a mindenüvé befurakodó kulákság, a klerikális befolyás is végzi romboló munkáját és még a jószándékú emberek is olykor az ellenség törekvéseit szolgál-ják: túlkapásokkal, erőszakoskodással,

a túlzó baloldaliság gyermekbetegségeivel. *Szeberényi* az osztályharc kemény küzdelmei közepette is érzékeltetni tudja a falu szüntelen emelkedését, azt a hatalmas változást, mely az emberek lelkében végbemegy. Érezzük: küzdelmük kohójában új ember születik, ki nemcsak a győzelmekből, de a kudarcokból is tanul és aki már félre tudja hajítani mindazt az ósdi, avult nyűgöt, mely a fejlődést gátolja.

Gergely Sándor: Falusi jelentés

Gergely Sándor más írói eszközökkel vetíti elénk a falu életét. Hőseit beszélgeti, akik a maguk módján, saját szavaikkal mondják el, miként táruul élübük az új világ, mikép ébrednek rá nemcsak az új gazdálkodási formák előnyeire, hanem arra is, hogy a termelés új módszere közepette ők maguk is más emberré, új emberré váltak. De *Gergely Sándor* megszólaltatja könyvében az ellenséget is. Azt is első személyben: „a jó kulák” hitelesen, a maga szavaival leplezi le önmagát és így még azok is; akik „a jó kulák” babonájának olykor-olykor felültek, látják, hogy az önvallomás hogyan szaggatja le e komisz és kártékony figuráról az ál-humanizmus, az ál-emberség álarcait. *Gergely Sándor* hatalmas riportot ad; a beszámoló éppen a valóság, kéndözetlen igazság, a pártos realista ábrázolás erejével ragadja meg az olvasót.

Sándor András: Huszonnégyen kezdtek, Híradás a pusztáról

Sándor András két könyvével is a falu haladását szolgálja. A „*Huszonnégyen kezdtek*” című ifjúsági regény 1948 nyaráig vezet vissza bennünket. Bánszállás — Boldogasszonypuszta — fiataljait állítja a regény középpontjába. A fiatalok szülei áttelepült hevesi summások, kubikosok, volt uradalmi cselédek. Az ifjúság úgy érzi, nem találja helyét az öregek között. Fel is vetik a kérdést: vajjon elszegődjenek valahová, s így próbálják felvenni a küzdelmet a jövőért? *Rákosi elvtárs 1948 nyarán elhangzott kecskeméti beszéde új távlatot tárt fel a fiatalok előtt.* A párttitkár segítségével és a dolgozók hathatós támogatásával a huszonnégy fiatal dolgozó paraszt meg akarja alakítani a termelőszövetkezetet. Persze, acsarkodik ellenük a pap, a horthysta jegyző s a falu rossz szelleme: a kulák. A fiatalok s a falu dolgozói végül is legyőzik az ellenséget, s megalakul az „Ifjú gárda” termelőcsoport, s megindul a hősi küzdelem, melyet végül is győzelem koronáz.

A regény egyik jelentős érdeme, hogy a fiatalok harcának és életének minden

mozzanatában ábrázolni akarja és tudja is a Párt hatalmas segítségét; a Pártot, mely segítõ kezét nyújt és szétzúzza a haladás ellenségeit. *

Sándor András „*Híradás a pusztáról*” című regénye a Sárréten fekvő Nagykarácsony-puszta 6 esztendő útján vezet végig bennünket. Ez az út felszabadulásunkkor kezdődik, s az út vége már napjainkba torkoll. *Sándor András* 1950-ben írta meg beszámolóját, tehát abban az időszakban, amikor már országszerte virágzó termelőcsoportok működtek. A falvaknak ezt az átalakulását azonban kemény harc előzte meg. *Sándor András* e harc közepette ábrázolja hőseit, így a könyv, mely beszámolóknak indul, a regény lendületével, és emelkedettségével folytatódik. *Sándor András* írói módszerére jellemző, hogy nemcsak tanúja, hanem részese is a szocialista faluért vívott küzdelemnek, s így az ellenséggel vívott harcba maga is beavatkozik, segítséget nyújt a falu dolgozóinak.

Sándor András beszámolója Nagykarácsony falváról szól. Egy faluról, ahová éjszakánként odavillannak az épülő Dunai Vasmű fényei. De e falu mögött száz és száz más falu sorakozik fel, amelyek Nagykarácsonyhoz hasonlóan vívják meg harcukat, amelyek ma már nyílegyenesen haladnak a békés, építő jövő felé.

Dobozi Imre: Új vetés nő a Kúnságon, Túrkeve

Dobozi Imre ugyancsak két könyvében ábrázolja a falu fejlődését. Az *Új vetés nő a Kúnságon* című beszámoló Mezőtúr, Túrkeve, Kuncsorba, Kengyel termelőcsoportjait állítja elénk. Tizenhárom termelőcsoportnak már több mint 1000 hold földje van ezidőtájt, s természetesen kitűnő eredményeik új és új harcosokkal növelik a dolgozó parasztság szövetkezeti táborát. Itt sem hiányzik az ellenség és itt sem tétlenkedik. *Dobozi* biztos kézzel rajzolja meg a jóbarátot és az ellenséget, de e rajzok nemcsak ábrázolást adnak, hanem biztatást is: a termelés szövetkezett formája, a nagyüzemi gazdálkodás, a robot alól felszabadító gép, egyre több és több embert hódít meg a szocialista mezőgazdálkodás számára.

Túrkeve című riportregényében *Dobozi Imre* az út követező szakaszát mutatja be. *Túrkeve* szocialista várossá alakult át. A *Nagy földindulás* magával ragadja azokat is, akik még ingadoztak, gondolkodtak, latolgatták sorsukat. A termelőcsoportok sikere azonban mindenkit meggyőzött. *Dobozi* azt a történelmi időszakot írja meg, amikor a

túrkevei dolgozó parasztlak egységes állásfoglalása jóvoltából végre is megszületett az első szocialista város. Három hónap eleveedik meg e könyv lapjain, s a könyv középpontjában Gál András középparaszt és családja áll. Az ő sorukon keresztül mutatja be az író, hogyan alakulnak át maguk az emberek, az új, a jobb életért vívott harcban.

Koroda Miklós: *A túrkevei győzelem*

Dobozi témájához csatlakozik Koroda Miklós is, aki „*A túrkevei győzelem* c. kisregényében (*Népnevelők Kiskönyvtára*) ugyancsak a túrkevei győzelmet mondja el. A regény magán viseli az igazi élmény színeit. Koroda heteket, hónapokat töltött lent Túrkevéen és — Dobozi Imre írásaihoz hasonlóan — a nagyjelentőségű időszakot a maga frissességében és eleveenségében ragadta meg.

Ligeti Vilma: *Ének a Tiszaparton*

Ugyancsak a *Népnevelők Kiskönyvtára*-ban jelent meg Ligeti Vilma *Ének a Tiszaparton* című kisregénye. Ugy hisszük, e regénnyel kapcsolatban leg-helyesebb, ha visszanyarodunk cikkünk első soraihoz: az olvasó és az író kapcsolata gyökeresen és örömdetesen megváltozott, dolgozóink egyre bátrabban és egyre hasznosabban hallatják véleményüket és ily módon rendkívül nagy segítséget nyújtanak íróinknak. Ligeti Vilma regényével kapcsolatosan több érdekes és tartalmas levél érkezett szerkesztőségünkhöz. Ezek közül Almási Kálmán tüzoltó írását emeljük ki. Almási a Tokodi Úveggyár dolgozója. „*Magam is parasztsaládból származom* — írja Almási Kálmán elvtárs — *a Duna—Tisza közéről. Tudom, hogy a parasztság évezredes álma, a „saját föld”, „a maga gazdasága” volt. Tudom és lá-*

tom, hogy olykor nehéz megértetni az idők szavát, a kollektív gazdálkodás előnyeit azokkal, akik egy életet küzdöttek végig párhordas földjükön. Ők nem látták a szovjet kolhozokat, ahol közös erő csodákat művelt, ahol a közös erő győzelmeskedik a föld, a természet fölött. A népnevelők dolga, hogy átéltsék őket a nehézségeken és oktassák, tanítsák valamennyiüket. Ligeti Vilma könyve ezért tetszett nekem, mint ahogy tetszik Annus (a regény egyik szereplője), amint önmagában is viaskodik az eszme győzelméért. Szerintem Sároset (ugyancsak a regény egyik szereplője) vívódását szebben tökéleesebben kellett volna az trónak megrínia.”

Almási Kálmán tüzoltó a továbbiakban még ezeket írja: „*Nagyon jó, hogy egyre olesóbban jutnak a könyvek a dolgozókhöz. Így szórakozva jutnak nevelőhatású könyvekhez.*”

Ugy hisszük, Almási elvtárs leveléből néhány fontos tanulságot vonhatunk le. Mindenekelőtt azt, hogy az író egyetlen szereplőjét, a történet egyetlen mozzanatát se nagyolja el, mert olvasóink egyre több bírálattal és egyre részletesebb kritikával forgatják a könyveket. Megtanulhatjuk a levélből, hogy a dolgozók ma már tisztában vannak a könyv hatalmas propagatív erejével és ily módon becsülik is íróink munkáját. „*Szórakozva jutnak nevelőhatású könyvekhez*” — írja a tokodi elvtárs. S ez ugyancsak fontos, lényeges irányítás íróinknak: szórakoztatni kell, a jellemek valóságos ábrázolásával, a történet fordulatoságával, a nyelv színességével és szépségeivel, de ugyanakkor pillanatra sem szabad szem elől téveszteni: hogy ha a mai könyv — igazában — meg akar felelni feladatának, akkor tanítson is, harcoljon együtt mindazokkal, akik két kezük munkájával építik békés életünk, öt éves tervünk, épülő szocializmusunk bástyáját. K. Z.

K Ö N Y V H Í R A D Ó

A „Czytelnik” kiadásában MEGJELENT ILLYÉS GYULA „KÉT FÉRFI” CÍMŰ PETŐFIRŐL ÉS BEMRŐL SZÓLÓ FILMREGÉNYE. A „Nowa Kultura” behatóan foglalkozik a könyv lengyel fordításával és kiemeli, hogy Ilyés Gyula újszerűen felelt, igaz képet ad Bemről és koráról. „A szuggesztív módon, érdekesen megírt könyv a történelmi irodalom értékes gyarapodását jelenti. A lengyel olvasóközönség számára nyereséget jelent ez az új, értékes alkotás.”

Ugyancsak a „Czytelnik” jelentette meg PETŐFI SÁNDOR „VÁLOGATOTT VERSEIT”. A gondosan készült műhöz Juliusz Gomułcki írt tanulmányt és kommentárokat. Hu-

szonegy fordító ültette át a verseket Lengyelre, köztük Sabowski, Duchinska, Lange, Julian Tuwim, Kazimiera Makowiczówna, Seweryn Polak és Aleksander Rymkiewicz. Az antológia érdekességéhez tartozik, hogy közül Petőfinék 1847-ben írott saját előszavát és a költőnek Bem tábornokhoz intézett néhány levelét.

A Lengyel Nemzetvédelmi Minisztérium a „KÖLTŐK A BÉKÉRT ÉS SZABADSÁGÉRT VIVOTT HARCBAŒ” című sorozatában nyolc magyar költő egy-egy versét adta ki szép kiállítású füzetben. Tóth Gyula, Zelk Zoltán, Geulért Oszkár, Devecseri Gábor, Kucka Péter, Horváth Imre, Ilyés Gyula és Juhász Ferenc verseit Z. Kubiak, T. Fabgrat, J. Dzielniński, A. Bahdaj fordította.

Belinszkij: PUSKIN

Közoktatásügyi Könyvkiadó

„A marxizmust, mint egyedül helyes forradalmi elméletet, Oroszország valóban kiszenvédte magának félszázados hallatlan kínok és áldozatok, példátlan forradalmi hősiesség, hihetetlen energia és korlátot nem ismerő kutatás, tanulás, gyakorlati kipróbálás, csalódások, Európa tapasztalatainak megvizsgálása és a miennkel való összehasonlítása árán”. Lenin e szavai a XIX. század nagy orosz haladó kritikusa, esztétái is illeti, közöttük Visszarion Grigorjevics Belinszkijt, a raznocsinyecek, vagyis a nem nemesi származású, de adót nem fizető értelmiségiek egyik első, a cári rendszer és a cári rendszer alapját jelentő nemesi osztály ellen küzdő képviselőjét. Belinszkij — vagy ahogy elvi szilárdságáért kortársai nevezték: „a kérlelhetetlen Visszarion” — olyan életművet teremtett, amelyben a forradalmi gondolatok, a filozófiai elvek és az esztétikai látásmód egységes egésze olvadnak; irodalomtörténeti és kritikai működése szerves összefüggésben állott korának forradalmi küzdelmeivel. A Lenin által említett „csalódások” és „kipróbálás” is jellemzik azonban Belinszkij tevékenységét, hiszen ez a XIX. század első felében élt gondolkodó az idealista világnézet keretei közül indult el, hogy tévedések és csalódások árán elérkezzék a dialektikus materializmus küszöbéig. Történelmi materialista az 1848-ban elhunyt Belinszkij nem tudott lenni, de eljutott a forradalmi elmélethez, eljutott a dialektikához és dialektikai művészetet leplezte le az úgynevezett „szlavofilek” reakciós, tudományellenes nézeteit.

Természetes, hogy a szívvel-lélekkel korában, népének problémáiban élő, résztvevő Belinszkij rövid idő alatt is hatalmassá formált életművében döntő szerep jutott a kor és az orosz nép legjelentősebb költője, Puskin méltóságának. A Közoktatásügyi Kiadóvállalat kiadásában most magyarul is megjelent könyv Belinszkij Puskinról és Puskin műveiről írt tanulmány-sorozatát tartalmazza. „Puskin a korabeli világ kifejezője, a korabeli emberiség képviselője — állapította meg Belinszkij már első Puskinról szóló tanulmányában, 1834-ben, — de ugyanakkor az orosz világ kifejezője és az orosz emberiség képviselője is”. Hogyan, milyen társadalmi és kulturális körülmények között fejlődött az orosz irodalom Gyerzsavintól Puskinig, mi Puskin romantikájának és népszerűségé-

nek lényege, mit jelent a tiz esztendeig tartó „puskini korszak” az orosz irodalom jövőjének, látványának szempontjából és végül milyen tartalmi, nyelvi, s műfaji elemekből szövődött össze Puskin klasszikus műve? Ezekre a kérdésekre adnak ma is érdekes és érvényes választ Belinszkij tanulmányai, amelyeknek fontos tanulságai közül ezúttal a tanulmányok formáját szeretnénk kiemelni. Mi jellemzi Belinszkij tanulmányainak formáját? A tárgyhoz, Puskin költészetéhez méltó emelkedettség, a stílus gondossága, s ugyanakkor megragadó közvetlensége. Belinszkij stílusa tökéletesen távol áll attól, hogy a kozmopolita, üres „szubjektív kritika”-műfaj elődjének merje valaki tekinteni, de a zörgő szárazságú bírálók sem tekinthetik őt mintaképűnek. Költészet és tudomány, szív és elme közös alkotó munkája jellemzi Belinszkij stílusát, szövegre a vaskos könyv minden oldalán szebbnél-szebb, jellemzőbbnél jellemzőbb példákat találhatunk. Csak egy példát idézünk itt, a negyedik tanulmány első sorait: „A nagy folyam bő vízell számtalan patak és folyó táplálja, mintegy leróva kötelees adójukat a hatalmas folyamnak. Ki tudná úgy vegyelemezni a Volga vizét, hogy felismerhessük benne az Oka vagy a Kama vízceppjeit? A Volga büszkén hömpölyögteti hullámain, s bár mindenki tudja, hogy más folyók és patakok sokaságát sarcolta meg, amíg ilyen gazdag lett, senki sem bizonyíthat rá semmit. Puskin költészetét költő elődeinek művei táplálták és növelték...” Ugy véljük, nem kell sok kommentár ehhez a mesteri képhez, amelynek alkalmazása feleslegessé tesz Belinszkij számára hosszadalmas felsorolásokat és értékeléseket Puskin és a Puskin megelőző orosz költők kapcsolatainak kifejezésére. Lukács Györgyné jó fordítása megőrizte ezeknek a képeknek, Belinszkij egész stílusának eredeti fényét és ezzel elérte, hogy Belinszkij Puskin-tanulmányai — sok egyéb mozzanat és érték mellett — formájukkal is tanítsák, neveljék a magyar kritikusokat, irodalomtörténészeket, írókat. Meg kell még említenünk Sz. Murasov hasznos és érdekes Belinszkij tanulmányát, amely a könyvet bevezeti. Hiányoljuk azonban, hogy a rövid tartalomjegyzék mellett egy alapos tárgymutató nem segíti a puskini életmű, s a „puskini korszak” egyes részleteire kíváncsi olvasót. (antal)

Szaltikov-Scsedrin magyarul

Amikor a fiatal Szovjetköztársaság még léteért és fennmaradásaért küzdött, Lenin, a Népbiztosok Tanácsának elnöke, ezernyi gondja közepette, javaslatot dolgozott ki nagy forradalmárok, írók, tudósok és művészek szobrának felállítására. Húsz orosz íróat tartott legméltóbbnak arra, hogy emléket megörökítsék. E húsz író egyike Szaltikov-Scsedrin.

Mihail Jevgrafovics Szaltikov (írói nevén N. Scsedrin) a 19. század második felének legnagyobb írói közé tartozik. A cári önkényuralom ellen küzdött minden könyvében, akár csak Puskin és Gogoly, de forradalmi érzésben továbbhaladt náluk. Swifthez és Voltairehez szokták hasonlítani, de Szaltikov-Scsedrin szatírája még szenvedélyesebb és jellegzetesen orosz. Igaza volt Gorkijnak, amikor így nyilatkozott róla:

Ez a hatalmas író sokkal jelentősebb és tanulságosabb, mint ahogy általában hiszik. Mindig követte az életet, egy lépéssel sem maradt le mögötte, egyenesen az arcába nézett. Nem lehet igazán megérteni Oroszország történelét Szaltikov Scsedrin segítségével nélkül.

I.

Halhatatlan szatírája — „EGY VÁROS TÖRTÉNETE” — 1870-ben jelent meg. Glupovról szól, egy képzelte városról, melynek nevét így lehetne lefordítani: „az ostobák városa”. Az író a történelmi multhoz fordult, hogy burkoltan és mégis érthetően kifejtse véleményét saját kora orosz kormányzatáról. De amit mond, nemcsak a 19. századra és nemcsak Oroszországra vonatkozik, hanem a kapitalizmusra, imperializmusra mindig és mindenütt. A tényeket, amelyekre céloz, az orosz történelemből meríti, de a *grandiózus általánosítás művészi színvonalára emeli.*

Miért ostobák Glupov lakói? Mert a dolgok régi rendjét szinte természeti törvénynek tekintik és nem láznak fel ellene. A város története tulajdonképpen a cári Oroszország története, a *nemzeti passzivitás, a türelmes beleenyugvás szatírája.* Forradalomra buzdít és harcra szólít a mult barbár maradványai ellen.

Bármilyen fantasztikusnak látszanak is a glupovi városfők tettei, a cárizmus története mindezt felülmúlta. A szatíra alakjaiban felismerjük a mult nem egy

hirhedt alakját, de a mai kor reakciós típusait is.

Szaltikov-Scsedrin szatírája forró hazaszeretetből fakadt. Szigorú, kegyetlen gúny, de nevelni és javítani akar. Hitt abban, hogy az orosz nép széles, egyenes utat tör magának a szabadság és boldogság felé. De ennek előfeltétele a cári és kapitalista iga lerázása. Szaltikov-Scsedrin minden szava ezt a célt szolgálta.

EGY VÁROS TÖRTÉNETE. Szaltikov-Scsedrin ezt a könyvét abban a formában írta meg, mintha nem a szerzője, csak a „kiadója” lett volna. Elmondja, hogy a glupovi városi levéltárban egy vaskos füzetsomót talált, amely felkeltette érdeklődését. Miután elolvasta — hűségesen „lemásolta” az eredeti szöveget, csak éppen a helyesírási hibákat javította ki benne és itt-ott egy-egy megjegyzést fűzött hozzá az érthetőség kedvéért.

Ezek a füzetek négy városi levéltáros feljegyzéseit tartalmazták. A hivatalukban egymást követő levéltárosok a város történetét mondják el 1731—1825-ig. Azután megszakad a „Kronika”, mert

— ahogy a „kiadó” megjegyzi — 1825-től kezdve, úgy látszik, már a levéltárosok számára is veszedelmes és tilos volt az írói tevékenység. . .

A város története tulajdonképpen a „gradonacsalyukok”, városfők története, akik ebben az időszakban Glupovot kormányozták.

Csodálatos arcképcsarnok ez — a huszonnégy városfő, akik megszakítás nélkül követték egymást a hatalomban, eltekintve a rövid ideig tartó, véres és vészes interregnumtól, amikor a szerencsétlen városnak nem volt parancsolója és polgári anarchiába süllyedtek.

A korlátlan hatalommal uralkodó városfők közt ott látjuk *Klementit*, aki eredetileg egy nagyúr olasz szakácsa volt és karrierjét annak köszönhette, hogy remekül tudott makarónit főzni; *Sanglot márkit*, aki szeretett illetlen nótákat énekelni és egy másik franciát, aki női ruhában járkált; *Ferapontovot*, az egykori borbélyt, aki fegyveres hadjáratot vezetett az adóhátralékosok ellen és személyesen ott volt minden korbácsolásnál; *Gigászi*t, aki különadót vetett ki saját magánpénztára javára és a folyóba fullasztott egy tisztviselőt, mert ellenkezni mert vele.

De találkozunk a kényurak között még fantasztikusabb figurákkal is. *Ragydsó*ról kiderült, hogy hurkatöltelék van a fejében, míg *Torzomborszkij* agyát valami titokzatos szerkezet pótolta, afféle vergli (vagy mai nyelven: gramofon), amely folyton ezt berregte: „Nem tűröm... nem fogom tűrni!”

Voltak szelíd városfők is. *Benevolenszkij* városfő nem viselt háborúkat, de éjjel-nappal rendeleteket írt — ez volt a szenvedélye. Az első számú törvény-cikk így hangzott: „Minden polgár óvatosan, lábujjhegyen járjon és az adóbérlő szolgáltatassa be nekem ajándékait”

De valamennyi városfő közül kisötlék Ugrjum-Burcsejev alakja (a magyar fordításban Zordon-Morcov nevet kapta). A két szóból álló név az eszeveszett zsarnokot jelképezi és az orosz irodalom leghíresebb alakjainak egyike.

2.

A magyar könyvkiadás — művelődésünknek ez a fontos és felelős tényezője — régi tartozását törleszti most, amikor gondos és művészi fordításban kezünkbe adja Cscedrin legjelentősebb műveit. A glupovi krónikán kívül most jelent meg magyarul Cscedrin útinaplója.

A „KÜLFÖLDÖN” (ZARUBEZSOM) című karcolatgyűjtemény a világirodalom legeredetibb művei közé tartozik. Gazdagsága és sokoldalúsága szinte lehetetlenné teszi, hogy tartalmát röviden

összefoglaljuk. Egy régi angol író, aki egy évszázaddal előbb élt, mint Cscedrin, de sok tekintetben rokon vele — Samuel Johnson — a jó könyvet *szellemi lakomának* nevezte. Találóbbr szóval alig lehetne jellemezni Cscedrin „*Külföldön*” című kötetét, amely a tudás és műveltség valóságos kincseshányája. Annyi termékeny és további elmélkedésre készítő gondolat van benne, hogy valahányszor elolvassuk, mindig újabb és újabb okulást meríthetünk belőle.

Cscedrin a hetvenes években ellátogat Nizzába, Baden-Badenbe, Svájcba, Berlinbe, Párisba. Uti benyomásait írja meg ebben a könyvben. Mindenütt párhuzamot von a cári Oroszország és a burzsoá-demokrata országok között. Leírja a divatos fürdőhelyeket, ahol a nők csak az öltözködésnek és idomaik mutogatásának élnek. Svájcban hamar rájön arra, hogy a nyugati demokrácia csak spanyolfal. Valójában itt is azok az elvek uralkodnak, mint a cári birodalomban: „ha valaki láb, ne akarjon fej lenni” és „ha valaki harap, azt jelenti, hogy hatalma van — ha pedig nem harap, azt jelenti, hogy köphetsz rá”. Találkozik egy emigráns orosz főúrral és intervjút kér tőle.

— *Bevallom — mondja a gróf — sohasem tulajdonítottam ennek a kérdésnek különösebb jelentőséget. Mindig úgy tűnt előttem, hogy hazánknak nem annyira bőségre, mint inkább buzgó rendőrfőnökökre van szüksége.*

Bismarck Németországában megismerkedik azokkal a hagyományokkal, amelyek nélkül Hitler sem ülhett volna később a világ nyakába. Cscedrin Berlinben úgy látja, hogy „*valósággal szűkké válik az utca, ha egy porosz tiszt halad végig rajta*”. Szép a hőskultusz, de az oroszok egészen mást értenek alattal

Innen Párisba viszi útja. Dobogó szívvel néz ki a vonatablakon. Ifjúsága Páris-imádatára gondol, a 48-as Párisra, a kommunárok Párisára — de az már a múlté. Nagy szeretettel nézi Páris építészeti szépségeit, utcáit, a dolgozó nép életét, de a burzsoázia itt is undorodással tölti el. A parlamentben meghallgatja a csörtető, fiatal Clémenceau puffogó beszédét és elgondolkodik a szónoklás művészetéről. Amit Cscedrin róla és politikus társairól mond, örökérvényű megállapítás a parlamenti szemfényvesztésről, az elvtelen opportunizmusról, a „*republikánusok nélküli köztársaságról*”. Cscedrin nyomán nevezte el aztán Lenin is ugyanígy Kerenszkij köztársaságát 1917-ben. Lenin szerint Cscedrin nyitotta ki az orosz társadalom szemét, hogy felismerje a „*burzsoá műveltség*” máza alatt a mohó érdeket, a kizsákmányolást.

Scsedrin művében a francia szépirodalom kritikája is ezt a leleplezést szolgálja. Kegyetlen szatirát ír az „Alfrédokról”, a Zola-epigonok naturalista iskolájáról. Ezek már nem írók, ami nem is csoda, mert — mint a Kommunista Kiállítás mondja — a burzsoázia fizetett bémunkássá változtatta az orvost, a jogászt, a papot, a költőt, a tudomány emberét. Scsedrin szenvedélyes haraggal fordul a kizsákmányolók felé, de azok felé is, akik a kizsákmányolók szellemi kiszolgálói. Műve nélkülözhetetlen művészi illusztráció az államot tárgyaló lenini művek tanulmányozásához.

A könyv egyes karcolatai közt párbeszédés jeleneteket találunk.

Az egyik legragyogóbb párbeszéd a „nadrágos fiú” és a „nadrágtalan fiú” közt folyik az orosz-német határon. Az egyik az orosz elmaradottságot, a másik a burzsoá „kultúrát” jelképezi. Scsedrin szíve a nadrágtalan fiúhoz húz. Mindkét fiú kizsákmányolt. Az egyiknek gazdája Herz úr, a másiké Kolupajev („Facsar” kulák). De a nadrágtalan csak túri a szolgaságot, nem áll szerződéses viszonyban vele. A nadrágos elismeri a fennálló rendet és meghajol a magántulajdon szentsége előtt. Ez a nyárspolgári engedelmesség és mindaz, ami belőle következik — *Kautsky, Otto Bauer és az egész német szociáldemokrácia.*

— Várj csak, német, lesz még ünnep a mi utcánkban! — mondja a nadrágtalan fiú és ez már olyan hang, aminőt

a glupoviaktól még nem hallottunk. Az orosz fiú később „nadrágot” kap gazdájától, de nem mond le arról a szándékáról, hogy kizsákmányolójával leszámoljon. Amint tudjuk, meg is tette.

Soká tartana felsorolni azokat a témákat, amelyeket Scsedrin ebben a könyvében rakéttaszerűen megvilágít. A könyv végén található hatalmas névmutató is elárulja, hány klasszikus és korabeli íróról, politikusról, művészről szólnak Scsedrin mélyértelmű, szellemes, villámgyors utalásai. Ebből a könyvből nagyon sokat lehet tanulni.

3.

A napokban még egy magyar Scsedrin-kötet jelenik meg — a „Mesék”. Ezek a mesék természetesen nem gyermekeknek szólnak, hanem gondolkodó felnőtteknek. Scsedrin e rövid írásaiban is életfilozófiára és emberismeretre tanít. Közben hatalmas csapásokat mér a feudális-kapitalista rendszerre és szatirájával egyengeti a társadalmi forradalom útját. Ez Scsedrin szatiráinak legnagyobb érdeme.

Turgenyev ezt mondta róla :

— *Az emberek mosolyognak, amikor Szaltikov-Scsedrint olvassák, de arcuk rándulása elárulja, hogy úgy érzik magukat, mintha ostrocsapások érnék.*

A szabad népekkel együtt mi már felemelt fővel olvashatjuk ennek a nagyszerű, harcos írónak a könyveit.

Szinnai Tivadar

Dolgozóink szorgalmas, lelkes látogatói az "zemi könyvtáraknak

Bobrov: CSKALOV

Uj Magyar Könyvkiadó

Idős emberek talán még emlékeznek gyermekkoruk lázas izgalmaira: amikor az első bátor repülők bámulatba ejtették a világot kezdetleges szárnyas szerkezeleteikkel, amelyek, kisebb-nagyobb földi bukdácsolás után felemelkedtek és néhány méternyi repülés után ismét földet értek.

Igy kezdődött. Ezután már gyorsan peregnék előttünk a repülés történetének lapjai. A bátor kísérletezők egyre újabb és újabb felfedezésekkel gazdagítják az emberiséget, gépeik mindig nagyobb és nagyobb teljesítményeket érnek el. A repülőgépjártó nagyhatalmak kezében azonban gyilkos fegyverré válik a bátor kezdeményezők minden eredménye. A lelkiismeretlen, pénzsóvár, világuralomra törő nagytöke a maga javára fordítja az új fegyver nyújtotta előnyöket.

Egy új világnak, új országnak kellett születnie ahhoz, hogy a repülés végre valóban az emberiség békés és boldog fejlődésének szolgálatába álljon. A Szovjetunió békepolitikája, a nagy szovjet tudósok kor szakalkotó felfedezései hatalmas lépéssel vitték előre a repülés ügyét és azok a bátor kísérletezők, hős pilóták, akik a nagy cél érdekében ha kellett, életüket is áldozták, örök időkre beleírták nevüket a repülés történetének aranykönyvébe.

Valerij Pavlovics Cskalov, a hős szovjet repülő életrajzát veszi most kezébe a magyar olvasó Nyikolaj Bobrov tolmácsolásában. Cskalov távolsági repülései a harmincas évek végén bámulatba ejtették az egész világot.

A riportszerűen megírt könyvben megelevenedik a kis volgamenti falu, Viszokovo élete, Cskalov kazánkovács háza, ahol a kis Valerij gyermekeivel töltötte. Apja mellett eltöltött inasévei után a polgárháború vöröskatonáinak sorában látjuk viszont. Nemsokára megalószul a fiatal szerelő legmerészebb álma: repülőiskolára küldik. A tudnivágyó, bátor, merész fiatal pilóta hamar magára vonja kimagasló teljesítményeivel felettései figyelmét. Mindig kutat, jobb, tökéletesebb munkára törekszik, önmagával sohasem megelégedett. Ezután gyorsan peregnék az események: kísérleti pilótaként a Szovjetunió Katonai Légierőinek Tudományos Kutatóintézetében helyezkedik el. Ettől az időtől kezdve egy vágy futi: átrepülni az Északi Sarkon, ahol annyi kiváló orosz kutató vesztette életét a cári rendszer közömbössége miatt. Két kiváló repülőtársával — Beljakovval és Bajdukovval együtt — engedélyt kér Sztálin elvtársától egy nagyobb távrepülésre. Viszontagságos út után a kamcsatkai Petropavlovszk, — újjuk eredeti célja helyett —, Udd szigetén szállnak le. A legnehezebb körülmények között is — ködben, hóviharban — érzik, hogy népük, a nagy szovjet nép velük van, és az egész ország lélegzetvisszafojtva várja jelentéseiket.

Az Északi Sarkon át Amerikába indulnak (1937) és sikeres vállalkozásukkal az egész világot csodálatra készítetik. Négy hónapot töltenek az Egyesült Államokban, az idő alatt alkalmuk nyílik meggyőződni az imperialista világ minden aljúságáról, a tőkés rendszer haladás és tudományellenes magatartásáról. Boldogan térnek vissza szeretett hazájukba a Szovjetunióba és Cskalov újult erővel folytatja kísérletező tevékenységét. Egy vadászrepülőgép kipróbálása közben, 1938. december 15-én hősi halált hal.

Eddig tart a hős szovjet repülő életregénye. Halála a szovjet nép egyetemes gyászát vállotta ki.

Bobrov könyvében szemléltetően és élethűen áll előttünk Cskalov alakja. Megismerjük, hogyan alakul ki egyénisége, a nagy hazafi, a békés, új világot építő szovjet ember jellemvonásai. A könyv olvasása közben kibontakozik előttünk az a nagy és aprólékoságig menő figyelem, kimélő és egyben buzdító gondoskodás és atyai szeretet, amellyel Sztálin elvtárs szerelett sólyommadarait, a szovjet repülőket nevelte és körülvette.

Valerij Cskalov élete hősi példakép a magyar ifjúság előtt is. Ilyen emberek érmelték a szovjet repülést a világranglista élére és az ő példájuk nyomán kell a békét és a szocializmust építő magyar ifjúságnak is haladnia előre, a levegő meghódításáért

Hanko Mária

NYIKOLAJ ANTONOV: **AZ ELSŐ FELADAT**

Uj Magyar Könyvkiadó

A világtörténeti fordulat

már bekövetkezett, a német fasiszták hátrálnak, a gőzhenger visszafelé gördül, egyik szovjet város a másik után szabadul fel. Közöttük az is, ahol Lobanov igazgató keresi munkahelyét, a nagyszerű kenyérgyárat, a város büszkeségét. Mintauzem volt, tíz hatalmas gépesített kemence ontotta minden nap a remek kenyeret. Most — romhalmaz. Az óriási üzemet felrobbantották és ledöntötték a fasiszták. Első pillanatra úgy tetszik, soha sem áll talpra többet a kenyérgyár. De a területi párttitkár a város feltámasztására kiküldött rohamcsoport első tanácskozásán minden felelősnek felteszi a kérdést: „Mikor kezdhethjük? Mikor adtok vizet a népnek? Mikor adtok kenyeret, áramot, kórházat, iskolát?” Lobanov igazgató, aki tegnapesti érkezése óta szüntelenül az üzem helyreállításán törte a fejét, tervezett és számított, de még eredményre nem jutott, most, a tanácskozás feszültségében kimondja az ígéretet: kilenc-tíz nap mulva üzembehelyezi az első gépesített kemencéket, két nap mulva pedig a régi pékkemencéből ad kenyeret.

Az ígéret beváltása, a kiszabott feladat teljesítése, tíz nap hallatlan erőfeszítése, munkások és vezetők vállvetett viaskodása ezernyi technikai és más nehézséggel — ez pereg le előttünk az Antonov kötet kétszáz oldalán. A lelkes, minden áldozatra kész szovjet emberek, harcban és munkában megedzett, tapasztalt öreg munkások és leleményes, jókedvű fiatal legények — lányok között ott topognak, késleltetnek, intrikálnak a hátramoszdítók. Makszarev főmérnök

testét megrokkantotta a háború. Lelkét megtörte mindaz, ami otthon várta: feleségét, kislát megölték a fasiszták. Nem meglepő, hogy az első napokban magába zárkózik és sötétben lát mindent, de rövid idő alatt őt is magával ragadja a kollektíva ereje.

A legnagyobb próbatétel az ufolsóelőtti nap: két nagy kemencét helyreállítottak a tíz kemence hasznavehető, nagy gonddal kijavított alkatrészeiből. Van már liszt és tüzelő, rendbehozták a formákat, működik az üzemi villanytelep, a kemencéket 300 fokra fűtötték. Az éhes város várja, óránként sürgeti, követeli a kenyeret. És akkor, a válságos órában elakad a formákat a kemencébe vivő kocsis, baj van a vezető sínnel és az igazgató már-már kiadja a parancsot: „Abbahagyni a tüzelést! Lehűteni a kemencét!” De akkor a regény egyik főszereplője, a derék, ügyes Grigorij Povlavszkij komszomolc megjavítja a kemencét anélkül, hogy abbahagynák a fűtést. Megmenti a helyzetet ezzel a bravúros cselekedetével, amely technikailag, lélektanilag egyaránt drámaian érdekes. Sikerül a kitűzött határidőre késedelem nélkül megindítani a kenyérgyártást.

A könyv lendülete erősen emelkedik az elbeszélés folyamán, a szereplők egyre színesebbekké válnak. A könyv politikai pátosza sohasem szónokias, minden sorából érezzük, hogy a szovjet emberek áldozatos munkájának lelkesítője, ihletője, irányítója a Párt. A szovjet ember igazi jellemét, hazája, népe iránti szeretetét ismerjük meg tíz nap történetén keresztül.

Görög Imre

Birjukov : A Sirály

Ifjúsági Könyvkiadó

A Nagy Honvédő Háborúban

a fasiszta megszállókkal vívott harcok során a szovjet nép százával és ezrével adta a hazának a Zójához, Matroszovhoz és Liza Csajkinához hasonló hősokeket. Messze a front mögött, a náci hadigépezet felvonulási területein, ott, a lakosság a legnagyobb nyomorban, a hődtők dölyfének és rabló kényuralmának alávetve tengette életét — az erdők mélyén új harcosok születtek. Ezek az emberek, akiket a Bolsevik Párt sok harcban kipróbált tagjai vezettek, akik között megtaláljuk a kolhozok parasztjait és az ifjú komszomolistákat, bátorságukkal, gyorsaságukkal és ütőképességükkel egyre nagyobb rettegésbe ejtették a megszállókat.

Birjukov Sztálin-díjas, hatalmas regénye Liza Csajkinának a hős partizánlánynak és társainak életéről szól. De nem volna teljes a kép, ha nem mutalná meg a háború előtti szovjet életet is. A könyv 1936-ban kezdődik, amikor véget ért a mezőgazdaság kollektivizálása. A harc még folyik, a szocialista öntudat megerősítéséért és a kolhozok felvirágoztatásáért. Ebben a lendületes, nap-sugaras életben Fegya, az újságró találkozik Katya Volginával, a pevszki kerület egyik kolhozának fiatal komszomolkájával. A lány törhetetlen akarattal és hatalmas energiával

dolgozik, példája magával ragadja a többi komszomolistát is. Katyát nemcsak az előadásokmegszervezésénél lehet megtalálni, nemcsak a népnevelő munkában jár elől, hanem kinn a földeken is.

Pár év múlva elérkezik az a pillanat is, amikor az egykor hitetlenkedő Fegya boldogan látja a kollektív munka hatalmas erejét. Ő is beáll a gépállomásra, ahol a tanult gépészt, a jó elvtársat megbecsülik benne. És ahogyan fejlődik a szocialista élet, ahogyan gyarapodik a kolhoz, ahogyan nő az öntudat, a munkának és a szocialista hazának a szeretete az emberekben, úgy hatalmasodik Fegya szívében a szerelem Katya iránt.

Tüzes késként hasít az emberek tudatába, amikor egyik nap a hangszóróban felhangzik Molotov elvtárs méltó haragtól eltelt hangja : az ellenség megtámadta országunkat.

Megváltozik a kolhoz élete :

egyre kevesebb lesz a munkáskéz, az otthonmaradottak vállára napról-napra súlyosabb gondok nehezednek. Katya, akit a nép Sirálynak becéz, ezekben a nehéz napokban sem hagyja el őrhelyét. A könyv egyik megrendítő, hatalmas jelenete, amikor Katya a menekültek elé áll és letelepedésre szólítja fel őket. Elkéseredett arcok néznek feléje, a szemekben még ott lobog a bombák tüze, az égő falvak lángja, a mozdulatokban még ott remeg az átélt iszonyatok emléke — és lemondás, elkéseredés, céltalanság. A lány gyűjtő hangja látszólag süket fülekre talál. A menekültek tovább indulnak. De nem sokáig. Csakhamar jön a hír : visszafordultak. Katya szava nem szállt el céltalanul.

A segítő kezek rövid ideig dolgozhatnak. A náci csapatok közelednek Ozserelkíhez. A megszállás borzalmas idején Katya és harcostársai az erdőbe húzódnak. Ettől kezdve lőszerszállmányok röpülnek a levegőbe, vonatok siklanak ki, a partizánok le-le csapnak a fasiszta menetoszlopokra. S hiába a fasiszta Ridlernek minden hisztérikus megtorló kísérlete, intézkedései, hogy a partizánok tartózkodási helyét felkutassa, ártalmatlanná tegyék őket — a nép segíti, támogatja a partizánok munkáját. Sirály nevét minden házban szeretettel, büszkeséggel említik.

Fegyát a nációk félholtra kinozzák

Katya, aki nem tud a fiú felépüléséről, dacolva a halálveszedelemmel keresésére indul. Útja nyomán új erővel lángol fel a harc a fasiszták ellen. Katya árulás áldozata lesz. A nációk elfogják a hős partizán-

lányt, akit a válogatott kínzások sem törnek meg és nem árulja el elvtársai tartózkodási helyét. Tudja, hogy a dicsőséges Vörös Hadsereg ekkor már csapást-csapás után mér az ellenségre... A színlelt kivégzést — amikor ez sem bírja szóra a lányt — követi a valódi.

A felmentő partizánsereg élén vágató Fegyva már csak vérrel borított, halott kedvesét ölelheti karjai közé.

Birjukov regényében a legnagyobb, hogy a fasiszta megszállók ellen vívandó harcra — a valóságnak megfelelően — az egész népet felvonultatja. Nagy tömegjeleneteket páratlan meglevenítő erővel hatnak. Akár a menekültek karavánjára gondolunk, akár a hidat építő, szögesdrótok közé zárt tömegek ellenállására, vagy a partizánok diadalmas, eget, földet betöltő hurrájára — mindenkor érezzük a szovjet nép legyőzhetetlen, hatalmas erejét. *Ez az erő a közösségből táplálkozik és éltető forrása maga a Párt. Birjukov könyvének nagy tanulsága: csak ha szorosan fogjuk a Párt kezét, ha egy pillanatra sem lépünk le a munkásosztály nagy ügyének útfáról — csak akkor tudjuk legyűrni a nehézségeket, csak akkor győzhetünk az ellenség felett. Az első lapoktól kezdve tanultunk a Párt állandó segítő és irányító munkájának. Zimin elvtárs alakjában Birjukov a kommunista párttitkárt, a Bolsevik Párt egyszerű, melegszívű, de mindenkor határozott és hős képviselőjét ábrázolja.*

Birjukov könyvének elolvasása után megacélozódik bennünk a hit és bizalom békés, építő életünkben és elmélyül a harag népünk ellenségei iránt. A népet, amely szabadon, saját gyáraiban, saját földjein építi a kommunista jövőt, nem provokálhatja az imperialista-fasiszta agresszorok semilyen kísérlete.

— r —

Baturin: Megvalósult álmok

Uj Magyar Könyvkiadó

Megvalósult álmok...

Pjotr Baturin regénye valóban a megvalósult álmokról beszél. Mert a kommunizmust, a szocializmust építő ember csakugyan álmodik, de álmait sohasem megvalósíthatatlannak, azoknak mindig meg kell valósulniuk, mert ezek az álmok a realizmus, az élő valóság talajából fakadnak.

Nehezen határozhatnók meg Baturin regényének műfaját. Ha azt mondjuk róla, hogy „életrajz-regény”, keveset mondtunk, mert a Basarov-család (Donyec-medencei kohászok valamennyien) egyszerű életrajzán keresztül a cári elnyomástól kezdve a kommunizmus építésének megkezdéséig, maga a történelem elevenedik meg előttünk.

A szerző személye is érdekes. Az író nem tartozik az élvonalbeli szovjet szépírók közé, viszont szakmai tudása úgy szólván egyedülálló, páratlan. Kitűnően ismeri a kohászélet minden régi és új mozzanatát. Valami különös, eddig még nem ismert átmenet ez a könyv a szépírodalom és a szakmai írásművek között.

A Basarov-család régi kohász-család. Ott élnek a Donyec-medencében és az apa — de valószínűleg valamennyi őse is — végigszenvedti a cári elnyomás alatt élő Oroszország kapitalista urainak kizsákmányolását. Öntudata teljesen eltoppant és közönyösen fogadja — hiszen nem érti — a Nagy Októberi Szocialista Forradalom kitörését, a Szovjetunió megalakulását és a szovjet-rendszer hatalmas erőfejlesztéseit a szocializmus, majd a kommunizmus

megalkotásáért. Felesége, a szovjet anyák mintaképe, már jobban, helyesebb ösztönrel érzi meg a nagy idők szavát, a jövő követelményeit. Az öreg Basarov Ignat három fia: Pjotr, Ivan és Alekszej már valódi szovjetemberek! Látjuk, hogy a Párt és a szovjet hatalom segítségével a három fiú munkájával, szorgalmával, bolsevik akaraterejével és akadályokat nem ismerő küzdeni akarásával vezető pozícióra emelkedik.

Talán legrövidebb jellemzése a könyvnek ez lenne: a vezetők iskolája. Az olvasó szemléltető, igen sok helyen izgalmas jelenetek során lépésről-lépésre követheti azt a hosszú, bonyolult, de mindig céltudatos folyamatot, amely az egyszerű munkásembert a legmagasabb állami vagy tudományos polcra emeli.

Külön érdekessége a könyvnek, hogy — bizonyos fokig kulcsregény. A Basarov-család élete és története nem a szerző agyában született meg. A Basarov-név csapán regényben szereplő fedőneve annak a családnak, amely néhány apró változattól eltekintve, valójában végigjárta a Basarovok útját. A könyv a Szovjetunióban komoly sikert aratott. Biztosan tudjuk, hogy a magyar olvasótábor is szívesen fogadja ezt a könyvet, amely az átélés erejével eleveníti meg a szovjetemberek munkáját, sikereit, csalódásait, pillanatnyi ellankadásait és aztán a mindenen győzedelmeskedő szovjet akaratot, amelynek nemcsak az egyes ember, de a nagy közösség is egyformán oly sok hasznát látja.

Gy. L.

CSOU-LI PO: ORKÁN

Szépirodalmi Könyvkiadó

A magyar olvasóközönség számára a kínai irodalom hosszú időn át valami titokzatos, megfoghatatlan világot jelentett. Hajnalig tartó rejtelmes beszélgetések az ópiumlámpa zöldes fénye mellett, császárok, nagyurak és kegyencnők szeszélyei által irányított emberi sorsok, az európai civilizációtól megcsömörlött és az ősi kínai műveltségben vigaszt kereső írók és filozófusok, a nagyvárosok büntanyáin élő, minden kegyetlenségre kész kulik, érzelmes valómás a virágzó gyümölcsfák alatt — ilyen történeteket ismerhettünk meg a hozzánk eljutott kínai irodalmi termékekből. Ez az irodalom hazájában is kevesek irodalma volt, a feudális nagyurak és a gazdag polgárok számára készült. Az ilyen művek írói el akarták hitetni, hogy műveik formában és tartalomban a többezeréves kínai kultúrában gyökereznek, valójában a nyugati dekadens írókat utánozták, így akarták alkotásaik sikerét biztosítani Európában és Amerikában.

A kínai nép irradalma döntő változást hozott a kínai irodalomban is. Mao-Ce-tung elvtárs 1942 májusában elmondott beszédében megjelölte az utat a kínai írók számára. Új irodalmat kell teremteni, olyan irodalmat, mely a munkásoknak, parasztnak, kaonáknak és a haladó polgárságnak szól. Olyan tömegnek, melynek 70—80%-ol az írás-olvasás alapjait is csak a forradalom győzelme nyomán ismerhette meg. Tanítsa az irodalom az osztályharcot, gyűlöltesse meg az imperialistákat, segítse a Pártot és a Népi Hadsereget munkájában, harcaiban. Ábrázolja mindezt művészi módon, de közérthetően. „A mi főfeladatunk azonban nem abból áll, hogy selyemre virágokat hímezzünk, hanem hogy szentet vigyünk az embereknek, akiket fogva tart a hóvihár.”

A kínai írók megértették Mao-Ce-tung szavát.

Csou Li-po regénye 1947 végén jelent meg. A történet mandzsúriai Jüanmou faluban játszódik le. Elképzelhetetlen nyomorban éltek évszázadokon keresztül Mandzsúria parasztjai. Jüanmouban Csao Jü-lin szegényparaszt hajnalban járt ki földjére dolgozni, nem mert a falubeliek szeme elé kerülni, mert teljesen meztelenül végezte munkáját, nem volt mit felvennie. A legtöbb család egyetlen vagyona ágyának gyékény-

takarója s az a kis edény, amiben a rizst főzik. Kiszolgáltatottak és megfélemlítettek valamennyien. A földesurak voltak bírják, hitelezők, közigazgatási vezetők. Kegyetlenségük nem ismert határt. Megkaparintották vagyonuk növelésére a szegényparasztok utolsó darab földjét, tartozás fejében elvették és eladták a szegény asszonyát, gyermekét.

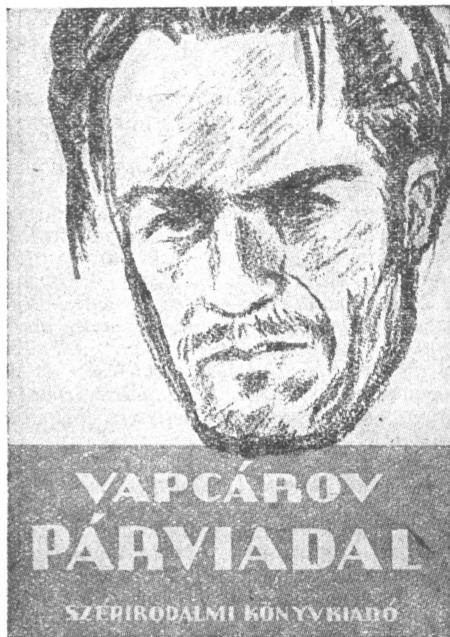
Jüanmou faluba Hsziao Hsziang brigádvezető vezetésével érkeztek meg a Nyolcadik Hadsereg falujáró brigádjának tagjai. Megismerik a falu helyzetét. Azonnal látják, hogy az első megsemmisítendő ellenfél: Han Lao-liu, a kegyetlen földbirtokos. Szövetségeseket keresnek a szegényparasztoknál. A parasztnak bizalmatlanok, hőmeznek-hámoznak, helyeslik a harcot, de amikor arra kerül a sor, hogy cselekedjenek, az első népgyűlés lassan szétoszlik, egyenként eloldalognak. Két hőséges harcostársat talál a brigád, Csao Jü-lint, a falu legszegényebb parasztját, és Kuo Csüan-hajt, a földesúr volt bérését. A második gyűlés ismét sikertelen, elfogják Han Lao-liut, de annak mézes-mázos beszéde ingadozóvá teszi a parasztokat. A gyűlésen azonban kiderül, hogy Han Lao-liunak is vannak szövetségesei. Segíti őt családja s a falu többi nagybirtokosa. Rémhíreket terjesztenek; a brigád szövetségben van a birtosokkal, csak látszólag segíti a szegényparasztokat, nem sokára visszajön a Kuomitang s minden úgy lesz, mint régen volt. A szegényparasztok megalakítják a Munkás-Paraszt szövetséget, Csao Jü-lin elnök szervezi a szegényparasztokat. A földbirtokosok ide is becsémpézik megbízottaikat. Az osztályharc egyre élesedik. A döntő ütközetet az váltja ki, hogy Han Lao-liu kanászát, Vu Csia-fut halálra akarja korbácsolni, azért, mert eljárt a Szövetség üléseire. A gyerek kiáltásaira az éjszakában a falu minden parasztja fegyvert ragad, megostromolják a földesúr várát. Végeznek vele, földjét, vagyonát felosztják. A hegyekben rejtőző Kuomitang bandákban van Han Lao-csi, a kivégzett földesúr fivére. A banda megostromolja a falut, de a parasztnak a járásból kiküldött katonák segítségével szétverik a bandát. Csao Jü-lin meghal az ütközetben, meghal a megszerzett szabadságért, földért, társaiért. A brigád elhagyja a falut, új feladatokat megy teljesíteni. — r —

Nikola Jonkov Vapcárov : Párviadal

Vapcárov a legjelentősebb modern bolgár költő. Egész élete munkában és harcban telt el. Matrózinás, majd hajósfűtő volt. Élete utolsó esztendeit az ellenállási mozgalom harcaiban töltötte. Harminchárom éves korában a fasiszták kivégezték.

Egész életműve mintegy ötven versből áll. Számszerint ez kevésnek látszik; a kötet mégis lenyűgöző, izgalmas és nagyhatású olvasmány. Vapcárov különösen ismeri az életet, elsősorban a munkáséletet. Az életnek számtalan apró jellemző vonását írja meg. Legtöbbször — bármilyen hangulat vagy téma indítja versírásra — nagy filozófiai, világnézeti kérdésekhez jut el: hazaszeretet, szabadság, boldogság, harc a felszabadulásért. Az a tisztaság, életszerűség és harcos-ság, mely verseit jellemzi, sokszor emlékeztet József Attilára, vagy Majakovszkijra, — ez utóbbit Vapcárov ismerte és szerette.

A kötetet Kardos László fordította és látta el bevezetéssel. Látszik, hogy ez nemcsak mint műfordítói feladat vonzotta őt, hanem szívéhez közel áll a költő egyénisége és mondanivalója is. Bevezető képet ad Vapcárov életéről és költői pályájáról. Nagyvonásokban, Vapcárov életéhez kapcsolódva felvillannak a kor társadalmi viszonyai is. Ha ezeknek bemutatása nem túlzottan bőséges is, ahhoz elég, hogy Vapcárov életét és harcait helyesen értékelhessük.

Vapcárov: Tavasz

Én tavaszom, szép, fénylő, tavaszom,
te várva-várt, te még-nem-ünnepelt,
te alkonyati álmainkba kelt —
Mért szállsz a messzi jegenyék fölé,
mért nem mihozzánk, boldog szárnya-
don?

Én tavaszom, szép, fénylő tavaszom —
Jössz, jössz, tudom, dörögve-záporozva,
hozod a zengő villámot s a fényt.
a milliónyi zsendülő remény,
bús-véres sebeinket mind kimosva.

S a rigók füttye majd az égbe vág!
Cicázó szárnyuk boldogan kereng fel,
és mosolyog a munkára az ember,
s egy testvér lesz az irdatlan világ.

Én tavaszom, szép, fénylő tavaszom,
hadd látlak immár zúgó szárnyakon.
a holt tereket hadd keltse a fény,
hadd látom izzó napod s hadd halok
meg
a barrikádok tetején!

ZOLNAY VILMOS: Szocialista kultúrmunka Ózdon

Népszava Könyvkiadó

A kulturális tömegmozgalom szakmai irodalma ma még meglehetősen hiányos. Napilapok és folyóiratok cikkein túl, csupán egy-két önálló kiadvány (A viborgi kultúrház, Szovjet klubok) segítette eddig, elsősorban a szovjet tapasztalatok közvetítésével, a kultúrnevelési bizottságok, kultúr-otthonvezetők, népművelési tanács-funkcionáriusok munkáját. Zolnay Vilmosnak a Népszava kiadásában megjelent könyve az első olyan eredeti magyar mű, amely egyik legnagyobb vidéki üzemünk kulturális nevelőmunkáját részletesen és átfogóan, szakszerűen, de amellett irodalmi igénygel, olvasmányos, népszerű formában ismerteti.

Zolnay könyvét a szakszerűség jellemzi, de a szakszerűség és a sok adat ellenére a könyv nem valamiféle száraz szakmai olvasmány, bár elsősorban a kultúrmunkásokat érdekli — az ő számukra hézagpótló, szinte nélkülözhetetlen tankönyv — jó olvasmányt jelent a kultúrmunkások körénél szélesebb rétegnek is: mindazoknak, akik kultúrforradalmunk kérdései iránt érdeklődnek, akiknek szívügyük népünk kulturális felemelkedése. A szerző komoly irodalmi igénygel nyúlt a témához, s a munka egyike a felszabadulás óta megjelent legszínvonalasabb irodalmi riportjainknak is. A szerző szereti a témát, amiről ír. Ez hevíti pártos, meg nem alkuó kritikai állásfoglalásait, ez fűti át azokat az igen szép oldalakat, amiket például a táncosok munkájáról ír. A kulturális tömegmozgalom ügyének ebben a szeretetében az ember szeretete nyilvánul meg, a szabad munkásember szeretete, aki napról-napra fejleszti tudását, műveltségét, tanul és adja tovább amit tanult, a kultúra mohó szomjúságával tágtlja látókörét s továbbítja népünk számára mindazt, amit tanult, anyagi, gazdasági értéként, nap mint nap végzett termelő, alkotó munkájában.

A szerző nagy érdeme, hogy nem kezeli tárgyát valamiféle szakmai szűklátókörűséggel: a kulturális munkát és eredményeket nem választja el, hanem éppen szoros összefüggésben mutatja be az üzem termelőmunkájával, az egész város, de azon túl is, egész országunk életével, egész szabaddá tett népünk fejlődésével, gazdagodásával, emelkedésével. Ez teszi különösen értékessé, tanulságossá a könyvet. Szabad, boldog életünk örömét tudatosítja bennünk, szép, szabad hazánk szeretetére nevel.

Az a körülmény azonban, hogy nemcsak szakmai érdeklődéssel, hanem valóban örömmel és élvezettel olvashattuk Zolnay Vilmos könyvét, nem takarhatja el szemünk elől a könyv néhány hibáját. Az egyik hiba a teljesség hiánya. Éppen azért, mert jó az írás, szerettünk volna még többet, még bővebben hallani az ózdi kultúrmunka egyik-másik csak igen röviden érintett területéről, például a zene- és énekkarokról, az ismeretterjesztő, sztahanovista, stb. szakkörök éppen csak vázolt vagy megemlített munkájáról. Nem hinnénk, hogy a hiányosságok oka a mű megszabott terjedelme lett volna. Inkább úgy látjuk, hogy az a két hét, amit Ózdon töltött, bármilyen szorgalmas volt is a szerző, nem elegendő ilyen nagy üzem ennyire fejlett és sokoldalú kulturális nevelőmunkájának alapos megismeréséhez. Könyvének ezt a hiányosságát a szerző is látja, beszél róla az előszóban. A könyv másik hibájáért sem csupán a szerzőt tehetjük felelőssé. Különösen a kultúrverseny hónapjaiban volt általános hiányossága a népművelési munkának (s ez bizonyos mértékig még ma is megvan, bár maga Révai elvlárs ismétletlen felhívta rá a figyelmünket), hogy a népművelés számos feladata közül a művészeti munkát egyéb munkák, elsősorban a tömegoktatás rovására az előtérbe helyeztük. A tömegek nevelésének a művészeti munka csak egyik eszköze, s annak színvonalát egyre emelve, ugyanilyen mértékben kell törődniünk a könyvtármunkával, a természettudományos előadásokkal, szakmai oktatással, stb. A szerző maga is belekerült az általános hiba atmoszférájába, amikor könyvének mintegy felét (56 oldalát) szenteli a művészeti munkának, ugyanakkor a könyvtárakkal és olvasómozgalommal csak 15 oldalon, a tömegelőadásokkal pedig mindössze 3 oldalon foglalkozik.

Zolnay Vilmos könyve első és sok tekintetben úttörő munka irodalmunkban s bár első és úttörő, mégis olyan színvonalon áll, amelyet csak a szovjet példák ismerete, a téma szenvedélyes szeretete és az író tehetsége, rátermettsége tudott biztosítani. Mindent egybevéve, a könyv méltó azokhoz a nagyszerű eredményekhez, amelyeket kulturális tömegmozgalmunkban, egyre szélesebben kibontakozó kulturális forradalmunknak eme legfontosabb frontszakaszán eddig elértünk.

M. L.

Karsai—Pamlényi: **A FEHÉR TERROR**

Művelt Nép Könyvkiadó

A magyar nép történetének legsötétebb korszakáról szól Karsai Elek és Pamlényi Ervin népszerű történelmi munkája „A fehér terror”. A Magyar Tanácsköztársaság letiprására a külföldi imperialisták szövetkeztek a magyar uralkodóosztállyal és a sokszoros túlerő a belső árulók segítségével megdöntötte a magyar munkások és parasztok hatalmát. A győztesek, hogy hatalmukat biztosítsák, a legvéresebb terrorhoz nyúltak. Kezdetét vette az ellenforradalom népelnyomó, gyökeresen reakciós korszaka. Az antant-imperialisták támogatásával, az áruló szociáldemokraták segítségével az ellenforradalom visszaállította hazánkban a nagytőkés és nagybirtokos osztályok uralmát. A dolgozó népet bilincsbe verték. A nép jogaiért, életlehetőségeiért, szabadságáért küzdő legjobbaknak kínzás, börtön, akasztófa járt.

Az uralkodóosztályok még vadabban és kegyetlenebbül nyomták el a népet, mint 1918 előtt. Minden áron, minden eszközzel meg akarták gátolni a magyar nép égető társadalmi kérdéseinek megoldását. A magyar társadalom belső ellentmondásai még jobban elmélyültek; az antiszociális, alapjaiban reakciós, a feudális birtokviszonyokhoz foggal-körömmel ragaszkodó, a hatalmat görcsösen védő uralkodóosztályok és a jogfosztott kismimizett milliók közötti ellentétek a végéig fokozódtak.

Karsai és Pamlényi könyve a marxista történelemkutatás fényében, a legújabb kutatások alapján mutatja be ennek a korszaknak minden szennyét és piszkát. Megismerjük e könyvből a szociáldemokraták sötét kapcsolatait az antant-imperialistákkal és a magyar uralkodóosztályokkal; „érdemeiket”, amelyeket a kapitalizmus visszaállítása és megszilárdítása körül szereztek. Felvonulnak a hírhedt szociáldemokrata vezérek: *Peyer, Peidl, Garami* és társaik, a magyar munkásosztály sötét árulói.

És megtudjuk ebből a könyvből teljes leplezetlenségében, mit „köszönhet” a magyar nép az antant-imperialistáknak és közöttük a nemzetközi reakció bátyájának az amerikaiaknak.

1919—20-ban a világ minden részébe eljutott a híre a fehérgárdisták rémtetteinek. A nemzetközi proletáriátus megmozdult magyar testvéreiért. Mikor a tömegek nyomása lehetetlenné tette az imperialista kormányoknak, hogy továbbra is hallgatással térjenek napirendre a magyarországi események felett, megbízták Horovitz Náthán, amerikai ezredest, hogy utazzék le a síófoki főhadiszállásra és részletesen vizsgálja meg a „nemzeti hadsereg” működését. Az amerikai ezredes megérkezett Síófokra, minden panaszt „alaposan” megvizsgált és megállapította: „*az úgynevezett fehér terrorra vonatkozó hírek alaptalanok.*” Akkor jelentette ezt ki, amikor alig telt el két hónap a Tanácsköztársaság bukása óta és igen óvatos becslések szerint is a *fehér terror áldozatainak száma ez idő alatt már meghaladta a 4000-et. Horovitz nyilatkozata azután tág lehetőséget teremtett a különítményeseknek, a terror fokozódott, a terrorcselekmények szaporodtak, Horthyék még nagyobb lendülettel láttak a fasizmus megszilárdításához.*

Horovitz nyilatkozata azonban csak csepp a tengerben, a könyv nagy-szabású leleplezéseinek mindössze apró részlete. „A fehér terror” minden sora kérérlhetetlen vádirat a magyar uralkodóosztályok, a Horthy-fasizmus véres uralma és az antant-imperialisták ellen. Vádirat, amely figyelmeztet bennünket arra, hogy ugyanazok, akik 30 esztendővel ezelőtt szövetkeztek népünk, a társadalmi fejlődés ellen, ma is ugrásra készen állnak. *Karsai és Pamlényi könyve a tények feltárásával olyan fegyvert ad kezünkbe, amelynek segítségével — megismerve a múltat — még jobban harcolhatunk a haladást gátló erők ellen és még szilárdabban haladhatunk előre a szocializmus útján.*

(M. L.)

O. Krsztonosics: A Tito-klikk népellenes kultúrpolitikája

Művelt Nép Könyvkiadó

Ehség és terror, a jugoszláv nép léteérékeinek elarulasa és sárbatiprása, féktelen usztítás a Szovjetunió és a béke-tábor ellen, a demokratikus erők kúné-letlen üldözése — ez jellemzi Jugoszlávia mai életét.

A Kommunista és a Munkáspártok Tájékoztató Irodájának 1949-es határozata rámutatott, hogy „azok, akik ma Jugoszláviában a hatalmat bitorolják, a demokrácia és a szocializmus táborából átszöktek a kapitalizmus és a reakció táborába, az új háború gyújtogatóinak közvetlen segítőtársai lettek s áruló cselekedeteikkel igyekeznek elnyerni az imperialisták dicséretét és kiérdemelni kegyeiket.”

Titóék átállása a fasizmushoz nem véletlen, gazdáik — az angol-amerikai imperialisták — utasítására történt, akiknek — mint ahogyan most kiderül — már régen felbérelt ügynökei voltak... A Tito-klikk Belgrádot amerikai képmunkáközponttá és kommunistaellenes propa-gandaközponttá változtatta. A Tito-klikk fasiszta ideológiája, fasiszta belpolitikája és a külföldi imperialista köröknek tel-jesen alárendelt áruló külpolitikája szakadékat teremtett Tito—Rankovics fasiszta kémbandája és Jugoszlávia szabadságszerető népeinek alapvető érdekei között. Ezért a Tito-klikk népellenes és áruló tevékenysége egyre nagyobb ellen-állásba ütközik mind a marxizmus-leninizmushoz hű kommunisták, mind Jugoszlávia munkásosztálya és dolgozó parasztsága részéről.

A Tájékoztató Iroda határozata óta eltelt időszak eseményei napról-napra bizonyítják e határozat igazságát. A Tito-banda imperialista gazdáinak pa-

rancsára egyre elkeseredettebb hajszát folytat Jugoszlávia békeszerető, a szocializmus és demokrácia ügyéhez hű erői ellen. Ehhez nemcsak a gazdasági és katonai terror eszközeit használja fel, hanem a kultúra frontján is latbaveti aljas eszközeit — egyrészt kiméletlenül üldözi a haladó irodalmat és művészetet, másrészt az amerikai imperializmus „dolláridológiáját” igyekszik becsempészni a jugoszláv kultúrába. Jugoszlávia népei mind elszántabban szállnak szembe a Tito-klikk fasiszta terrorjával, s ez megmutatkozik a kultúra területén is, az amerikai kultúrbarbarizmus szennyes termékeinek bojkottálása világosan mutatja, hogy a Tito-banda népellenes kultúrpolitikája — egész politikájával együtt — elkerülhetetlen csőd előtt áll.

Az igazi jugoszláv hazafiak sok-szor életük kockáztatásával őrzik ott-honukban Sztálin elvtárs és a szovjet írók műveit, a nép érdekeiért küzdő jugoszláv kommunista írók alkotásait. Az erdőkben újra felcsendülnek a régi és új partizándalok, amelyek a fasizmus elleni harcra, a Tito—Rankovics-klikk megsemmisítésére, Jugoszlávia felsza-badítására hívja fel a népet. Titokban, minden üldöztetéssel dacolva, terjesztik a kommunista írók és költők írásait, amelyek új erőt öntenek a dolgozók szívébe.

Krsztonosics tanulmányának az a célja, hogy konkrét adatok és tények fényénél leplezze le Jugoszlávia mai urainak bűnös kultúrpolitikáját és megmutassa azokat az erőket, amelyek az igazi jugoszláv kultúra megőrzésének és továbbfejlesztésének biztosítékai.

(F. R.)

SZOVJET KÖNYVEK NÉMET BIBLIOGRÁFIAJA. A Német Demokratikus Köztársaságban érdekes munka jelent meg: 108 oldalnyi terjedelemben adták ki a szovjet s klasszikus orosz írók műveit német fordításának, s azoknak a német könyveknek jegyzékét, amelyek a Szovjetről szólnak.

KLASSZIKUS OLVASÓKÖNYVEK A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTARSASAG DOLGOZÓI SZÁMÁRA. A kelet-németországi olvasók számára igen érdekes „Nép-olvasókönyveket” jelentenek meg Berlinben: a legkiválóbb klasszikusok válogatott műveit, egy-egy kötetben már megjelent a Lessing, Goethe, Heine-olvasókönyv. 1952-ben Herder, Gottfried Keller, George Sand, Miczkiewicz, Belinszkij, Tolstoj Leó műveiből összeállított olvasókönyv követi. Az 1953. évi terv Forster, Seume, Swift, Eminescu, Radicscev, Szalkov, Scsedrin és Csernisevszki műveit öleli fel.

A TECHNIKAI IRODALOM KÉRDÉSE CSEH-SZLOVÁKIÁBAN. A prágai népművelési minisztérium az illetékes szervek bevonásával nagyszabású értekezletet tartott a technikai irodalmi művek kérdésében. A megbeszélés tárgya: „Milyen műszaki irodalomra van szükség a dolgozóknak s technikusainknak?” Az értekezleten megjelentek egy-önsetű kívánsága az volt, hogy az élenjáró szovjet műszaki tudomány újabb műveit ismertessék meg a dolgozókkal. Elhatározták, hogy a műszaki irodalom színvonalának emelése mellett kétszerannyi műszaki irodalmi művet jelentenek meg 1952-ben, mint 1951-ben tették.

A BERLINI TAGLICHE RUNDSCHAU IRJA: A legutóbbi évben Magyarország a világnak csaknem minden államába tudott könyveket küldeni Nemcsak a népi demokráciák, hanem a nyugati- és északeurópai államok is igen érdekelték a magyar kiadású könyvek iránt.

A Természettudományos Kiskönyvtár új füzetei

Művelt Nép Könyvkiadó

A kultúrforradalom ügyét szolgálja a Művelt Nép Könyvkiadó a Természettudományos Kiskönyvtár kiadásával. Dolgozóink széles rétegeiben a legnagyobb figyelmet váltotta ki a sorozat: könyvkiadásunk egyik legnépszerűbb sorozata.

A sorozatban eddig 74 füzet jelent meg, s főleg a növénytan, állattan, földtan, csillagászat és földrajz kérdéseit dolgozták fel, legnagyobbrészt a szovjet tudományos élet kiváló mesterei, azonban különösen újabban egyre gyakrabban lehet látni magyar szerzők nevét is a füzetek borítólapján. Az olvasók szívesen olvassák könyveiket, hisz a béke és haladás ügyét szolgáló szovjet és magyar tudósok nagy szakértelemmel, népszerű, könnyen érthető nyelven, igazi tudományt nyújtanak a dolgozóknak. A haladó tudományt népszerűsítő Természettudományos Kiskönyvtár füzetei között az utóbbi időben számos technikai vonatkozású mű jelent meg. Az olvasók igényeit igyekszik ezzel kielégíteni a Művelt Nép Könyvkiadó. A Természettudományos Kiskönyvtár füzetei megmutatják, hogy a technika határtalan lehetőségeit hogyan lehet a szocializmus építésének szolgálatába állítani. Rámutatnak a gyakorlati és elméleti technikai tudás összekapcsolására.

Mind gyakrabban jelennek meg a sorozatban magyar szerzők munkái. Dolgozóink örömmel olvassák a magyar tudósok munkáit, mert saját életünk, építésünk, ötéves tervünk problémái is helyet kapnak műveikben. A haladó tudomány magyar képviselői megértették, hogy segíteniük kell a magyar dolgozókat tudományos világnézetük kialakításában. Ennek a feladatnak tesznek eleget, amikor a T. T. K. sorozaton belül népszerűsítik a természettudományokat.

Az utolsó füzetek legnagyobb részét magyar szerzőktől jelentek meg. E füzetek között olvashatjuk a telefon és távíró történetét és működését. (VALKÓ IVÁN PÉTER: TELEFON ÉS TÁVÍRÓ TTK 70. SZ. FÜZET).

Választ kapunk arra, miért olyan nagyjelentőségű és életfontosságú a szél és eső munkája. (TAKÁCS LAJOS: MIÉRT FÚJ A SZÉL ÉS MIÉRT ESIK AZ ESŐ. TTK 72. SZ. FÜZET.) De e

füzetek között van az is, amely a kőszén történetével foglalkozik, amely bemutatja, milyen fontos anyagért vívnak bányászaink csatát a föld alatt. Ez a füzet megismerteti az olvasóval a kőszén kialakulását, bányászását és felhasználását, megismerteti, hogy milyen nagy kincset jelent a nélkülözhetetlen nyersanyag. Rámutat bányászaink munkájának fontosságára és dolgozóink szemében még nagyobbra emeli a megbecsülést bányászaink iránt. (BENKŐ FERENC—LANTOS VERA: A KŐSZÉN TÖRTÉNETE. TTK. 73. SZÁM.)

Megismertetik e füzetek a főzésnél naponta használt földgázt (Dr. FREUND MIHÁLY: A FÖLDGÁZ. TTK 76. SZ.), leírják az elektromos áram útját a fejlesztésétől egészen a felhasználásig. (EMBER GÁBOR: AMÍG AZ ÁRAM ELJUT A FOGYASZTÓIG. TTK 77. SZ.) Olvashatunk a papír nélküli újságról, a rádióról, legkezdetlegesebb formájától kezdve egész a televíziós készülékig. (TÁBORI RÓBERT: A LÁTHATATLAN HÍRVIVŐ. TTK 78. SZ.) Megismerhetjük az idegrendszer és az emberi agyvelő működését és szerepét az ember életében. (Dr. HAHN GÉZA: AZ EMBERI ÉRTELEM. TTK 75. SZ.)

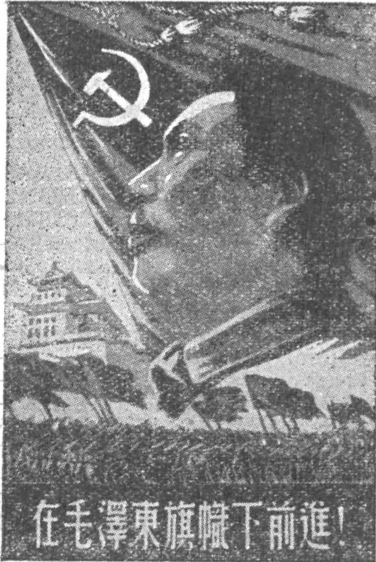
Az utolsó füzetek között találjuk a szovjet szerzők művei közül A. N. RUBINSTEIN: MINDENNAPI ÉLETÜNK KÉMIAJA CÍMŰ KÖNYVET (TTK 71. szám), amely azokkal a kémiai változásokkal ismertet meg bennünket, amelyekkel nap mint nap találkozunk. A háziasszonyok is nagyon sok problémára kapnak benne választ. Megtudják többek között a könyv elolvasása után, hogy miért könnyebb lágy vízben mosni, miért rakodik a vízkő az edényre, és hogyan lehet eltávolítani. A víz — mely táplálkozásunkhoz nélkülözhetetlen, mely a természet rendkívül sok jelenségében vesz részt — a mindennapi életből ismert jelenségeken, a gyakorlatból vett példákon keresztül ismerteti meg a Természettudományos Kiskönyvtár a dolgozókkal. (B. N. SZUSZLÓV: A VÍZ. TTK 74. SZÁM.)

A tudomány egyes kérdéseit így teszik mindenki által könnyen érthetővé, népszerűvé a TTK-könyvecskék.

B. S.

Emi Siao: Mao Ce-tung gyermekora és ifjúsága (Részlet a kínai nép nagy fiának életéről írt könyvből)

Ifjúsági Könyvkiadó

Folyt az első imperialista világháború. Kína sokáig nem lépett be a háborúba, de ez nem mentette meg Japán támadásától.

1915 január 18-án a japán imperialisták átadták Kínának hirhedt „21 követelésüket”. A követelések lényege Kína teljes alárendelése volt a japán bitorlóknak. Olyan kormány, amely valamennyire is becsülte a nemzeti függetlenséget, nem fogadhatott volna el efféle követeléseket. Juan Si-kaj kormánya azonban, amely a mindenféle árnyalatú reakciósokat egyesítette magában, a jeudális Kínát, a földesurak Kínáját képviselte és a külföldi tőkésék s ügynökeik, a háborús kalandorok befolyása alatt állt — ez a kormány elfogadta a követeléseket. A reakció teljes erővel tombolt. A megvásárolható lapok teli torokkal harsogták, hogy a Japán előtti kapituláció oka az „erős halalom” hiánya és a császárság visszadállítását követelték. És Juan Si-kaj a hadjárat titkos ösztönzője, arra készült, hogy kínai császárnak kiálltassa ki magát.

Ezekben a napokban a tanítóképzőben nemcsak Mao Ce-tung olvasta különös figyelemmel az újságokat. De csupán Mao tudta politikus és tudós szóval elválasztani a másodrendűt a lényegtől, csak ő tudott általánostani és következtetéseket levonni.

Földrajzban Mao Ce-tung ragyogó eredményeket ért el. Úgy tanulmányozta, mint a történelmet, fáradság nélkül, következetesen, alaposan és sokoldalúan a tárgy lényegébe hatolt.

Mao Ce-tung volt a tanítóképző egyetlen növendéke, aki újságot járatott. Figyelmesen olvasta és kivonatokat készített. Összírta a földrajzi helységneveket és azután megkereste azokat a térképen. Kiírta a politikai pártok elnevezéseit, a politikusok és kiváló katonák nevét is, valamint a politikai irányzatok általános jellemzését. Diáktársai csodálkozva nézték a hosszú papírcsíkokat, amelyeket Mao írásjelekkel borított. Több ezer ilyen papírcsik gyűlt össze és Mao gyakran kutatott köztük, miközben a legújabb lappéldányt olvasta.

Mire kell ez neked?

— Az újság élő történelem — felelte Mao —, olvasása közben ismereteit gyarapítja az ember.

Az esti sétákon Mao Ce-tung a kínai és nemzetközi eseményekről beszélt társaival.

Igen részletesen és érthetően magyarázott a világháború eseményeiről, arról, hogyan gazdagszik ezen az öldöklésen Amerika. Azt a napot, amelyen Juan Si-Kaj kormánya elfogadta Japán rabló követeléseit, „a nemzeti szegény napj”-nak nevezte. Nem volt olyan, valamennyire jelentős esemény, amelyről Mao ne tudott volna, nem akadt kérdés, amelyre ne tudott volna válaszolni társainak.

Mao erkösről, tanulásról, politikáról beszélt társaival. Biztos tudása, a haldásba, a holnapba vetett hite, szerénysége és egyszerűsége, nyugalomsága és határozottsága révén nem mindennapi ember hírében állt a tanítóképzőben.

Már ifjúkorában kiművelte magában azt a képességet és szokást, hogy mélyen és alaposan tanulmányozza az őt érdeklő kérdéseket. Mint Marx, Lenin és Sztálin, később Mao Ce-tung is propagandista és szervező lett, de akárcsak azok, elsősorban ő is tudós, mégpedig a szó leglágabb értelmében.

Hárs László: *Berke Annus két napja*

Ifjúsági Könyvkiadó

*V*illamoson, utcán, színházban gyakran találkozunk jókedvű, kacagó leánycsapattal. Szemükben a fiatalság tüze, az alkotó munka boldogsága csillog. A Munkaerőtartalékok Hivatalának csinos, kék egyenruháját viselik. Talán köztük van Berke Annus is, Hárs László regényének hőse.

Kíváncsi szeme kerekre tárul: hiszen annyi minden van a mi harcos, szép életünkben, amit jól esik megcsodálni.

Nem volt mindig ilyen vidám a kis Annus élete. Hogyan lett az árva kis kulák-cselédből öntudatos, magabiztos ipari tanuló. Hárs László ifjúsági regénye ezt mondja el.

Bizony nem ment ez valami könnyen! Czégény Bálint kulák látástól-vakulásig dolgoztatta a kis gyereklányt s igyekezett őt erőszakkal elmaradottságban tartani. Nem félt a megtorlástól — pedig már 1949-et írtak. Úgyan ki törődne ilyen ágrólszakadttal? — így vélekedett magában.

Hát voltak, akik törődtek vele! Akadtak olyanok, akik elmondták a kis Annusnak, hogy lehet változtatni a cselédsorsón. A Párt segítő keze megtalálta az elhagyott, gyenge gyereket.

Pestre kerül, ipari tanuló akar lenni. Már-már úgylátszik, révbe jut, amikor újabb események szólnak bele életébe.

Egy volt horthysta főtisztviselő felesége elhitelei vele, hogy igazoló iratok nélkül nem veszik fel ipari tanulónak és még baja is származhatik belőle, hogy megszökött a kulák tanyájáról. „Könyörületből” — felveszi őt cselédnek. A kis lány később jön csak rá, hogy a „nagyságos asszony” — csupán olcsó munkaerőhöz akart jutni.

Annus tovább harcol és végre beteljesülnek álmai: ipari tanuló lesz, tanulóotthonba kerül.

Csodálatos világ az üzem a faluról felkerült kislány számára. A tanulóotthonban is úgy érzi magát, mintha mesebeli kastélyban járna.

Pedig még nehéz harcok várnak rá. El kell sajátítania a szakmát, bele kell illeszkednie az otthon életébe. Mindez nem megy valami könnyen, de Berke Annus nem olyan lány, aki félúton megtorpan és abbahagyja a harcot.

Berke Annus harcos, új életéről szól Hárs László ifjúsági regénye. Új műve már témaválasztásánál fogva is számot tarthat az ifjúság legszélesebb rétegeinek érdeklődésére.

„Berke Annus két napja” — mindenképpen olyan írás, amelyben fiataljaink tízezrei ismernek rá a maguk életének legfontosabb kérdéseire és feleletet kapnak sok mindenre, amit eddig még nem láttak világosan. **Csulák Mihály**

Segítsék a könyvtárak a pártoktatást

A Politikai Bizottságnak az oktatás kérdésében hozott május 17-i határozata kiemeli, hogy *a felemelt 5 éves terv feladatai „megvalósításának, a szocializmus sikeres építésének egyik döntő feltétele a pártpropaganda komoly megjavítása”. Ebben a propagandamunkában a könyvtáraknak, mint a kultúrforradalom fontos eszközeinek feltételül részt kell venniük.*

A főbb feladatok e téren a következők:

A tömegkönyvtárak gondoskoddjanak róla, hogy kellő példányszámban álljon az olvasók rendelkezésére a „Leninizmus kérdései”, a Párttörténet, Rákosi „Válogatott művek” és a II. Pártkongresszus jegyzőkönyve. Legyenek meg mindazok a szépirodalmi művek, amelyek a rádiószemináriumok, az egyes előadások anyagának jobb megértésében segítséget jelentenek. Helyesnek tartjuk, hogy ezekből a könyvekből a körzeti könyvtárakban nagyobb mennyiséget szerezzenek be, az oktatási évad folyamán a helyi könyvtárakban jelentkező igények kielégítésére.

A politikai iskolákon, a káderképző tanfolyamokon, önálló tanulásban résztvevőknek nyújtandó segítség ugyancsak igen komoly feladat elé állítja a könyvtárakat. Mivel e téren a követelmények igen nagyok, szükséges, hogy elsősorban az Országos Széchényi Könyvtár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Debreceni Egyetemi Könyvtár, a Rákosi Művek és a MÁVAG könyvtára, de a többi nagykönyvtár is, minden körzeti könyvtár, minden nagyobb üzemi könyvtár s a lehetőség szerint a városi könyvtárak *fizessenek elő legalább 1–1 példányban a következő lapokra, illetve folyóiratokra: Szabad Nép, Tartós békéért, Társadalmi Szemle, Anyag-és Adatszolgáltatás, Pártépités.* Ezeket csak helyben olvasásra adják ki, a példányok épségének kellő biztosítása mellett. *Rendszeresen gyűjtsék ezeket a folyóiratokat, de minimálisan a Szabad Népet minden üzemi és falusi kultúrterthon könyvtára.*

Ugyancsak kívánatos, hogy az említett könyvtárak *legalább 2–2 példányban szerezzék be a Pártépités Kiskönyvtára 25. számát (párthatározatok), a II. Pártkongresszus anyagát* és ezenkívül a lehetőséghez képest a legfontosabb új egyetemi és középiskolai tankönyveket is. Ezeket elsősorban az olvasóteremben, olvasószobában használják.

Gyűjtsék e könyvtárak a később megjelenő és gyűjteményben még ki nem adott párt- és kormányhatározatokat.

Külön kell foglalkoznunk a felvilágosító szolgálat (referenzsz) kérdésével. A referenzsz könyvtárosok egy részének szakmai és politikai képzettsége még nem üti meg feladatuk fontosságához képest a mértéket. Havonta rendszeresen megbeszéléseket kell tartani a referenzsz könyvtárosokkal, különösen a fent kiemelt könyvtárak dolgozóival. *E megbeszélések fontos része kell, hogy legyen a marxizmus-leninizmus klasszikusaink bibliográfiai ismertetése. Külön kell foglalkozni Sztálin műveinek nemrég megjelent magyar bibliográfiájával.* Ezt a feladatot az Országos Könyvtári Központ látja el.

Az oktatás különböző formáiban résztvevőknek a könyveken kívül azzal tudnak a könyvtárak igen komoly segítséget nyújtani, hogy a tanulási lehetőséget helyileg is biztosítják. Ez felveti a kijelölt könyvtárak *olvasótermi férőhely* problémáját. Ez kendővel égető kérdés. Az egyre növekvő igényeket túlfeszítették a szűk kereteket, már a Közgazdaságtudományi Egyetem gyönyörű új olvasóterme — a leghatalmasabb az országban — is szűknek bizonyul. Amilyen öröndetes ez önmagában, olyan sürgössé teszi a megoldást, a férőhelyek szaporítását. E téren mindent el kell követni, a helyi adottságokat és lehetőségeket mindenütt alaposan átvizsgálva, hogy sürgősen javítani lehessen a helyzeten, mert az olvasók tömegei nem várhatnak az újabb olvasótermek felépítéséig. *Az Országos Széchényi Könyvtár, az Egyetemi Könyvtár, de minden nagy könyvtár vezetősége tartsa elsőrendű feladatának az olvasótermi férőhelyek növelését.*

Maga a Könyvbarát is rendszeresen foglalkozzék a pártoktatás könyvtári vonatkozású segítségének ügyével. Ezen keresztül minden könyvtáros hozzájárulhat e munka sikeréhez, javaslataival, elgondolásaival.

Zalai Zoltán

Segítsék könyvtáraink a dolgozó parasztság szocialista útra való áttérését

Könyvtáraink eredményes munkáját legjobban úgy mérhetjük le, ha megnézzük, mennyire segítettek elő a mindennapi feladatok megoldását, mennyire tették műveltebbé dolgozóinkat. Egy könyvtár munkája akkor eredményes, ha elősegítette a munkaverseny kiszélesítését, a munkafegyelem megszilárdítását, javított a dolgozók egymás közötti kapcsolatán, ha még inkább tudatosította a béke harcos megvédésének gondolatát. Ezt kell szolgálniuk a könyvtáraknak azzal, hogy megváltoztatják a dolgozók gondolkodásmódját, emelik öntudatukat, segítének a szocialista ember kialakításában. Ennek a munkának nem egyetlen, de okvetlen fontos, hatásában talán később, de előbb vagy utóbb megmutatózó eszköze a könyv.

Falusi könyvtáraink egyik fontos feladata elősegíteni a szövetkezeti gazdálkodás győzelmét. Küzdeni az apróbb parcellákra szűkítet, távlatok nélküli régi gondolkodásmód ellen, és a könyveken keresztül elhínteni a társasgazdálkodás iránti vágy magját. Ez a mag csírázik ki és hozza meg gyümölcsét akkor, amikor egy dolgozó paraszt elhatározza magát, hogy a társasgazdálkodás útjára lép. Ezt a „maghintést” végzi el a könyv, ha bemutatja a társasgazdálkodásban élők küzdelmes, de felszabadult, vidám és boldog életét. *Addig, amíg nálunk nem voltak példák, a szovjet könyvek, brosurák voltak azok, mindennek előtt Solohov: Új barázdát szánt az eke c. könyve, amelyek a távolabbi célt mutatták.* Dolgozó parasztságunk érdeklődése nagy volt ezek iránt a könyvek iránt. Saját jövőjüket olvasták ki belőlük és okvetlen beleoltották az olvasóba a vágyat „Ilyen boldogan szeretnék én is élni”. Amikor a termelőség szövetkezeti mozgalom nálunk is kezdett kifejlődni, a magyar irodalom újabb könyvei — főleg Veres Péter, Sándor András, Doboz Imre könyvei gyakorolták ezt a hatást. Ha most ezt a hatást még erősebbé tették az agitáció többi eszközei,

népnevelés, mozi, újság, stb. okvetlenül hamarabb találta meg a helyes utat az, aki már olvasott ilyen tárgyú könyvet, világosabban látta jövőjét, mint az, akihez nem jutott még el a könyv, aki nem olvasta azt el. Ebben a csendes, nem látványos, de mélyreható és nagyjelentőségű munkában jut nagy szerep falusi népkönyvtárosainknak.

Nézzük meg, hogyan oldották meg gyakorlatilag ezt a feladatot szolnoki megyei népkönyvtárosaink.

A legszükségesebb feladat a megfelelő könyvek biztosítása volt. A szolnoki Körzeti Könyvtár már tavaly nyáron, megindulásakor minden havi jelentésében a szovjet mezőgazdasággal foglalkozó szépirodalmi és ismeretterjesztő könyveket kérte. A Népkönyvtári Központ teljesítette is ezt a kérést.

Ma már pl. a Solohov: Új barázdát szánt az eke c. könyvből 137 darab, Szmirnov: Fiúk c. könyvből 150 darab, Veres Péter: Próbátétel c. könyvből 110 darab van a megye 108 népkönyvtárában. A Körzeti Könyvtárra várt ennek a könyvanyagnak helyes szétosztása. A megyében súlypont-helyek voltak. Itt különösen nagy volt az érdeklődés a szövetkezeti gazdálkodás iránt. Ezekre a helyekre nagyobb példányszámban vitte le a körzeti könyvtár ezeket a könyveket. Pl. Túrkevény Solohov: Új barázdát szánt az eke c. könyvből 25 darab, Szmirnov könyvből 14 darab, Veres Péter könyvből 30 darab állott a dolgozók rendelkezésére az ottani könyvtárban.

A lehetőséghez mérten ilyen irányban fejlesztette Karcag, Mezőtúr, Kisújszállás és több község népkönyvtárát. Ezek a városok és községek ma már szövetkezeti városok és községek.

A könyveket sok-sok emberhez kellett eljuttatni, hogy hatásukat kifejthessék. Ebben a munkában a Körzeti Könyvtár csak elvi támogatást, javaslatot adott, a gyakorlati munka a könyvtárosokra várt.

Ezt legnagyobb részt meg is oldották, különösen szép eredménnyel Túrkevén és Karcagon. Túrkevén a tapasztalat-cserén Mihalcsik Menyhért örvényi népkönyvtáros így számolt be munkájáról.

*„A 3 hetes könyvtárosképző iskola elvégzése után a Szolnokmegyei Körzeti Könyvtár Túrkevére helyeztet ki gyakorlati munkára. Itt a dolgozó parasztság tanulás és fejlődés-vágya azonnal szembe-
tűnően megmutatkozott számunkra. Terveztél készítenem magamnak, hogy minél jobban és minél nagyobb tömeggel megszerettesem a könyvet és a könyvön keresztül megismerjem a társasgázdálkodás előnyét. Nem volt nehéz dolgom, mivel a könyvtárnak voltak lelkes aktívái. Aktíva értekezletet tartottunk, ahol megvitattuk a tennivalókat. Minden szervezet helyiségben kultúrműsorok, gyűlések, megbeszélések voltak. Az aktívakkal karöltve, minden ilyen formában jobb helyen könyvkiállításokat rendeztünk, amelyeknek központjában a szocialista mezőgazdasággal foglalkozó könyvek állottak. Az összejövetelek leginkább este voltak és egyszerre 8, sőt 10 helyen is tartottunk kiállítást. Jómagam sorban leellenőriztem az aktívák munkáját és ahol valami hiányosság, vagy nehézség merült fel, azonnal segítettem.“*

Túrkevén ezalatt az idő alatt 32 alkalommal, Karcagon hozzávetőleg 25–30 alkalommal tartottak ilyen kiállítást. De a könyvtárosok a személyes agitáció módszerét is alkalmazták.

„Személyesen is meglátogattam a dolgozókat — írja az örvényi népkönyvtáros — és nagyon szép eredményeket értem el, mert ahova kimentem, mindenütt szívesen és szeretettel fogadták a könyvet. Főleg a nagyüzemi gazdálkodással és a Szovjetunió fejlett mezőgazdaságával foglalkozó könyvek iránt volt nagy az érdeklődés. Mindig olyan könyvet adtunk a dolgozók kezébe, amelyik a legjobban érdekelte őket — ez volt a titka, hogy eredményeket tudtunk elérni.“

De a népkönyvtárosok ezen felül megszervezték az olvasott könyvek csoportos megbeszélését. Túrkevén 2 alkalommal volt könyvankét Veres Péter: Próbatétel c. könyvéből, a város különböző pontjain. Könyvtárosaink jó munkájára vall az is, hogy már a nagy megmozdulások előtt, még a tél folyamán is főleg

mezőgazdasági tárgyú könyvekről tartottak könyvismertetést. A tél folyamán tartott 48 könyvankétből mintegy 35 könyvankétnek ez volt a tárgya.

A könyvtárosok munkájában az eredmények mellett hibák is megnyilvánultak. Az egyik hiba az volt, hogy kampányszerűleg fogták fel a munkát. Elfelejtették, hogy a szövetkezet megalakulása után is komoly feladatok várnak a könyvtárosra. Most már azon felül, hogy népszerűsítik a társasgázdálkodás gondolatát, most már a munkafegyelem megszilárdítása, a munkamódszerek, a helyes munkamegszervezés a fő feladat. Tehát a könyvismertetéseknek a könyvnek főleg azokat a részeit kell kihangsúlyozniuk, amelyek rávezetik a szövetkezeti dolgozókat a fentiek megvalósítására.

Röviden a következőkben foglalhatnám össze a könyvtárosok feladatait:

A körzeti könyvtár a Párt Megyei Bizottsága által megállapított súlypont-helyekre biztosítson a megfelelő könyvek-ből nagyobb mennyiséget. Szervezzék meg itt az aktíva hálózatot és minden összejövetelen propagálják a megfelelő könyvet. A súlypont-helyek kijelölése azért szükséges, mert dolgozó parasztságunk mindenütt érdeklődik a szövetkezetek iránt, és ha nem fordítunk egyes helyekre különösebb gondot, szétaprózódik a munkánk.

A helyesen megszervezett propaganda-munka nemcsak a szövetkezeti gazdálkodás iránt ébreszti fel a dolgozók érdeklődését, hanem az életnek más területei felé is irányul figyelmük. Túrkevén 300, Karcagon 400 új olvasó iralkozott be a megfelelő propaganda-munka eredményeképpen. Ezek az új olvasók a továbbiakban is megmaradtak olvasóknak. Azáltal, hogy rendszeresen olvasnak, műveltebbé, tájékozottabbá lesznek, szélesítik látókörüket. Így tudják könnyebben elvégezni munkájukat. Tartsa szem előtt minden könyvtáros, amit az örvényi népkönyvtáros befejezésnek írt levelében:

„Minden tudásomat arra irányítottam, hogy a dolgozók közé minél mélyebben elhintsem a könyv szeretelét, a kultúrát, hogy ezáltal is megtudjuk oldani azokat a feladatokat, amelyeket Pártunk élénk tűz.“

Illyés Mózes
a szolnoki Körzeti Könyvtár vezetője

A könyvek raktározásáról és a katalógusról

A Könyvbarát szeptemberi száma ismertette a szépirodalmi művek elrendezésének módját. A falusi könyvtárak az ismeretterjesztő művek rendezésére is megkapták a szükséges útmutatást, az üzemi könyvtárak azonban nem. Azóta megjelent a Szakszervezetek Országos Tanácsa, valamint a Népkönyvtári Központ által szerkesztett kezelési szabályzat. A szabályzatban megvan a tíz főcsoport, amelyekben belül szoros abc-rendben, tehát ugyanolyan módon kell elrendezni a könyveket, mint a szépirodalmi anyagot. A szabályzatban leírt rendezési mód a tizedes osztályozó rendszert veszi alapul. A tizedes osztályozó rendszert a Szovjetunióban többször átdolgozták, de még átdolgozott formájában sem alkalmas a szovjet könyvtárak igényeinek kielégítésére. Jelenleg a szovjet könyvtárak számára új osztályozási rendszeren dolgoznak. Ennek bevezetése hozzájárul majd a könyvtári munka eszmei-politikai színvonalának emeléséhez és megkönnyíti az olvasó tájékoztatását.

Az eddig követett csoportosítás nálunk nem felel meg a követelményeknek. A legelőnyösebb az a csoportosítás, amely az olvasók érdeklődési körével azonos. Ezen szempont alapján a szovjet könyvtárak állományában az alábbi főcsoportokat különböztetik meg:

1. Társadalmi-politikai irodalom. Ide tartoznak a marxizmus-leninizmus klasszikusai, a filozófiai művek, tehát azok, amelyeket általában ideológiai műveknek nevezünk.

2. Természettudomány. Ide tartozik a matematika (számtan), csillagászat, élettan (biológia), természetrajz.

3. Mezőgazdasági irodalom.

4. Technikai irodalom. Ide soroljuk a műszaki könyveket, vagyis az üzemi könyvtárak szakkönyv anyagát.

5. Szépirodalom. Ide nemcsak a regényeket és verses műveket soroljuk, hanem az egyes írókról szóló életrajzokat és irodalomtörténeti műveket is.

6. Gyermek és ifjúsági irodalom. Ennek a résznek a külön kezelése azért fontos, mert az ifjúság nagymértékben veszi igénybe a könyvtárakat és igényeiket könnyebb kielégíteni, ha a részükre szánt irodalom el van különítve.

7. Egyéb irodalom. Ide tartozik az orvostudomány, sport, művészet, stb. Általában azok a művek, amelyeket az első 6 csoport egyikébe sem sorolhatók.

A természettudományi művek közé nemcsak a szigorúan vett természettudományi műveket soroljuk, hanem a nagy természettudósok életét, munkásságát ismertető könyveket is. Ugyanez vonatkozik a mezőgazdasági és technikai irodalomra is.

A fenti csoportosítás igen könnyen áttekinthető és mivel a könyvtár statisztikáját is a fenti csoportok szerint kell megadni, előnyös ezek szerint raktározni.

A fentebb leírt csoportosítás nem kívánja módosítani a nagykönyvtárak raktározási módját. A tudományos könyvtárakban a raktározás a könyvek beérkezési sorrendjében raktári számok adásával történik. Ez a raktározás a kis-könyvtárakban azért nem valósítható meg, mert igen pontos katalógusrendszert feltételez. Enélkül ugyanis szinte reménytelen dolog egy-egy könyv megtalálása.

A raktározás főhibája a legtöbb könyvtárnál — különösen sok üzemi könyvtárnál — nem abban rejlik, hogy a csoportosítás nem megfelelő, hanem abban, hogy a csoportokon belül nem tartják rendben a könyveket, tehát nincs meg a szoros betűrend szerinti elrendezés. Ennek következménye azután a hosszas keresgélés, lehetetlenné válik a könyvek teljes visszarakása is. A könyvtári munka meglassul. Igen sok könyvről azt hiszi a könyvtáros, hogy nincs bent a könyvtárban, holott csak el van keveredve. A főcsoportok megadása tehát önnagában nem megnyugtató, csak az a megoldás kielégítő, amely a könyvek helyét az egyes csoportokon belül jelelkel, illetve számokkal rögzíti. A könyvvön alkalmazott jel neve betűrendi jel. (Cutter szám.) Ez a jel az összes szovjet tömegkönyvtárakban rendszeresítve van. Nálunk a körzeti és falusi könyvtárak ezt használják, mint azt a szeptemberi Könyvbarát idevonatkozó cikkében ismertettük.

A betűrendi jel alkalmazásától ma még idegenkednek üzemi könyvtárosaink. A jelek rávezetése a könyvekre nagy munkát jelent. De sokszorosan megtérül az erre szánt munka a kölcsönzéskor. Szánja rá magát az üzemi könyvtáros erre az egyszeri nagy munkára, hogy később jó munkát tudjon végezni.

AZ OLVASÓK TÁJÉKOZTATÁSA, A KATALÓGUS

Nem elég a könyvek beszerzése és raktározása. A könyvvállományról az olvasókat is tájékoztatnunk kell. Különösen a kisebb könyvtárak vezetői ezt nem tekintik lényeges kérdésnek és beérik a szóbeli tájékoztatással. Ez persze nem mindig elegendő és nem mindig jó, mert a könyvtáros leginkább csak azokat a könyveket ajánlja, amelyek neki tetszenek.

Készítsen tehát katalógust minden könyvtár. Bár a falusi könyvtárak minden könyvről kész katalóguscédulát kapnak, mégsem használják fel min-

denütt. Ennek egyik oka, hogy nincs megfelelő katalógusdobozuk. A katalóguscédulák $7,5 \times 12,5$ cm nagyságúak.

A katalóguscédula az alábbi adatokat tartalmazza:

a) A szerző neve.

b) A könyv címe.

c) A megjelenés helye, a megjelenés éve, a kiadó, végül a könyv terjedelme (lapszám, vagy kötetszám).

M86

MÓRA Ferenc;

Kingskereső kisködmön. Bp. 1951. Ifjúsági kvkiadó. 195 l. — 20 cm.

Igen fontos, hogy minden cédula egyformán legyen kiállítva, mert az megkönnyíti az olvasónak a keresést. A szerző neve a cédula felső szélétől 1 cm-re külön sorba kerül. A vezetéknevet csupa nagybetűvel írjuk. A cím új sorban, a szerző nevének harmadik betűje alatt kezdődik. Ha nincs szerző, a címmel kezdjük a szöveget. A betűrendberakásnál a cím határozott névelőjét nem vesszük figyelembe. Pl. Móricz: Barbárok c. műve után kerül Móricz: A boldog ember.

Az Országos Könyvtári Központ rövidesen létrehozta a központi címfelvételezést, melynek eredményeképp az üzemi könyvtárak is vásárolhatnak központilag készített és nyomtatott katalóguscédulákat.

A nagyobb könyvtárakban általában két katalógus van, egy betűrendes és egy szakszerinti katalógus. A betűrendes katalógus az összes műveket (tehát nemcsak a szépirodalmat) a szerzők

szerint betűrendben csoportosítja. A szakkatalógus pedig szakok szerint rendezzi a könyveket.

Ajánljuk, hogy minden nagyobb városi könyvtár térjen rá erre a katalógusrendszerre.

Kiskönyvtárak egyelőre még csak egy katalóguscédulát készítenek minden könyvről és azt abc (a falusi népkönyvtárak pedig a raktári jelzetek) szerint rendezik, tehát ugyanolyan módon, mint ahogy a könyveket.

Ha a könyvtár azt a raktári csoportosítást vezeti be, amit a cikk elején ismertettem, katalógusát is ilyen módon készíti el. Az ilyen katalógusnak rendkívül nagy előnye, hogy például az ifjak az ifjúsági könyveket, a szakmunkások az általuk keresett szakkönyveket egy helyen találják.

Készítsen minden könyvtáros katalógust, mert a jó katalógus a könyvtáros komoly segítőtársa.

S. I.

Hogyan fejlesztettem az olvasómozgalmat a Rákosi Művek „Fémmű” üzemében

A kezdeti nehézségek nagyon elkedvetlenítették. Három hónapi könyvtárosságom alatt 80 olvasó volt az üzemi kiskönyvtárunkban. A havi kiskönyvtáros értekezleten komoly kritikát kaptam a központi könyvtár vezetőségétől. Ez nagyban hozzájárult ahhoz, hogy lényegében megváltozott a könyvtárosi munkám. A következő két hónapban új munkamódszerrel és az értekezleten nyert tapasztalatok segítségével 300 főre emeltem az olvasók számát. Ha a dolgozók nem jöttek a könyvtárba, én mentem el hozzájuk a könyvekkel.

3–4 különböző helyen könyvkiállítást rendeztem és a dolgozók már a helyszínről elvihették az általuk kiválasztott könyveket. Rendezvényeken (taggyűlés, atkivaértekezlet, stb.), mielőtt megkezdődött volna, megjelentem aktívaimmal és az eredmény nem maradt el. A dolgozókkal megismerkedtünk a könyveken keresztül és így könnyebbé vált a munkánk. Tudtuk, hogy melyik dolgozó milyen könyvet szeret, melyik könyv áll legközelebb a termelő munkájához s milyen könyvet ajánljunk neki. *Elértük azt, hogy az aktívabb olvasók, az általuk*

Kölcsönzés a Fémmű udvarán

olvasott könyveket maguk ajánlják a többi dolgozónak. A dolgozókkal kölcsönösen kicseréljük véleményünket a könyvekről és ez is nagy mértékben segíti elő a fejlődésünket, s így válik az olvasás tanulássá. A Szakszervezetek Országos Tanácsának könyvtáros-aktíva értekezletén vállaltam, hogy az olvasók létszámát ez év szeptember 20-ig 200 fővel felemelem. Tudtam azt, hogy sokat vállaltam, de bíztam az aktívaimban, hogy komoly-

segítségemre lesznek. Sikerült a versenyszellemet kellőképpen felfokozni bennük és komoly munkához fogtunk. A „Könyvnyűfém” üzemben volt a legkevesebb olvasónk, ide összpontosítottuk erőnket. Könyvkiállítást rendeztünk, előtte már napokkal feliratokat helyeztünk el: „Te is tagja vagy az olvasómozgalomnak, a könyv a Tiéd is”, stb. A dolgozókkal egyénileg is elbeszélgettünk, hogy milyen könyveket szeretnének olvasni, kik a

kedvenc fróik, stb. Az üzem kultúrgárdája is komoly segítségünkre volt az érdeklődés felkeltésében.

A könyvkiállítást két hosszú asztalon rendeztük meg 300 darab könyvvel. A könyvek kiadásánál és kiválasztásánál 4 aktívám igen nagy segítségemre volt és igen gyorsan tudtuk lebonyolítani a f orgalmat. *Nem kerülhetett el bennünk el senki, mert közvetlenül a kijáratnál helyezkedtünk el.*

Azokat a dolgozókat, akikkel már az előző napokban beszéltünk, ismerősként üdvözöltük és máris nyújtottuk feléjük azokat a könyveket, amelyeket beszélgetésünk folyamán említettek, hogy sze-

retnék elolvasni. A kultúrgárda tagjai kis műsorral segítették a jó hangulat megteremtését és így folyamatosan, minden torlódás nélkül, ezen az egy kiállításon sikertült 120 új olvasót beszervezni. Már augusztus hó közepén a versenyben vállalt 200 fő helyett 210 beszerzett új olvasónál tartottam és remélem, hogy a versenyszerveződé lejártáig és kiértékeléséig magasan túlszámnyalom a vállalt új olvasók létszámának beszervezését.

Laczi Zoltán
a Rákosi Mátyás Művek
Fémmű üzemének könyvtárosa

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom alkalmából ajánlott könyvek:

Az alább felsorolt könyveket javasoljuk a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából rendezett kiállításokra kitenni. Ezek a könyvek még jobban megismertetik könyvtáraink olvasóival azt, hogy mit köszönhetnek a világ népei a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak. November 7-e megértését azzal segítik elsősorban a könyvtárak, ha a többi jó könyv között elsősorban ezekre a könyvekre hívják fel az olvasók figyelmét:

I. Ismeretterjesztő irodalom

1. Lenin—Sztálin az Októberi Forradalomról.
2. Alekszandrov: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom eszméinek hatalmas átalakító ereje.
3. Burdzsálov: Hogyan győzött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom?
4. Rosentál: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és az új ember kialakulása.
5. Ordzsonikidze: Egy bolsevik útja.
6. Visinszkij: Lenin és Sztálin a proletár forradalomról.
7. Vorosilov: Sztálin és a Vörös Hadsereg.
8. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a magyar Tanácsköztársaság tanulsága.
9. Lenin és a magyar dolgozó parasztság. (Írta: Illés Béla, kiadta: az MDP agit.-prop. osztály, 1950.)
10. Lenin és Sztálin a Magyar Tanácsköztársaságról.
11. Az Októberi Forradalom zászlaja alatt. (MSZT kiadása, 1950.)
12. Rákosi Mátyás: Válogatott beszédek és cikkek
13. Révai József: Lenin útján (Szikra, 1949).
14. Illés Béla: A Szovjet Hadsereg — a szabadság és béke hadserege.

II. Szépirodalom

1. Fegyin: A diadalmas esztendő
2. Furmanov: Csapajev
3. Gorkij: Klim Szamgin élete
4. Gorkij: Artamanovok
5. Junga: A halhatatlan cirkáló
6. Mártý: Felkelés a Fekete-tengeren
7. Osztrovszkij: Az acélt megedzik.
8. Pavlenko: Eskü
9. Rahmanov: Viharos alkonyat
10. Solohov: Csendes Don
11. Szaveljev: Roham a téli palota ellen
12. Tolsztoj Alekszej: Golgotha
13. Tolsztoj Alekszej: Kenyér
14. Papagyin: A puskás ember
15. Fagyjev: Tizenkilencen
17. Majakovszkij: Lenin

A KÖNYVTÁROSLÁNY

SZERGEJ ANTONOV ELBESZÉLÉSE

Nádját nagy öröm érte. A legnapj moszkvai újságban megjelent a rendelet az állattenyésztő élmunkások kitiüntetéséről és ime: Nadjezsda Szergejevna Dunajeva fejdlányt a Munka Vöröszászól rendelével tüntették ki. Ebből az alkalomból mára gyűlést hirdettek a vnukovói kolhozban. Gyűlés után a kolhozelnök részletesen elmagyarázta, hogy kell viselni a rendjelet — baloldalt a mellre kell tűzni, mint a Komszomol-jelvényt, szalagja világoskék, akár Nádja szeme és sötétkék csik van a szélén. Nádja ezt már régen tudta ugyan, de jólesett a kolhozelnök szájából újra hallania...

Még mielőtt beesteledett, eljöttek üdvözlöni a fejdlnök, barátnöi a mezei brigádból, az agronómus és Sztoszajev kertész. Sőt a kolhozelnök is abbahagyta a szénakaszálást és átjött gépkocsin; egyenesen az ő kedvéért.

Míg zavartan és boldogan felelgetett a jókívánságokra, furcsa érzés vett mindjában erőt rajta. Valami szomorúság vagy sértődöttségféle. Sokáig maga sem tudta eldönteni, mi lehet az oka, de aztán mégis rájött. Az bántja, hogy Leonyid Mihajlovicsot nem látja az üdvözlők között. Ezen maga is csodálkozott. Miért bántja ez? Hiszen alig ismerik egymást. Leonyid Mihajlovics a szomszéd faluban lakik és mindössze két hete — a kolhozok egyesítése óta — vezeti a vnukovói klubot.

Nádja estéknként a könyvtárban dolgozott. A szigorú Leonyid Mihajlovics néha benézett, kihuzigálta a könyveket, végighúzta ujját a polcokon, hogy lássa, rendesen törölgetik-e a port. Még csak jóismerősök se voltak, nemhogy jóbarátok. Nádja próbálta tréfásra venni a dolgot. Nevesség! Csak nem bánkodik ilyen semmisség miatt? De ahogy telt az idő, a zavaró, kínos érzés még erősödött. Talán elégedetlen a munkámmal Leonyid Mihajlovics? Azt hiszi, rosszul végzem a dolgomat a könyvtárban? Nehezten rám valamiert? De hiszen láthatja, mennyire szeretem a könyveimet — töprengtet magában. Aztán valakitől véletlenül meghallotta, hogy Leonyid Mihajlovics a városban van, a kerületi Komszomolba robogott a másféltonnás teherautón. Estére várják vissza. Erre aztán kicsit megnyugodott.

Az utóbbi napokban sok gond szakadt rá. A tehenekef nemrég hozták át a most épített istállókba és még nem szokták meg új helyüket. Amikor az istállóban végzett, megmosdott, gyorsan megvacsorázott, hogy mint máskor is, idejében a könyvtárba érjen. Kilenctől tizenegyig van könyvtáróra, ezt már így szokták meg a kolhozosok

meg a gépállomásiak. Azért mert kitiüntették az embert, még nem kell a munkáját elhanyagolnia.

Sötét, csillagtalán este volt. Csak távolabb, az istállóudvaron égett a lámpa. A házak ablakain kiszűrődött a rádió hangja. Olyan meredek volt az ösvény, hogy sokszor a kerítések léceibe kellett kapaszkodnia. A lehullott őszi levelek ropogtak a lába alatt, mint a kétszersült. A kertészéknél tárva-nyitva állt az ablak, a macska a párkányon szundikált, mellső lábát maga alá húzta.

Nádja átsietett a deszka hídon és a klub felé fordult. A lépcsőn egy fiú várta, olyan tizenkétéves forma.

— Megjött már a „Molodj Kolhoznyik”, Nádja néni? — kérdezte.

— Még nem tudom. Mindjárt kibontom a postát.

Leonyid Mihajlovics takarékoságból csak akkor engedte meggyújtani a lépcső fölötti lámpát, ha összefüvelet volt a klubban. Nádja most mégis felkattintotta a villanyt. Végigment az ürességtől kongó folyósón, az érdemtábla meg Leonyid Mihajlovics ajtaja mellett, amin akkora lakat volt, mint valami magtáron és benyitott a könyvtárba. Ezt az ajtót szörnyű nyikorgása különböztette meg a klub többi ajtajától. Ha lassan nyitották ki, mintha ezt a nótát nyekeregte volna: „Kertem, hej, kicsi kertem...”

Éppen villanyt akart gyűjtani, amikor motorberregést hallott. Fülelt. A kocsni a város felől közeledett. Az ablakok fekete táblái hirtelen kivilágosodtak, vakító ezüsfényben sziporkáztak és árnyékok kuszáltak tova rajtuk. Előbb a kerítés, lassan mozogva, majd kicsit gyorsabban az oszlop meg a gyámja árnyéka és végül — most már egész gyorsan — a kerti bokroké. Aztán elsötétedett az ablak és néma csönd lett megint. A kocsni elrobogott és nem fordult be a kolhoz garázsába.

Nádja sóhajtott és meggyújtotta a villanyt.

— Nádja néni, add ide a folyóiratot. Csak a képeket akarom megnézni — kérte a fiú.

Szürke pamutszövetöltöny volt rajta, szabása pontosan olyan, mint a nagyoké, még órázsebet is varrtak elől a kabátjára. Piros gumicsövecske állt ki a zsebéből.

— Ceruzád van? — kérdezte Nádja.

— Nincs.

— No, tessék a lap. De ha meglátom, hogy a keresztretvénybe befirkálsz, rögtön elveszem!

A gyerek leült az asztalhoz és belelapo-

zott az újságba. Ujjat nyálanzni szigorúan tilos volt a könyvtárban és így mindig két-három lapot fordított egyszerre, meg kellett fájni, hogy szétváljanak.

Szép, tágas, világos helyiség volt a könyvtár. A falak mentén, akárcsak az áruházakban, polcok húzódtak, mégpedig kármínpiros, fényesre lakkozott polcok. A polcokon a legkülönbözőbb könyvek sorakoztak, szépen ábécé-sorban. A lámpa alatt, a nagy asztalon fekiüdtek az újságok, folyóiratok, képeslapok, a sarokban pedig Nádja asztalkája állt.

Már ültörő korában, a háború alatt született meg fejében a gondolat, hogy könyvtárat rendez be, amikor látta, mennyi búslakodnak az asszonyok, férjük, fiaik után. Elment minden házba és elkérte a fölösleges könyveket. Otthon meg kiverkedte, hogy anyja a pohárszék egyik poleát átengedje neki és cédulát ragasztott az ablakra ezzel a felirással: „Októberi Forradalom-könyvtár. Nyitva este 9–11 óráig”. De az olvasók nemigen tolongtak. Neki magának kellett átmennie a könyvekkel a szomszédokhoz és felolvastatnia.

Egy év múlva azonban már annyira megszaporodtak a könyvek, hogy a kolhozelnök külön üvegajtós szekrényt vásárolt részükre. A könyvszekrényt a kolhoz irodájába állították. Megszaporodtak az olvasók is, mind többen és többen jöttek. Esténként annyian tolongtak Nádja körül az irodában, hogy a könyvelő káromkodott és befogta a fülét. Mikor aztán a klub megnyílt, Nádja egy tágas szobát kapott a könyvtárának.

Most is, mint rendesen, kirakta a friss lapokat, újságokat a nagy asztalra. Az egyik lap róla is írt, nyomtatásban láthatta saját nevét. Aztán leült a sarokasztalkához. Tegnap felfedezte a kertészknél Kalinyin könyvét „A kommunista nevelésről” és elkérte tőlük. Még majdnem új volt a könyv, de egyik lapját valaki leöntötte tintával. Gondolta, leírja kézzel azt a lapot és beragasztja a nyomtatott helyére. De alig fogott neki a másolásnak, jött valaki. A Sztjepán traktoros öccse.

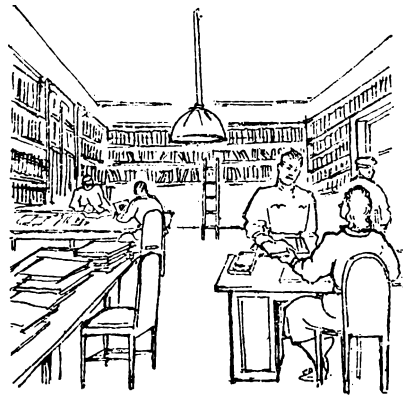
— Gratulátok a magas kitüntetéshez, Nadjezsda Szergejevna — kezdte ünnepélyes hangon, de rövid szünet után már így folytatta: — Mondd, te fitosorrú, hol tartod a „Naty” traktor leírását? Sztjepán szeretné tudni a sebességváltó-szekrény csillagkerékének a számát.

Odament a görnyedező polchoz és kihúzott egy puhatáblás könyvet.

— Várj! — állította meg Nádja. — Nem azt vetted ki!

— Dehogyan nem. Rá is van írva, nem látod? „SZTZ—Naty”.

— Jó, de ez a régi típusúról szól, Sztjepán meg új típusú jár, ötvennégy

lóerősen. Tudhatnád. Nesze, ez az. Ne menj még, be kell írni. Sztjepán hazajött már?

Haza.

— Mondott tán valamit, hogy a nagy koci nem jött még vissza?

— Nem. Nem mondott semmit. Miért?

— No, itt van, viheted. De mondd meg a bátyádnak, hogy jól törölje meg a kezét. Ha nektek, traktorosoknak könyvet ad az ember, abban a pillanatban összekentek. Ez nem sebességváltó, hanem könyv, érted?

— Mehetek végre? Megengeded?

— Nem tréfálok. Komolyan beszélek.

A legény kiment és Nádja folytatta a szöveg másolását. „Milyen tulajdonságokat fejlesszünk ki az emberben? Az első a szeretet, népünk, a dolgozók szeretete...”

Az ajtó megint elsrta a „Kertem, hej, kicsi kertem”-et. Meztlábas jiu surrant be, oldalbalökte a pajtását és melléje telepedett ugyanarra a sájtásat. Nádja hallotta a sutlogásukat: „Vízszintes... drágakö... öt betű...” De ezúttal nem volt kedve a gyerekekkel vitába szállni. Inkább folytatta az írást. „Szeresse az embereket, akkor szebb, vidámabb lesz az élete...”

— Nádjenka! Ez már valami... Iga-zán...

Nádja jelpillantott. Kláva, a barát-nője állt előtte. Ő is az állattenyésztő brigádban dolgozott. Gömbölyű, gödrös-arcú lány volt, a haját koszorúba títve viselte.

— Micsoda?

— Ez aztán nagy boldogság lehet...

Áthajolt az asztalon, megölelte, megcsókolta és jó meleg szénaszaggal öntölte el Nádját. De ahogy előrehajolt, felborította a kartotékos dobozt és kis híján leverte a virágcserépet. Aztán kibogozta a kendőjét és kivette a könyvet, amit visszahozott, a „Távol Moszkvától”-t.

Nádja sebtiben átlapozta.

— Együtt olvastátok?

— Fgyüül.

— Hát persze, látom. Ni, mennyi hamu van a lapok között. Ó, Kláva, Kláva, a szerelmes részeknél sok a hamu, de ahol építéstről van szó, ott semmit se látok.

— Már harmadszor olvastuk.

— Hát ez itt?

— Mi?

— Ezt ki húzta alá?

Odatartotta eléje a könyvet. Baloldalt ceruzával valaki aláhúzta ezt a mondatot: „Az érzelmesség, ha őszinte és igaz, a legszebb emberi tulajdonságok egyike...”

— Bizonyisten, nem mi! — tiltakozott ijedten Kláva.

— Hát? Talán bizony az öreg Sztozajev? — gúnyolódott Nádja.

— Becsületemre! Eszünkben sincs ilyen ostobaságokon törni a fejünket. — Kláva megbánlóan és felhúzta az orrát.

Nádja eltette a könyvet és most már engesztelni próbálta.

— Ne haragudj. Az érzelmesség igazán szép tulajdonság. Mikor hívsz meg a lakodalmadra?

— Azt bizony magam se tudom. Majd ha minden véleményt beszállítottunk. — Kláva már régen nem különítette el a maga személyét. Ha Pásáról beszélt, mindig így mondta: „mi”. Pása annak a bizonyos másféltonnás kocsinak volt a sofőrje, ami aznap a városba ment. — Lehet is most lakodalomra gondolni. Pása reggeltől estig dolgozik. Csak a sofőrfülkében találkozzunk. Tegnap este is az állomásra kellett mennie, én meg beültem hozzá. Háromszor oda és vissza, az háromszor tizenhat kilométer. Ezt add össze! Majd letörik az ember dereka! Szörnyű. Úgy ráz a kocsi, hogy eszokolózni se lehet. A száját célzod, az orrát talárod. Bizony, a sofőrfülke a mi édes otthonunk. Be is vésztük a nevünket a kormánykerékbe... emlékül. Ott van: „Kláva” meg „Pável” és „1950”.

Az ajtó csapódott. Sztozajev jött, a kertész.

— Szép kis írók — morogta már az ajtóban. — Nem író az ilyen, csak annak mondják. — Az asz'alra dobta a „Kertgazdaság” című könyvet. — Megnézhetitek. Egész oldalakon csupa kertiolló. Nagy esoda, mondhatom. Mintha sose láttunk volna még ollót! De hogy az almáját hogy telepitem át Hvalovóba, azt nem mondja meg. Szép dolog egyesíteni a kerteket, szó sincs róla. De a hvalovóiaknak két gyönyörű fajalmájuk kiszáradt, a levelük sárga, akár a citrom. Klerózsiba estek. Nekem meg itt van a gyönyörű kina-belflöröm, édes-arkádom, antonovkám, sáfrány-pepinem, úgy nő, úgy virul, mint a szekfű a cserépbén. S most menjek áttelepíteni, hogy ott száradjon, mi?

— Nem kívánhatod, hogy minden faluról külön írjanak neked — csitította Kláva.

— Te csak hallgass. Minden juhodat külön lefényképezik. Neked persze, hogy nem fáj a fejed. Még kineveti az embert! A ja talán nem élőlény? Nem léleklizik?

Mérges természetű az öreg. Nádja törte a fejét, hogy mit is adhatna neki olvasni, amittől lehiggad egy kicsit. Különben ott-hon csap patáliát hazegy Vasziliszta Ivanovnáknak, amikor szegamegy. Olyasvalami kellene, mint „Az új ember kovácsa”. Igen. „Az új ember kovácsa”, az ilyen szereti az öreg. De sajnos, hiányzik Nádja könyvtárából.

Sztozajev indulatos ember, igaz. De a felesége még nála is rosszabb. Ő aztán nem enged a viláért se. Nádja próbált már olyan könyvet adni nekik, amiben békés öregekről van szó, elolvastatta velük a „Régi világ”-ot, meg a „Családi króniká”-t. De bizony nem használt. Sőt talán még rontott a dolgukon. Sztozajev elolvasta a „Régi világ”-ot és fejébe vette, hogy ő is megtréfálja a maga „Pulhériáját”. Egyszer hazajön és látja, hogy az asszony mélyen alszik, a ház meg tele van fekete füsttel. Előbb mérgeződött, de aztán eszébe jutott, mit csinált Afanszj Ivanovics a könyvbén. Odament, szépen felkeltette a feleségét: „Imádkozz, anyjuk — mondja neki — mert égünk. A dísznóhtzlalda kigyulladt, a baromjiteleped meg le is égelt már tövig.” Vasziliszta nagyon megharagudott ezért a tréféért. Az ilyen könyvecskék nem hozták meg Sztozajevéknél a házi békét. A Gorkij „Gyermekek”-a azonban használt. Hogy és miért, ki tudja, de használt. Az öreg kertész azóta jobb a feleségéhez, az asszony meg egészen megcsöndesedett, gondolkodóba esett.

— Írni eleget összeírnak — morgolódott az öreg — de nekem azt írják meg áttelepítsem-e az almáimat Hvalovóba, vagy sem?

Most már sokan voltak a könyvtárban. Megvitatták a külpolitikai eseményeket. Hogy az amerikai kiüdöttek milyen gyakorlatosan viselkednek az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Olvasták a cikkeket a kujbisevi erőművekről, már nem is csodálkoztak. Ellenőrizték, hogy kihúzták-e a nyerevénykötvényüket. Most bejött az agronómus, és az órazsebes gyerek sügva megkérdezte tőle, mi lehet az ölbetűs drágakő? Ő se tudta. Nagyon rendes ember volt, a könyveket mindig újságpapírba takarva hozta vissza.

— Másrészt meg jó, hogy a kocsi a találkahelyünk — jolytatta Kláva a maga mondókáját. — Megesik, hogy összekoccannunk, veszekszünk, akárcsak a kertész az életépárjával. Szörnyű, hogy olyankor mi van. Pása megállítja a kocsi-t és rámparancsol, szálljak le. Én meg nem szálllok le. Sokáig nem állhat, a normát teljesíteni kell. „Hát jó, — azt mondja — hazáig elviszlek és ott kiraklak.” De mire

hazaérünk, addigra ő is enged, én is engedek és rendbejövünk. Jó kis hely az a fülke. Tudom is már, mit hogyan hívnak. „Sebességmérő” meg „akcelerátor” — mindet tudom. Sehol sincsenek olyan érdekes elnevezések, mint az autón. Szerettem volna az egyik bárnykámát Akcelerátornak elnevezni, de az igazgatónak nem engedi. Azt mondja: ez fajbirkatelep, nem autózület. Nem érti meg az embert... Pása ma holtrafáradt...

— Hát megjött? — csodálkozott Nádja.

— Meg hát. Régen.

— Hogy-hogy, te meg itt álldogálsz? Mért nem vagy velem?

— Az anyja elzavart — vallotta be Kláva. — Erigy, azt mondja, hadd aludja ki magát. Hát eljöttem. Most alszik a drága.

— Én is fáradt vagyok ma — mondta Nádja és végigsimította az arcát, mintha mosakodna.

Igyekszem erőt venni magán, de a sérültségforma rossz érzés megint feláramadt benne.

— Dudvanövény, hat betű — a gyerekek egymás szavába vágta, zsvajogtak. — Várj — vízszintes — én már tudom: Konkoly! Nem... Csalán... hízóka...

— Aranka! — ajánlotta a mezitlábasszony gyerekeknek.

— Szulák... tátika...

— Tarack... aszott...

— Ne olyan hangosan, gyerekek — szólt rájuk Nádja és amikor a pirospozsgás gömbölyű Klávára nézett, hozzátette: — Te azért boldog vagy, Kláva...

— Hát persze — ismerte be Kláva. — Csak azt nem tudom, mi lesz, ha összeházasodunk.

— Mért?

— Hogy mért? Hát Pável mindenáron azt akarja, hogy ha férj-feleség leszünk, ne dolgozzam itt tovább, hagyjam a juhaimat és menjek soförtanfolyamra. Nekem meg az nem kell. Szeretem a juhocskáimat.

És mondtad ezt neki?

— Mondtam. Mégis erőlteti.

— Ejnye. Hogy lehet ilyen!

— Mit tehetek? Megyek soförtanfolyamra. A férj parancsol a háznál, hiába is ugrálok. Igyekszem máris hozzászoktatni magam. Fűnek-fának mesélem, mennyire szeretem az elnevezéseket, akcelerátorokat, meg mindent. Pedig egy mukk nem sok, annyit se értek belőle.

Elfutotta szemét a könny.

Nádja elgondolkozva nézte egy darabig. Aztán megkérdezte:

— Nem tudod, olvasta-e már Csernisevskij? A „Mit tegyünk”-et?

— Nem tudom.

— Odaadnom neked most. Jó? Olvasátok el együtt. Hadd lássa, hogyan visel-

kedik az igazi férji az asszonnyal. De legyen szíves és ne dohányozzon, amikor olvas.

Lassan elszédedtek a látogatók. Csak a két gyerek szorongott még mindig azon az egy széken és az ölbetűs drágakövet találgatták.

Zárás ideje volt már. A folyosóról lépések zaja hallatszott. Nádja fűlelt. A lépések elhaltak. A nagy magtár-lakat mecsikordult... egy ajtó nyílt. Aztán megint csizma kopogott a folyosón. Valaki betaszította a könyvtárajtót, olyan gyorsan, hogy el se sérthette a nőláccskáját.

Leonyid Mihajlovics nyitott be. Szikár, magas ember volt, a hideg pirosra csippte kiálló pofacsontú arcát. Köpenyeg volt rajta és visszahajtott szárú hosszú csizma, amelyet D' Artagnan visel a „Három testőr”-ben.

— Gratulálok, Nádja — mondta, s a hidegtől merev kezével megszorította a kezét. — Bocsásson meg, hogy csak ilyen későn, de Pável barátunk észnélkül szaladt a drága Klávájához, nem várt. Elrobogott nélkülem. Úgy kellett felkérnednem egy erre tartó kocsira. Tessék,

hoztam pár könyvet. — És Nádja asztalára tette a zsineggel átkötött könyvcsomót. De aztán a hangját szigorúra fogta: — Kértem, hogy a kinti lámpát ne égesse. Takarékoskodni kell a villanyal.

Nádja ránézett és nem szólt semmit.

— Mi az, talán fáradt? — kérdezte Leonyid Mihajlovics és megnézte az óráját. — Ejnye, még meg kell csinálnom a jelentést. Visszahozta az agrónomusunk a Sztálin Művei első kötetét? Azt adja nekem. És zárjunk, Nádja, éjjelre jár az idő.

— Még nem távoztak el mind a látogatók — Nádja a fiúkra mutatott, akik összedugott fejfel a keresztretjvényre hajoltak.

Hazafelé, ifjú sasok. Egy-kettő! — szólt rájuk Leonyid Mihajlovics. — Zárunk!

— Rögtön! Csak még ez az egy kell . . . közséfajta, nyolc betű. Akkor megvan az egész.

— Antracit — mondta Nádja.

— Ez az! Beillik! Most még a híres orosz hajós, nyolc betű.

— Djezsnov! — Nádja ezt is tudta.

— Ez is jó. Most már csak a drágakő kell . . . öt betű.

— Haza veled, te drágakő! — parancsolt rá most már keményebben Leonyid Mihajlovics. Kituszkolta a fiúkat az ajtón és maga is kiment.

Odakinn hirtelen sötét lett. Az igazgató nyilván lecsavarta a lépcsőn a lámpát.

Nádja kibontotta a csomagot, egymásután vette kezébe és nézte meg a könyveket. Csupa szép, értékes, ismert könyv. Az első „Az új ember kovácsa”. Csak most vette észre, hogy a táblák belső oldalán nincs ott a jelzésnek való tasak. De hiszen akkor nem a Központi Könyvtárból hozta, hanem boltban vette őket! Saját pénzén vásárolta volna az egész csomót? Neki hozta, meg a kedves könyvtárának, ajándékba?

Kérdő szemmel nézett a csukott ajtóra és hallgatózott. Odakinn eleredt az eső.

Kibette a Leonyid Mihajlovics kartonját és sokáig nézte a lendüleles, de még nem egészen kiforrott aláírást. Aztán visszatette a kartont, bezárta a könyvtárat és hazaindult ő is . . .

Görög Imre fordítása

Könyvtárosaink munkájáról

GARAMSZEGI GYÖRGY, a MESZHART bányakerületi könyvtárak vezetője írja a PÉCSI Bányászban:

Bányász dolgozóinknál is megmutatkozott a könyv iránti szeretet: a könyvnapon 1000 darab könyv fogyott el a MESZHART bányakerületben. A legjobb eredményt Pécs-Szabolcson érték el, ahol 500 könyv került a dolgozókhoz. Az eredményt a könyvnapok jó előkészítésével érték el. A Párt és a szakszervezet mozgósította a legjobb aktívákat és eláttatta őket konkrét feladatokkal. Nagy része volt ebben a győzelemben Seimeczli Imre könyvtárosnak, aki fáradtságát nem kímélve, István és Ferenc-aknáknál irányította és szervezte a könyvnapokat. Részt vett a Könyvterjesztő Vállalat értekezletén és így ismerté feladatát.

A kiértékelés megállapította, hogy Pécs-Szabolcs azért érte el a legjobb eredményt, mert a legjobb könyvtárlátogatók végezték az agitációs munkát. Major Pál vájár, Kondermann István vájár, a munkahelyükön hívták fel a dolgozók figyelmét a könyvnapra. Pécs-Szabolcsotól abban is példát vehetnek a többi kerületek könyvtárosai, hogy a könyvszatórnál szervezzék be a vásárlókat a könyvtárlátogatásra. Solohov „Új barátját szánt az elke” című könyvének megvételékor

Seimeczli elvtárs felhívta Kiss János bányász figyelmét a legényszállás könyvtárára, ahol rendszeresen olvashatja a legújabb jelent könyveket. Kiss János elvtárs válaszában kijelentette: „Ermegyek, mert szeretek olvasni”. Vannak Kiss elvtárhoz hasonló dolgozók a többi bányászkerületekben is. Szervezzék be könyvtárosaink őket a bányászdolgozók egyre szélesedő olvasótáborába.

A NÉGYHÓNAPOS KÖNYVTÁROS ISKOLA BEFEJEZÉSE. Szeptember végén befejeződött a szentendrei négyhónapos könyvtáros iskola. 42-en végeztek el sikeresen a tanfolyamot. Sokan közülük eddig nem végeztek könyvtári munkát s ezek munkahelyükre való visszatérés után az iskolán tanultak alapján jó segítséget fognak jelenteni üzemük könyvtári munkájában. A hallgató egy része tovább tanul a szeptemberben megindult könyvtári főtiskolán.

Üzemi könyvtárosok!

Adjatok útravalóul könyveket az üdülő dolgozóknak!

Révai elvtársnak az Országos Népművelési Értekezleten elmondott beszéde nyomában

„Örömmel olvastuk a „Szabad Nép”-ben Révai elvtárs szept. 4-én az Országos Népművelési Értekezleten elhangzott felszólalását, amelyben kihangsúlyozta a könyvtármunka fontosságát, mint kultúrforradalmunk továbbfejlesztésének, megszilárdításának egyik döntő fegyverét.

Mi, a Rákosi Művek központi könyvtárának dolgozói ezúton is ígérjük Révai elvtársnak, hogy munkánkat az eddiginél jobban fogjuk végezni, de kérjük azokat a funkcionáriusainkat, akik eddig bizony a könyvtármunkát eléggé lebecsülték, hogy a jövőben hathatósabban támogassanak munkánkban, mert csak így lesz lehetséges, hogy annak a megtisztelő feladatnak, melyet Államunk, Pártunk reánk bízott, még nagyobb eredménye legyen” — írja RÓZSA ANDOR könyvtáros.

„Révai elvtársnak az Országos Népművelési Értekezleten tartott beszéde a mi üzemünkre is vonatkozik, mert a kultúrgárdát nálunk is sokkal többre becsüli és jobban támogatja a Szakszervezet és a vállalatvezetőség, mint az üzemi kis-könyvtárat. Ha a könyvtárnak valamire szüksége van, csak rendkívül nehezen tudom megkapni. Tehát több támogatást kérünk az üzemi könyvtárak részére, természetesen ezt, ahogy Révai elvtárs is hangsúlyozta, nem a kultúrgárdák rovására. Véleményem szerint nagyobb gondot kellene fordítani a könyvtárosok politikai képzésére is” — írja BENCZE IMRE, AZ RM GÉPGYÁR ÜZEMI KÖNYVTÁROSA.

RÉVAI ELVTÁRS FELSZÓLALÁSÁNAK HATÁSA PEST ÉS BIHAR MEGYE UTOLSÓ ÉVNEGYEDI NÉPMŰVELÉSI TERVEIBEN :

Pest megye :

A *nagykútai* járási tanács népművelési előadója tervbe vette, hogy a könyvtárak állományának növelésére rendezvényeket tartanak s ezek bevételét könyvvásárlásra használják fel.

A *ráceve*i járásban a könyvtári aktívák fejlődését azzal mozdítják elő, hogy bevonják őket a pártoktatásba.

A *szentendrei* járás népművelési előadója értekezletet tart a járás könyvtárosaival, hogy minél jobban megismerje őket és munkájukat.

Bihar megye :

Debrecen város tanácsa 12 népművelési körzetben 1—1 olvasószobát biztosít és ezekben kiépíti a Városi Közművelődési Könyvtár fiókhálózatát.

Biharnagybajomban a kultúrotthonban 100 férőhelyes olvasószobát rendeztek be.

Bihartordán, a már meglévő olvasószoba fűtéséről és világításáról gondoskodik a tanács.

De még vannak javítani valók!

Tiszagyulaházin és *Újtikoson* még mindig nem ugyanannak a dolognak két oldala Dunapentelét építeni és kultúrtermet végezni. A kultúrtermet mindkét helyen gabonarakárnak használnák, úgyhogy a könyvtár egyáltalán nem működhet. Pedig a kultúrtermet mindkét helyen társadalmi munkával építették fel a dolgozó parasztok.

A Párt Megyei Bizottsága mindkét esetben intézkedett a gabona elszállításáról. Komoly segítséget jelent a könyvtármunka megbecsülése és fellendülése terén a Megyei Bizottság azon igyekezete, hogy a könyvtárosokat mentesítik minden más társadalmi munka alól, hogy teljes erejükkel a könyvtár-üggyel tudjanak foglalkozni.

„Érdeklődni a kultúra valamennyi területe iránt és gazdának érezni magunkat a kultúra valamennyi kérdésével kapcsolatban, — ez nem hatáskör, a tanácsi vagy minisztériumi hatáskör kérdése, ez elsőrendű feladata mindazoknak, akik munkásai akarnak lenni a kultúrforradalomnak.“

Révai

Olvasóink írják

„A Magyar Dolgozók Pártja VIII/15. körzete egy épületben van a Szabó Ervin Könyvtár 9. sz. fiókjával, a József-kr. 78. sz. alatt. Ez lehetőséget ad arra, hogy a pártszervezet szorosan együttműködjék a könyvtárral és komoly segítséget nyújtson számára.

Ez elsősorban úgy történik, hogy a pártvezetőséggel való megállapodás értelmében egy olvasóbrigád állítunk fel, amely a házakban könyvpropagandát fejt ki, tagokat gyűjt a könyvtárnak. A brigád vezetője egy népnevelő elvtárs.

Erintkezésbe lépünk a VIII/15. körzeti békebizottságával és a békeagitáció során körzeti békegyűléseken ismertetjük a haladó könyveket és népszerűsítjük a könyvtárat” — írja AGULÁR ERNŐ népnevelő.

„Négy hónappal ezelőtt rendszeresítette a Népkönyvtári Központ az egységes jelentést. A jelentések ez a formája a lehető legegyszerűbb és egy rendes könyvtárosnak nem okoz különösebb nehézséget a kitöltése. Ennek ellenére például augusztusban a 2574 népkönyvtár közül csak 47% küldött be jelentést, tehát könyvtáraink több mint feleéről nem alkothattunk világos képet. Ebben nyilván hibásak a körzeti könyvtárak is, mert nem magyarázták meg eléggé a népkönyvtárosoknak, hogy miért fontos a jelentés pontos kitöltése. A fenti szomorú eredmény tehát rossz fényt vet a körzeti könyvtárakra, de természetesen a népkönyvtárakra is. A nyíregyházi körzeti könyvtár területéről pl. a népkönyvtáraknak csak 10%-a készítette el a jelentést. Alig ért el jobb eredményt a szolnoki és a szombathelyi körzeti könyvtár. Ezek a rendkívül elmaradt könyvtárak vegyenek példát az egri és bajai körzeti könyvtárról, amelyek ezen a téren a legjobb eredményekkel dicsekedhetnek.” VÁRKONYI TIBORNÉ, a Népkönyvtári Központ dolgozója.

„A balassagyarmati dolgozók nagyon szeretnek olvasni. Irodalmi ankét mégis több mint egy évvel ezelőtt volt utoljára. Érdeklődéseimre, hogy miért nem rendeztek, azt a választ kaptam, hogy mert egyáltalán nincs ez irányban semmi érdeklődés a dolgozók körében. De én nem nyugodtam ebbe bele. Jártam a várost, érdeklődtem, kiknek tartunk előbb, miből tartunk. De a válasz mindenütt az, hogy á, meg se próbáljam, nem érdekes, és hát nyáron különösen nem. Csak a városi Pártszervezet titkára mondotta, hogy csak próbáljam meg minden nehézség ellenére is. Felkerestem a városban székelő fegyveres alakulatok vezetőit, akikkel megbeszéltem, hogy Beck: „Volokalamszki országu” című könyvből fogunk ankétot tartani. Már kilenc órákor kezdtek gyűlekezni a bajtársak és én nem tudom elmondani, milyen izgatott voltam. Jönnék-e, lesz-e hozzászóló? Tíz órákor megérkezett az előadó, és szám szerint 60 hallgató előtt megkezdődött az ankét. A hallgatók között volt hat elvtársnő és a város dolgozói is többen a bajtársaknál kívül. Hét nagyon értékes hozzászólás hangzott el, amiből kitudt, hogy igenis érdemes volt megrendezni az ankétot, sőt kérték a jelenlévők, hogy minél gyakrabban rendezzünk, mert nem is tudták, mi az az ankét, és most tudták csak meg, milyen érték az ember számára a könyv, a nevelés, a felvilágosítás terén, amellet, hogy szórakoztat.

Üttörés volt ez az ankét és elmondhatjuk, hogy jól sikerült, mert ha hallgató most még csak 60 volt, de mint a jelenlévők megígérték, a legközelebbi ankét megszervezésében mindnyájan résztvesznek és nemhogy a kisterem nem lesz tele hallgatókkal, hanem a nagyterembe sem fognak elférni” — írja CSERNUS MÁRIA, a balassagyarmati Körzeti Könyvtár szervező könyvtárosa.

„Sopronról öt kilométerre gyönyörű gesztenye és jenyőerdőktől koszorúzza fekszik Ajgálva termelőszövetkezeti község, közvetlen az osztrák határ mellett. 1951 júliusában könyvtárat kapott községünk, mely ideiglenesen a DISZ helyiségében nyert elhelyezést. Ez azonban már az első napokban kicsinek

bizonyult. Alkotmányunk II. évfordulóján azonban ez a kérdés pártunk, a megyei és a járási tanács segítségével megoldást nyert. Felavattuk községünkben Győr-Sopron megye 100-ik kultúrothonát, mely 11 helyiségből áll. Természetesen könyvtárunkat itt helyeztük el egy gyönyörű tágas emeleti szobában. Jelenleg 460 drb. szak- és szépirodalmi könyvvel rendelkezünk. Hetenként készler van könyvkölesönzés, de könyvtárosunk, aki egyben a kultúrothon gondnoka is, bármely időben rendelkezésre áll olvasóinknak. Dolgozó parasztságunk minden nap elolvashatja a könyvtárban a Szabad Nép, Szabad Ifjúság, Élet és Tudomány, Szabad Föld és a Magyar Mezőgazdaság c. lapokat. Most van szervezés alatt 4 olvasókör. Augusztus hónapban egyszer tartottunk könyvankétot, melyen kb. 115 hallgató vett részt. Hála aktívaink járárságot nem ismerő munkájának, olvasóink száma egyre nő. Községünk parasztsága nem marad háltalan pártunk és Rákosi elvtárs iránt, meghálálja a kultúrothon, könyvtár, mozit és rádiót úgy, mint azt a „Bástya” Tszcs tette, hogy 348%-ban teljesítette idáig a kenyérgabona beadását” — írja VASS JÁNOS

„A nyári könyvagitációs munkánk egyik legsebbebb eredménye a taktaharkányi augusztus huszadiki könyvkiállítás nyilvánult meg. A könyvkiállítás súlypontja a Szovjetunió szövetkezeti gazdálkodásával foglalkozott. A dekorációval is a szövetkezeti gazdálkodás előnyeit fejezte ki. A kiállításnak 500—600 nézője volt. A községi tanács véleménye szerint ez is segített abban, hogy Taktaharkány községben megalakult az „Új Élet” termelőszövetkezeti csoport” — írja ANNUS OLGA szikszói könyvtáros.

„Ahhoz, hogy a távoleső falusi dolgozó parasztság gondolkodásmódját átfarmáljuk, szocialista emberré neveljük, szükséges egy jó könyvtár, ahol szabadidejünkben az elfáradt paraszti dolgozóink otthonra találunk és művelődhetnek.

Nincs ez meg még csak megközelítőleg sem Sándorfalván, ahol pedig igen szép könyvnyaggyal rendelkező könyvtár van, de május óta nincs könyvtáros, nincs, aki irányítsa az olvasómozgalmat. A tanácselnök, Király elvtárs mindent megígér, hogy a kijelölt könyvtárosnak átadják a könyvtár vezetését, de mindezek ideig nem történt meg. Ideje volna, ha a Párt és a Községi Tanács átérené a könyvtár hatalmas jelentőségét és nem akadályozná, hanem elősegítené, hogy minden dolgozó kezébe eljussan a könyv” — írja PAPP MÁRGIT szegedi körzeti könyvtáros.

„Én Szigetváron járok iskolába az általános iskola 5-ik osztályába. Nagyon szeretek olvasni és tanulásomban nagy segítséget adnak a könyvek. Mióta olvasok, jobban tudok beszélni és írni is és a könyvekből is nagyon sokat tanultam. A „Könyvbarátom” keresztül üzenem a pajtásaimnak, hogy minél többet olvassanak. Nekem legjobb barátaim a könyvek” — írja KOVÁCS JÓZSEF szigetvári úttörő.

Könyvtáros levelezők!

Leveleiteket „Könyvbarát” megjelöléssel az Országos Könyvtári Központba (Budapest, V., Guszev-utca 1.) küldjétek be!

A KÖNYVTÁRAK HASZNÁLATÁNAK SZABÁLYAI

Kivonat az üzemi (hivatali) és kultúrotthon-könyvtárak működésének szabályzatából.

1.

Az üzem (hivatal) könyvtárának olvasója lehet az üzem (hivatal) minden dolgozója és azok családtagjai. Ezt a tényt beiratkozáskor a dolgozó üzemi igazolvánnyal, a családtag a dolgozó üzemi igazolványával és saját bejelentőlapjával igazolja. Beiratkozáskor az olvasó belépési nyilatkozatot állít ki és olvasófüzetet kap, amely megfelelő rovatokat tartalmaz a kölcsönzés nyilvántartására.

2.

Az olvasóteremben a könyvtár egész anyaga az olvasók rendelkezésére áll. Lexikont, szótárt és egyéb kézikönyvet, valamint folyóiratokat csak az olvasóteremben lehet használni, azok nem kölcsönözhetők.

3.

A kölcsönzött könyvek darabszámát, a kölcsönzés határidejét, a visszahozás igazolását a könyvtáros bejegyzi az olvasófüzetbe. Ha az olvasófüzet megtelt, az olvasó újat kap. Elvesztett olvasófüzetet csak két hét múlva lehet pótolni.

4.

Egy olvasó egyszerre legfeljebb három könyvet kölcsönözhet, ezenkívül legfeljebb három drb. 50 oldalnál kisebb terjedelmű brosrútát.

5.

A kölcsönzés határideje 20 nap, amelyen belül a könyv bármelyik könyvtári napon visszahozható. 20 nap leteltével, ha a könyvet időközben más nem igényelte, a könyvtáros újabb 20 nappal meghosszabbíthatja a kölcsönzés határidejét. Ha a határidő leteltével az olvasó nem hozza vissza a könyvet, akkor naponként és kötetenként 10 fillért fizessen be a könyvtár beszerzési alapja javára. Az ilyen késedelmi díjakat a könyvtárvezető pontosan könyvelje.

6.

A könyv a közösség tulajdona, arra a könyvtárosnak és az olvasónak egyaránt vigyáznia kell. A könyvekben semmiféle aláhúzást, firkálást, behajtást nem szabad végezni. A könyv elvesztése, megrongálása, bepiszkolása esetén a kár okozója tartozik azt megtéríteni, illetve a könyvet a könyvtár részére saját költségén megvásárolni.

7.

Ha a dolgozó kilép a vállalat kötelékéből, a könyvtárral szemben fennálló esetleges tartozását rendeznie kell, végelszámolását a vállalat csak a könyvtár megfelelő igazolása után adja ki.

8.

A könyvtárban az olvasók részére kívánságkönyvet kell rendszeresíteni. Ebbe az olvasók bejegyzik észrevételeiket, panaszait, javaslataikat. A könyvtáros tanulmányozza ezeket a bejegyzéseket és 10 napon belül jegyezze be a kívánságkönyv válaszrovatába a bejegyzéssel kapcsolatosan tett intézkedéseit.

Szakszervezetek Országos Tanácsa

Ezt a plakátot és a „Könyvtárosok kézikönyvé”-t minden üzemi könyvtáros megkapja. A „Könyvtáros kézikönyvé”-ben benne van a SzOT Elnökségének határozata az üzemi könyvtárak munkájáról, az „Üzemi és kultúrotthon-könyvtárak szervezésének és működésének szabályzata” és az „Ütmutató az egységes nyilvántartás bevezetéséhez”.